

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΑΝΑΤΡΟΦΗ — ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ — ΓΡΑΜΜΑΤΑ — ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

ΚΑΛΑΙ ΤΕΧΝΑΙ — ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

ΕΤΟΣ Β' — 1899

[Τυπται δραχ. 7]

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ — ΕΚΔΟΤΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

10 — ΟΔΟΣ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΥ — 10

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ

Ἡ αὐτενέργεια ἐν τῇ μαθήσει (κατὰ τὸν Σπένσερ) Σελ. 17. — Ἡ ἀνατροφή τῆς γυναίκης (κατὰ τὸν Ζουφρίδα) 25, 52, 76, 91, 107. — Ἡ ποίησις ἐν τοῖς σχολείοις ὑπὸ Γ. Μπουκουβάλα 49. — Τὸ Γκαίτσειον Γυμνάσιον ἐν Φραγκφούρτῃ ὑπὸ Φ. Γεωργαντέ 68. — Ἀγωγή καὶ κληρονομικότης (κατὰ τὸν Γαυγιώ) 73. — Ρωσικόν λύκειον 81. — Ἡ ἀγωγή τοῦ παιδὸς (κατὰ τὸν Γκίρμι) 84, 98. — Τὸ παιδί ὑπὸ Γ. Μπουκουβάλα 143. — Σχολικαὶ ἀναμνήσεις 129. — Ἡ σκληρογυγία (κατὰ τὸν Όππελ) 139. — Ἡ ἠθικὴ ἀγωγή (ἐκ τῶν τοῦ Σπένσερ) 145, 163, 183, 194, 214. — Τὸ πρότυπον γυμνασίου τῆς Βουδαπέστης 155. — Ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμισις 168. — Παιδαγωγικὸν διαγώνισμα (τὸ βραβευθὲν ὑπὸ τῶν κριτῶν) ὑπὸ Π. Λιβαδά 177. — Τὰ ἀργαία κειμήλια 193. — Ἡ ἀσταγὸς ἀνατροφή τῶν νεανίδων (κατὰ τὸν Ουρμλουρ) 202. — Ἡ παιδαγωγία καὶ τὰ ζῶα 209. — Ἡ σχολικὴ πειθαρχία ὑπὸ Α. Κωνσταντινοπούλου (226, 246). — Ἰσχυαίησις πρὸς τὰς μητέρας (κατὰ τὸν Ουρμλουρ) 229. — Ἡ ἠθικὴ ἀγωγή ἐν ἐλευθέρῃ πολιτείᾳ 257, 281. — Ἡ ἐκπαίδευσις καὶ ὁ τύπος ἐν Βουλγαρίᾳ (κατὰ τὸν Α. Γουβερνάτῃ) 275, 294. — Πνευματικὴ ὑγιεινὴ (κατὰ τὸν Ἐλβετὸν Ιατρὸν Φερρέρ) 337. — Αἱ γυμναστικαὶ πρῶδοι ἐν Ἑλλάδι 363. — Ἡ σπουδαιὴ γυμναστικὴ (376)

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ, ΘΕΙΚΑ

Τὸ ἐπιστημονικὸν πνεῦμα (κατὰ τὸν Α. Κραβζ) Σελ. 4, 22. — Ἡ ψῆφος τοῦ πολίτου 65. — Ὁ φόρος τοῦ αἵματος 97. — Ἡ εὐτυχία (κατὰ τὸν Λούμπου) 125. — Τὸ στρατιωτικὸν καθῆκον (κατὰ τὸν Α. Βουτρού) 131, 150. — Σκέψεις συγγραφείας (ἐκ τῶν τοῦ Α. Λιβαδά) 143. — Ἡ Κυριακὴ ἀργία 161. — Ἡ ἀξία τοῦ χρόνου (κατὰ τὸν Λούμπου) 198. — Ἡ ἀργία καὶ αἱ πόλεις 241. — Πνευματικὴ ποτὰ 273. — Τὰ κλέφτικα τραγῳδία ὑπὸ Γ. Κ. Κουλοδήμου 284. — Ἡ ἐργασία ἐν ταῖς φυλακαῖς 321. — Ὁ νόμος τῆς ἐργασίας καὶ ὁ νόμος τῆς ἀργίας (κατὰ τὸν Γ. Μουσιό) 325. — Ἡ δόξα — Ἡ ἐρήνη (ποικίλαι γνῶμαι) 342. — Ἡ ἀπολογία τοῦ πολέμου 359. — Ἡ χάρις (κατὰ τὸν Σπένσερ) 458.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ, ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

Τὸ λήξαν ἔτος Σελ. 2. — Α. Συγγρός 65. — Τὸ βουλευτήριον τῆς Τροιζῆνος (ἐκ τῶν τοῦ Ν. Δραγουμῆ) 105. — Οἱ λόγιοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως (κατὰ τὸν Βοινιό) 139. — Στέφης ποιητοῦ ὑπὸ Χ. Αντίου 246. — Ὁ Σολωμὸς καὶ ἡ Ἰταλικὴ γραμματολογία ὑπὸ Σ. Δὲ Βιάκη 268. — Φίλιππος Ἰμμ. Φέλεμπεργ, 278, 299, 310. — Τὸ Ἰπουργεῖον τῆς Παιδείας ὑπὸ Χ. Αντίου 305. — Παῦλος Ζανέ ὑπὸ Α. Αισιμίδου Κυριακοῦ 355.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ

Ἡ ἐσπερινὴ ἀνάπαυσις (κατὰ τὸν Γρατῆ) Σελ. 42. — Ἡ γυμνοθεραπεία (κατὰ τὸν Βαρνιό) 57. — Ἡ δικαιοσύνη τῶν ζώων 69. — Ἀσυμμετρία αἰσθησεων 109. — Ὑγιεινὴ τῆς θράσεως (κατὰ τὸν Τρουσσά) 172. — Ὑγιεινὴ σπουδαιότης τῶν δασῶν (κατὰ τὸν Ἐβερμάγερ) 307, 323. — Τὸ ἀστεροβόλι (ἐπ' ἀγγλικῶ) ὑπὸ Αλ. Πάλλη 315.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ, ΗΘΟΓΡΑΦΙΑΙ

Ὀδοιπορικαὶ ἀναμνήσεις ὑπὸ Α. Χρυσοβαλόνῃ Σελ. 24, 45. — Ὁ ἀγροτικὸς βίος ἐν Ἀγγλίᾳ 117. — Περι-

πέτειαι περιηγητοῦ 242, 264, 284. — Τὸ νησί τῆς Μυτιλήνης (κατὰ τὸν Ράουζ) ὑπὸ Α. Ἐφρακιάτῃ 329. — Ὁ ἀγγλικὸς στρατὸς 339, 360. — Ἀδελφές (ἐπ' ἀγγλικῶ) ὑπὸ Αλ. Πάλλη 364. — Ἡ πατρις τοῦ Ἰησοῦ (ἐκ τῶν τῆς Ματθιᾶδος Σερῶ) 369.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ὁ υἱὸς τοῦ μηχανικοῦ (κατὰ τὸν Drougole) Σελ. 7. — Ἡ θάλασσα ὑπὸ Α. Καραβίτου 18, 39. — Ὁ δάμασχος ὑπὸ Κ. Τοπάλη 87. — Τὸ πετραμένον (ἐκ τῶν τοῦ Λέρμονταφ) 104. — Ἡ λαγύρα τοῦ Γερανόστη ὑπὸ Α. Ἐφρακιάτῃ 141. — Τρισάγιον ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Παπαδοπούλου 148. — Ὁ μικρὸς σκοπὸς (ἐκ τῶν τοῦ Δὲ Ἀμύτση) 170. — Συμπέθερος ὑπὸ Δ. Βικέλα 225. — Ἡ Μόσχα (ἐκ τῶν τοῦ Κ. Μεταξῆ Πρωπορίτου) 290. — Ὁ Βασιλεὺς Ἀλεξάνδρος (ἐκ τῶν τῆς Ἀλεξάνδρου Παπαδοπούλου) 332. — Ἦσο εὐλογημένη (κατὰ τὸν Σιέγκιεβιτς) 346. — Φεγγεῖ (ὑπὸ Α. Κοσμη) 349. — Ὁ Σαυτῆρ 372. — Ἦταν ἀσπράντιστος ὑπὸ Α. Κοσμη 378.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ἜΡΓΑ

Ἡ Μάγισσα (κατὰ τὸν Φεγγι) μετὰφρ. Χ. Αντίου Σελ. 179, 199, 214, 233.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Τὸ κρυφὸ σχολεῖο (μετ' εἰκόνας Ν. Γόζη) ὑπὸ Γ. Πολέμη Σελ. 1. — Στίχοι ὑπὸ Δ. Βικέλα 3, 45, 67, 107, 131, 179. — Νύκτα τοῦ γενάρη ὑπὸ Γ. Πολέμη 54. — Μικρὰ ταξίδια ὑπὸ Γ. Μακροβῆ 94. — Τὰ δύο δάκρυα ὑπὸ Γ. Πολέμη 120. — Ἡ ζωὴ ὑπὸ Γ. Πολέμη 297. — Κουπὶ καὶ τιμὸν ὑπὸ Γ. Πολέμη 334. — Ὁ κολασημένος ὑπὸ Γ. Δροσίτη 349. — Χωρισμὸς ὑπὸ Γ. Δροσίτη 362. — Σὲ μιὰ κοπέλλα ὑπὸ Ἀργύρη Ἐφρακιάτῃ 379.

ΓΕΩΡΓΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ὑπὸ Ρ. Δημητριάδου.

Ἡ ἀρουραῖσι Σελ. 27. — Κύριοι δημοδιδάσκαλοι 54. — Περὶ βαρτισμοῦ 218. — Τὸ γάλα καὶ τὰ βρέφη 237. — Καρποφαγίας τὸ ἀνάγνωσμα 297. — Ἡ σπορὰ τοῦ αἵτου 347.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Τὰ παιδικὰ παίγνια Σελ. 14. — Αἱ καλάνδαι 15. — Αἱ κοῦκλαι ὡς μέσον διδασκαλίας 31. — Πάπας αἰνιγματογράφος 62. — Ἡ Κρήτη καὶ ἡ γελοιογραφία (μετὰ τασσάρων εἰκόνας) 62. — Τὸ παπικὸν αἰνίγμα 79. — Ὁ ἀφειρῆτης τῶν ὑψηλῶν πέλων 95. — Ἐπιφανεῖς προληπτικοὶ 110. — Τὸ παιδικὸν πάσχα ἐν Ἀμερικῇ 126. — Θεραπεία ἡθοποιοῦ 158. — Οἱ πῖλοι τῶν ἀγγέλων βουλευτῶν 175. — Βασιλεὺς κηπουρὸς 175. — Ἀριθμητικὴ τῶν ζώων 191. — Ἡ μήτηρ μας 207. — Τὰ διάφορα κρέατα 222. — Τὸ πτόσμα καὶ αἱ προλήψεις 255. — Ἡ διάρκεια τῆς ζωῆς 270. — Τὰ δάκρυα 302. — Ἡ τροφὴ διαφόρων λαῶν 303. — Τὰ ταξίδια τοῦ μέλλοντος 334. — Ἡ καταρῆδα 334. — Αἱ πρῶται ἐν Ἑλλάδι ἐφημερίδες 351. — Ἡ ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν 367. — Ἰδιοτροπία μεγάλων μουσικῶν 379.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

Τὸ νυχτέρι ὑπὸ Κ. Ρωμαιοῦ Σελ. 12. — Τὰ ἀριστουργήματα τῆς Δημοτ. Προήσεως 30, 63, 111, 142, 156. — Τὸ θαῦμα τῆς Χρυσοπηγῆς ὑπὸ Α. Κοσμη. — Ἡ γελιδνα τοῦ μαρτίου ὑπὸ Χ. Χρηστοβασιλέη 93. — Δημῶδεις μῦθοι 218, 239, 255.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ Τυπογραφεῖου τῆς Ἑταιρ. Κ. Μιθωνῆ καὶ Ν. Κεφθαλοῦρη.

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Ἡ πρώτη ὁμοῦς ἐντυπος ἐφημερίς εἶνε καὶ ἡ ἐν τῷ πρώτῳ ἐν Ἑλλάδι συσταθέντι τυπογραφεῖῳ, ἐν Καλάμαις, ἐκδοθεῖσα «Ἑλληνικὴ Σάλπιγξ»

Ἴδου πῶς περιγράφει αὐτὴν ὁ Παῦλος Λάμπρος : Κατὰ τὴν ἐπελευθύναν καταστροφὴν τῶν Κυδανιῶν τῆς 3 Ἰουνίου 1821 συγκρατήσθη καὶ τὸ ἐκεῖ τυπογραφεῖον, ὃ δὲ διευθυντὴς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος Τόμπρας διεσώθη εἰς Παρά, ὅπου εὔρε καὶ τὸν ἐργάτην τοῦ τυπογραφείου Νικολαΐδην.

Τῆ 8 Ἰουνίου 1821 ἀφίκετο εἰς Ὑδραν ὁ Δημήτριος Ἰψηλάντης, ὅστις διεκρίνωσε πρὸς τὸν ναύαρχον Ἰακωβάκην Τομπάζην, ὅτι σὺν τοῖς ἄλλοις ἐφηρε μὲθ' ἑαυτοῦ καὶ τυπογραφεῖον. Πρῶτα δὲ αὐτὸν ἀνῆλθε δυνάτῳ νὰ εὑρεθῇ τις εἰδήμων τῆς τέχνης, εἰς ὃν ν' ἀναθέσθῃ τὴν διεύθυνσιν, ὃ δὲ Τομπάζης εἰξέυρων ὅτι ὁ Τόμπρας εὐρίσκειτο εἰς Παρά ἀπέστειλε πλοῖον καὶ παρέλαβεν αὐτὸν μετὰ τοῦ βοηθοῦ του. Ἀφίθη δὲ ὁ Τόμπρας εἰς Ὑδραν καὶ εἶτα μετέβη εἰς Καλάμας καὶ συνέστησεν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν τὸ τυπογραφεῖον, ὅπερ ὀνομάσθη Ἰθνηκόν. Ἴν αὐτῷ δὲ μετετυπώθησαν τῆ 31 Ἰουλίου οἱ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἰψηλάντου πρότερον ἐν Ἰασίῳ ἐκδοθέντες Στρατιωτικοὶ νόμοι. Ἴν τῷ τυπογραφεῖῳ τούτῳ, τῷ πρώτῳ συσταθέντι ἐν τῇ ἐλευθεσίᾳ Ἑλλάδι, ἐτυπώθησαν αἱ προκηρύξεις καὶ τὰ διάφορα ἔγγραφα τῆς διοικήσεως, ἐν αὐτῷ δὲ ἐξετυπώθησαν καὶ ἐν ἡ δὺ φύλλα τῆς πρώτης ἐντύπου ἑλληνικῆς ἐφημερίδος «Σάλπιγξ Ἑλληνική», τῆς ὑπὸ Θεοκλήτου Φαρμακίδου συντασσόμενης. Διεκόπη δὲ ἡ ἐκδοσις τῆς ἐφημερίδος, διότι ὁ Φαρμακίδης δὲν ἐνέδωκεν εἰς τὸ δεσποτικὸν μέτρον τῆς πραξιοτέλειος, εἰς ὃ ἤθελε νὰ τὸν υποβάλλῃ ὁ Ἰψηλάντης. Τὸ πρῶτον φύλλον τῆς ἐφημερίδος ταύτης σφίξεται εὐτυχῶς ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Βουλῆς, εἶνε δὲ μικροῦ σχήματος ἴσου. Ἢ πρώτη σελίς εἶνε ἐκτυπωμένη, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς προμετώπιον βιβλίου, φέρει δὲ τὴν ἐπιγραφὴν «Σάλπιγξ Ἑλληνική». Περιόδος Α'. Ἴν Καλαμάτῃ ἔτει α' τῆς ἐλευθερίας κωκῆ. Ἴν τῇ ὑπὸ τὸν τῆς προμετωπίδος σελίδι ἀρχεται ἡ ἐφημερίς, ἥτις ἐν κεφαλίδι ἔχει τετραγώνον ἐπιμήκη ξυλογραφίαν, ἐν ἣ περισταται ἄγγελος ἐπὶ νεφελοῦ ἰπτάμενος καὶ σαλπίζων, καὶ τὴν ἐπιγραφὴν «Σάλπιγξ Ἑλληνική». Ἔτος α', Αὐγούστου 1.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ μεγάλου ἡμῶν ἀγῶνος ἐξεδόθησαν ἐν ὅλῳ ἐφημερίδες : α'. Ἢ ἄνω ρηθῆσιν χειρόγραφος τοῦ Γαλαξείδου 1821. β'. Ἢ ἰσῆσις χειρόγραφος, ὀνομαζομένη «Ἐφημερίς Αἰτωλική» καὶ βραχυτάτης διαρκείας, 1821. γ'. Ἢ «Ἑλληνικὴ Σάλπιγξ», ἐν Καλάμαις, 1821. (2 φύλλα). δ'. Ἢ Ἑλληνικὰ Χρονικὰ ἐν Μεσολογγίῳ, ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ Μάγερ, 1823. ε'. Ὁ «Φίλος τοῦ Νόμου» ἡ ἡ «Ἐφημερίς τῆς διοικήσεως καὶ τῆς Ὑδρας», ὑπὸ Ἰωσήφ Κιάππε, ἐν Ὑδρᾷ, 1824. ς'. «Ἐφημερίς τῶν Ἀθηναίων», ὑπὸ Γ. Φύλλα, 1824. ζ'. «Ἑλληνικὸς Τηλέγραφος», ὑπὸ τοῦ Ἰταλοῦ κόμητος Γάμπη, ἐν Μεσολογγίῳ, 1824. Ἢ ἐφημερίς αὕτη ἐξεδίδοτο ἀγγλιστί, γαλλιστί, ἰταλιστί καὶ γερμανιστί. η'. «Ἢ Ἑθνικὴ Ἐφημερίς τῆς Ἑλλάδος», ἐν Ναυπλίῳ 1825. Ἀνήκεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, δι-

νηθύνετο ὑπὸ τοῦ Θεοκλήτου Φαρμακίδου καὶ σκοπὸν εἶχεν αἶνα δημοσιεύειν τὰ πρακτικὰ τῆς διοικήσεως καὶ κοινοποιεῖν ἐν τάχει τὰς εἰδήσεις, ὅσαι μάλιστα ἀποβλέπουσι τὰ συμφέροντα τοῦ λαοῦ.» Ὁ πρῶτος ἀριθμὸς τῆς ἐξεδόθη τὴν 7 Ὀκτωβρίου.

θ'. «Ἀνεξάρτητος Ἐφημερίς τῆς Ἑλλάδος». Ἢ ἐφημερίς αὕτη ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἐν Ὑδρᾷ, εἶτα δὲ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1827 μετεφέρθη εἰς Αἴγιον.

Αἱ πρῶται ἐφημερίδες μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν. α'. Ἢ «Ἰλιὸς» ἐν Ναυπλίῳ, ὑπὸ Ἰβμ. Ἀντωνιάδου 1830. β'. Ὁ «Ἀπόλλων» 1831. Τὸ πρῶτον ἐν Ναυπλίῳ, εἶτα δ' ἐν Ὑδρᾷ. γ'. Ἢ «Ἀθηνα» ὑπὸ Ἰβμ. Ἀντωνιάδου, ἐν Ναυπλίῳ 1832. δ'. «Ἑλληνικὸς Καθρέπτης» ἐν Ναυπλίῳ ὑπὸ Ἀνδρέου Παπαδοπούλου Ἡρατοῦ. ε'. «Ἑλληνικὴ Μέλισσα» ἐν Ὑδρᾷ 1832. ς'. Ἢ «Ἑθνικὴ» ἐν Αἴγιῳ 1832. ζ'. «Ἐφημερίς τῆς Κυβερνήσεως» ἐν Ναυπλίῳ 1832. η'. Ὁ «Χρῆνος» ὑπὸ Γ. Φιλήμονος ἐν Ναυπλίῳ 1833.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ἢ ὑγεία τῶν μελλοντύμων.

Ἐἰς τὴν Πολιτεῖαν Δικτάς τῆς Ἀμερικῆς ἐψηφίσθη νόμος, διὰ τοῦ ὁποῦ πᾶς μελλοντύμος ὀφείλει νὰ προσέλθῃ πρὸς ἐξέτασιν ἐνὶ ἡλικίᾳ ὑγειονομικῆς ἐπιτροπῆς, ὅπως λάθῃ ἀδεια γάμου. Ἐἰς τὴν ἐξέτασιν ταύτην ὑποβάλλονται καὶ οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες, λαμβάνουσι δὲ πιστοποιητικὸν ὑγείας, τὸ ὁποῖον προσάγουσιν εἰς τὴν δημορχίαν πρὸς τέλος τῶν γάμων. Τὸ μέτρον τοῦτο ἐλήφθη ὅπως περιορισθῇ ἡ διὰ τοῦ γάμου δημιουργία ὀλοκλήρων γενεῶν δυστυχῶν, καταγομένων ἐκ γονέων ἀλκοολικῶν, φθισικῶν, ὑστερικῶν καὶ ἄλλων, προωρισμένων μάλλον διὰ τὰ νοσοκομεία ἢ διὰ τὴν οἰκογενειακὴν ἐστία.

Γέρον ἠτυφάγος.

Ἐἰς τὸ συνέδριον τῶν φυτοφάγων, τὸ ὁποῖον συνέστηθεν ἐσχάτως ἐν Λονδίῳ, παρουσιάσθη γέρον μεγαλόσωμος καὶ ἀκραιβάτος, ὅστις ἐβεβαίωσε δι' ὄρκου ὅτι εἶνε 75 ἐτῶν καὶ ὅτι ἀπὸ 65 ἐτῶν ἀκολουθεῖ τὴν δίαιταν τῶν φυτοφάγων, οὐδέποτε δ' ἐγνώρισεν τί θὰ εἶπῃ ἀσθενεία.

Τὸ καθημερινὸν του στερεότυπον φαγητὸν εἶνε : Τὸ πρῶτον γεῦμα : Ἄλευρον ἐκ βρώμης. Γάλα. Δύο γειώμηλα. Ὄσπρια ἀπὸ τὴν περκαμένην ἡμέραν.

Τὸ δεύτερον γεῦμα : Δύο εἶδη ὀσπρίων. Πλακούντιον ἀπὸ ὀρούριον. Ὄσπρια. Ἄρτος.

Ἐἰς τὸ μεταξὺ τρώγει ἄρτον καὶ τυρὸν καὶ πίνει τεῖον.

Οὔτε οἶνον, οὔτε ἄλλο ποτὸν σιουδῆποτε.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ — 2383

Ἢ ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ἐσχάτως ἡ «Ἑθνικὴ Ἀγωγή» ἔσχε τὴν ἐπικαιρὸν ἰδέαν νὰ παραθέσῃ γνώμας ἐξόχων ἀνδρῶν, φίλων τῆς ἀνθρωπότητος ἀπάσης, τοῦ Σενέκα, τοῦ Μαντζίνη, τοῦ Παστέρ, τοῦ Τολστόη, τοῦ Ἀλφρέδου Βινύ καὶ ἄλλων περὶ τοῦ πολέμου καὶ τῆς εἰρήνης.

Ἄρᾳν κατὰ τοῦ πολέμου ἐνέχουν αἱ πλείσται αὐτῶν ἀποστροφᾶι. Καὶ τῆς ἀρᾶς ταύτης ἡ ἡχώ ποτὲ δὲν ἠδύνατο νὰ εἶναι τόσο ἐπικαιρὸς, ὅσον σήμερον, ὅτε τὸ αἷμα δύο χριστιανικῶν λαῶν, εἰς τὰς μεσημβρινὰς ἐσχατίας τῆς σκοτεινῆς Ἡπείρου, ποτίζει διψιλῶς, σπατάλωσ, τὴν γῆν, κεκορεσμένην πλέον καὶ ἀπὸ τὴν ἀπαισίαν ταύτην ἄρδουσιν καὶ ἐπαιτούσαν παρὰ τοῦ οὐρανοῦ, κατὰ τοὺς ποιητικωτάτους λόγους τοῦ Ἀλφρέδου δὲ Βινύ, διὰ νὰ ἀπολυμανθῇ «τὸ δροσερὸν ὕδωρ τῶν ποταμῶν του καὶ τὴν ἀγνὴν ὄρσον τῶν νεφῶν του».

Ὀντως οἱ πόλεμοι ἐπισύρουν ὀπισθεν αὐτῶν τοιαύτην μαύρην ἀκολουθίαν συμφορῶν, μελανωτέραν καὶ τῶν νεφῶν τῶν κοράκων, τὰ ὁποῖα περιπίπτανται ἀνω τῶν ποδῶν τῶν μαχῶν, καὶ δάκρυα παρὰ τὰς ἐστίας ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι πίπτουν νεκροί, ἀφρονώτερον τοῦ αἵματος, τὸ ὁποῖον προσήνεγκον θυσίαν εἰς τὸν ἀκόρεστον Θεὸν τῶν πολέμων.

Διὰ τοῦτο πάντοτε τὸν πόλεμον κατηράσθη ἡ ἀνθρωπότης· πάντοτε ἡ πνοή του ἐπροξένησεν εἰς τοὺς λαοὺς τὸ κέριστον ἐκείνο συναίσθημα τῆς φρίκης πρὸς τὴν προέγγισιν πάσης καταστροφῆς, τὸ ὁποῖον ἀτελῶς συγκινηθῇ ἡ μέθη τοῦ ἐθνουσιασμοῦ.

Δὲν θὰ ἤρκειν αἱ στήλαι πάσαι τῆς «Ἑθνικῆς Ἀγωγῆς» διὰ νὰ παρασχεθῇ καὶ ἡ ἀτελεστέρη ἰδέα περὶ τῆς κατὰ τοῦ πολέμου ἐστρατείας τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως, ἀντιπροσωπευομένης ὑπὸ εὐγενεστάτων διανοιῶν ὄλων τῶν ἐθνῶν καὶ ὄλων τῶν αἰώνων.

Καὶ ὅμως ὁ πόλεμος ἐπιζῇ καὶ ὑπερισχύει τῆς φρίκης, τὴν ὁποῖαν ἐμπνέει. Καὶ ὅμως ἡ εἰρήνη, ἀφ' ἧς ἡ ἱστορία ἀνέλαβε τὸ ἔργον νὰ διαιωνίσῃ τὴν μνήμην τῶν ἀνθρωπίνων ἀνοησιῶν, τῶν ἀνθρωπίνων κακουργημάτων καὶ ἀραιῶν τιμῶν εὐγενῶν καὶ ὑψηλῶν πράξεων, ὁ πόλεμος μέχρι τῆς χθὲς, μέχρι τῆς σήμερον καὶ, φεβούμεθα, πάντοτε, θὰ κατέχῃ τὰς μεγαλητέρας καὶ τὰς πυκνοτέρας σελίδας τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος. Διὰ τί ἀρᾶ γε τοῦτο ;

Ἴν τέλει τοῦ παρόντος ἔρθου ὅα εὐρεθῶμεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ὑπεραπολογηθῶμεν τοῦ πολέμου ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἀναποδράστου ἀνάγκης, ἥτις τὸν ἐπιβάλλει καὶ ὅα τὸν ἐπιβάλλῃ πάντοτε, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσιν ἀνθρώπιναι κοινωνίαι, δηλ. ἐφ' ὅσον θὰ ὑπάρχουν ἄνθρωποι ἐπὶ τοῦ πλανήτου τούτου.

Πρὸ τούτου ὅμως ὀφείλομεν νὰ ἀναγνωρίσωμεν εἰς τὸ ἐνεργητικὸν τῶν πολέμων, τῶν στυγνῶν τούτων τροφοδοτῶν τοῦ θανάτου, μίαν μεγάλην ἀρετὴν, ἀρετὴν ἀνακαινιστικὴν, ἀρετὴν ἐξευγανιστικὴν· μίαν δύναμιν ἀπολυμαίνουσαν τὴν ἀνθρωπότητα, ἀποτρέπουσαν τὴν σήψιν τῶν κοινωνιῶν, ἀνοίγουσαν καὶ ἀποκαθαίρουσαν τὴν δὲν τῆς προόδου. Ἢναί σὺναμα ὁ πόλεμος καὶ διὰ τὰς κοινωνίας καὶ διὰ τὰ ἄτομα βᾶπτισμα ἀναγεννήσεως, ἐμπνευστῆς ὑψηλῶν ἰδεῶν, ἱεραπόστολος πάσης εὐγενούς πράξεως, διδάσκαλος τῆς ὑψηλοτέρας αὐτοθυσίας.

Καὶ εἰδομεν περὶ τούτου τὸν λόγον εἰς τινὰς τῶν εὐγλωττοτέρων αὐτοῦ ἀπολογητῶν.

Πλὴν τῶν ὀλίγων γραμμῶν τὰς ὑποίας παρέθεσεν ἡ «Ἑθνικὴ Ἀγωγή» ἐκ τῶν περὶ πολέμου ἰδεῶν τοῦ Μόλτκε, παραθέτομεν καὶ ἄλλας ἐξ ἄλλων περιστάσεων δηλώσεις τοῦ μεγάλου στρατηλάτου, αἱ ὁποῖαι ἀποδεικνύουν τὸν στρατιώτην τούτον φιλόσοφον ἐμπνευσμένον ἐν τῇ ἀπολογίᾳ τοῦ πολέμου.

Σήμερον σχεδὸν πάντες τοῦ Διωνοῦς Δικαίου οἱ διδάσκαλοι ἀπηχοῦσιν εἰς τὰ συγγράμματα αὐτῶν τὰς καθολικὰς κατὰ τοῦ πολέμου ἀξίσεις τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν. Πάντες εὐχονται, ὅπως ἡ ὑπεράτη κρίσις τῶν ἐθνῶν λῆθ τὰς διαφορὰς καὶ ἀποσεβῇ τῶν πολέμων τὰς καταστροφὰς.

Τοιοῦτου πνεύματος ἐμπορεῖται καὶ τοῦ Βλουντσῆ τὸ ἐξοχὸν ἔργον, «τὸ ἐγχειρίδιον τῶν νόμων τοῦ πολέμου,» τοῦ ὁποῦ ἔσχε τὴν ἀτυχῆ ἐμπνευσιν νὰ πέμψῃ ἀντίτυπον εἰς τὸν Γερμανὸν στρατηλάτην.

Καὶ ἐκεῖνος ἔγραψεν αὐτῷ τὴν 11 Δεκ. 1880.

«Ἢ δεινῆς εἰρήνης εἶναι κατ' ἐμὲ ὄνειρον, τὸ ὁποῖον οὐδέ κἄν ἔχει τὴν μορφήν τῶν ὤραιων ὄνειρων, διότι εἶναι καθ' ὑπερβολὴν ἄσχημον. Ὁ πόλεμος ὀρίσθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ συνόλω τῆς δημιουργίας, ὡς στοιχεῖον τάξεως. Αἱ εὐγενέστεραι τοῦ ἀνθρώπου ἀρεταὶ κατὰ τὸν πόλεμον ἀναπτύσσονται. Ἢ θάρρος τὸ ἀνδρῶδες, ἡ αὐταπάρνησις, ἡ ἀφοσίωσις εἰς τὰ ἰδεώδη, τὸ πνεῦμα τῆς αὐτοθυσίας μέχρις αὐτῆς τῆς κατανικήσεως τοῦ ἐμφύτου τῆς αὐτοσυντηρήσεως,

του πόθου της ζωής, την οποίαν μετά περιφρονήσεως απορρίπτει ο μαχητής. «Ανευ του πολέμου ο κόσμος θά εσθήκετο και θά αποσυνετίθετο εν τῷ ὕλισμῳ».

Δὲν παρέλιπε δὲ καὶ οὐδεμίαν ἄλλην εὐκαιρίαν, ὅπως γείνη ὁ ἀπολογητὴς τοῦ πολέμου.

Ἐν τῷ πρόεδρον τῆς ἐταιρείας ὑπὲρ τῆς κωδικοποιήσεως τοῦ διεθνούς δικαίου καὶ κατὰ τοῦ πολέμου Γκυμπάρεφ ἔγραφε πάλιν ὁ Μόλτκε τὰ ἑξῆς :

«Καθ' ἡμᾶς ὁ πόλεμος εἶναι ἐγκλημα. Κατ' ἐμὲ εἶναι τὸ μόνον ἀσφαλὲς μέσον πρὸς συντήρησιν τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς τιμῆς οὐρανίου χώρας.»

Ἄλλ' εἶναι ἄπειροὶ οἱ ἀπολογηταὶ τοῦ πολέμου ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης.

Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ἡμῶν προγόνων, οἱ ὅποιοι ἐπροσωποποίησαν τὸν πόλεμον ὡς τὸν ἠραιότερον τῶν θεῶν τοῦ ἐλληνικοῦ πανθέου, μέχρι σήμερον. Καὶ ἡ θρησκεία δὲ ἡ χριστιανικὴ ἠγάσθη πολέμιστος καὶ ἥρωας καὶ ἐγένετο ὁ ἀπολογητὴς τοῦ πολέμου διὰ τοῦ στόματος τοῦ ἱεροῦ Λύγουστίνου. Διότι, ὅταν αἱ ρωμαϊκὰ κόρτες ἠραιοῦντο ἐκ τῆς πληθῆος τῶν ἀνυποτάκτων, οἱ ὅποιοι, ἐφ' ὅσον ἐξηπλοῦτο ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ ἀνά τὸν τότε ρωμαϊκὸν κόσμον, ἐπληθύνοντο, ὑπολαμβάνοντες τὸν πόλεμον ἐναντίον εἰς τὰ δόγματα τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ὁ ἱερός Λύγουστίνος, ἐρμηνεύων τὸ ρῆμα τοῦ Εὐαγγελίου «Οὐκ ἤλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν», συνῆγε τὸ πόρισμα ὅτι τοῦτο διατυπώνει «τὸν αἰώνιον νόμον τῆς ἀνάγκης τοῦ πολέμου».

Ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις οὐδεὶς διενεόθη νὰ ἀμφισβητήσῃ τὸ δίκαιον τοῦ πολέμου καὶ διὰ τοῦτο ἴσως δὲν ἔχει καὶ ἀπολογητὰς μεταξὺ τῶν ἀρχαίων ὁ πόλεμος, πλην τοῦ ὑπερτάτου τῆς ἀρχαιότητος φιλοσόφου, τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅστις διὰ τεσσάρων λέξεων εἶπε μίαν παγκόσμιον καὶ αἰώνιον ἀλήθειαν, ὅτι τὸ δίκαιον τοῦ πολέμου εἶναι καὶ τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου ἐγγυητής. «Ἐπιρήνην ὁ πόλεμος πρύτανις».

Ὁ Μοντεσκιέ θεωρεῖ τὸν πόλεμον ὑπαγορευόμενον ἐκ τοῦ ὑμεμφύτου τῆς αὐτοσυντηρήσεως τῶν πολιτικῶν κοινωνιῶν. «Φονεῦει, λέγει, τὸ ἔθνος ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἀμύνης καὶ τῆς ἰδίας συντηρήσεως. Φονεῦσιν ὡς ἑμάδες καὶ τὰ ἔθνη διὰ τὸν αὐτὸν λόγον. Τὰ ἔθνη πολεμοῦν, διότι τὸ δίκαιον τῆς αὐτοσυντηρήσεως αὐτῶν εἶναι ἐξ ἴσου ἀναμφισβήτητον, ὅπως καὶ τὸ δίκαιον τῆς αὐτοσυντηρήσεως τῶν ἀτόμων».

Καὶ πλεονάζουν ἐν τῇ ἀτελευτήτῳ σειρᾷ τῶν ὑπερμάχων τοῦ δικαίου τοῦ πολέμου οἱ ἀναπτύσσοντες τὴν ἠθικὴν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἐπίδρασιν τῶν πολέμων.

Ὁ Ἑβελ ἀνευρίσκει ἐν τῷ πολέμῳ ἐν πλεονέκτημα, τὸ ὅποιον παρατηρεῖται ἀναμφισβήτητον

ἐν τῇ πάλῃ τῶν ἐνοργάνων ὄντων, ἐξ ἧς αἱ ἀσθενεῖς ὀργανισμοὶ ὑποχωροῦν καὶ ἐκλείπουν πρὸ τῶν ἰσχυρῶν, καταβαλλόμενοι καὶ ἐξφανιζόμενοι ὑπ' αὐτῶν. «Ὁ πόλεμος», λέγει, «εἶναι ἀπαραίτητος ἐν τῇ πρὸς τὰ πρόσω πορείᾳ τῆς ἀνθρωπότητος διὰ νὰ διευκολύνῃ τὴν ἐκλείψιν τῶν ἐθνῶν τῆς παρακμῆς, τῶν ἐθνῶν, ὧν ἐπληρώθη ἡδὴ ὁ προορισμός, καὶ ἀνείξῃ τὴν ὁδὸν τοῦ μέλλοντος εἰς τὰ νέα, τὰ σφριγῶντα ἔθνη».

Ὁ Αἰμπερ, βαθύτατα ἐγκύπτων εἰς τῆς φιλοσοφίας τῆς ἱστορίας τὰ πορίσματα, φρονεῖ ὅτι ἀφ' ἧς ὑπάρχει ἱστορία ἐλάχιστοι εἶναι οἱ πόλεμοι, ὅσοι δὲν συνετέλεσαν εἰς τὴν πρόοδον τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἐνημερίας τῆς ἀνθρωπότητος. «Ὁ πόλεμος», λέγει, «μετὰ τῶν σωμάτων τῶν πολεμιστῶν φέρει πρὸς ἄλληλα εἰς σύρραξιν ἰδέας καὶ αἰσθηήματα, προάγει τὸ φῶς, τὸν πολιτισμὸν, τὴν ἐλευθερίαν. Ἀπόδειξις ὁ πόλεμος τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ὁ πόλεμος εἶναι ἄλλος ὀδυνηρὸν, ἀλλ' ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια προάγουν τὴν ὑγίαν τῆς ἀνθρωπότητος.»

Μεγαλητέρας ρητορικῆς ἐξάρσεως εἶναι ἡ ὑπὲρ τοῦ πολέμου ἀπολογία τοῦ Πορταλῆς. «Ὁ πόλεμος», λέγει, «εἶναι ὄργανον τῶν βουλῶν τῆς Θεῆς Προνοίας, δι' οὗ αὕτη ἄλλοτε κατατάσσει καὶ ἄλλοτε ἀνορθοῖ, σχηματίζων ἢ καταλύων ἔθνη καὶ κράτη. Ἦξ ὑπαρκούτης γόνιμος εἰς καταστροφὰς καὶ εἰς ἀνορθώσεις, ἐπιβραδύνων, διακόπτων ἢ ἐπισπεύδων τὴν πρόοδον ἢ τὴν παρακμῆν, διαγράφει εἰς τὸν πολιτισμὸν τὸν ἀρτιγενῆ, τὸν θνήσκοντα, ἢ τὸν ἀναγεννιόμενον διὰ νὰ ἐκλίπῃ ἐκ νέου, τὴν μοιραίαν πορείαν, ἢ ὑπαίτι διαδοχικῶς καθιστᾷ ἐνεργούς πάσας τὰς δυνάμεις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.»

Ἄλλὰ νομίζομεν ὅτι τὴν μάλλον ἀκαταμάχητον ἀπόλογον τοῦ πολέμου ἀποτελεῖ ἡ ἀπόλυτος ἀδυναμία τῆς καταργήσεώς του.

Δὲν εἶναι ποτὲ δυνατόν, ὅταν ἀδικῶσιν αἱ ἑμάδες αἱ πολιτικαί, τὰ κράτη, νὰ ἐκρημοσθῇ κατ' αὐτῶν ἡ τακτικὴ, ἢ κατὰ τῶν ἀδικούντων ἀτόμων. Ἐὸ πανεθνὴς δικαιοδοτικὸν δικαστήριον, τὸ ὅποιον θά λύη ἀμετακλήτως τὰς μεταξὺ ἀνεξαρτήτων κρατῶν διαφορὰς, καὶ ἡ πανεθνὴς χωροφυλακὴ, ἢ ἡποία θά ἐκτελῇ τὰς ἀποφάσεις του ἐπιβλάσσει ταύτας εἰς τὰ διαφερόμενα κράτη καὶ κωλύουσα αὐτὰ νὰ ἔλθουν εἰς σύρραξιν, εἶναι δύο μεγαλοπρεπεῖς οὐτοπίαι, αἱ ὅποια οὐδέποτε εἶναι δυνατόν νὰ κατέλθουν εἰς τὸ ἔδαφος τῆς πραγματικότητος.

Καὶ τοῦτο δὲ εἶναι ἡτο καταρωτόν, μήπως εἶναι ἀληθές, ὅτι εἰς τοὺς πολέμους ὁ ἕτερος τῶν ἐμπολέμων εἶναι πάντοτε ἐν τῷ ἀδίκῳ;

Τοῦτο εἶναι σπανιότατον ἐν τῇ πράξει ὅσον καὶ ἐν φαίνεται θεωρητικῶς ἀναμφισβήτητον, καὶ ὑπὸ τῶν πλείστων συγγραφέων τοῦ διεθνούς δικαίου ἀναπτυσσόμενον.

Διότι ἡ σχετικὴ θέσις ἐκατέρου παριστᾷ τὸ δίκαιον ὡς ἀνήκον εἰς αὐτόν. Πολεμεῖ ἐν ἔθνος διὰ νὰ ἀπελευθερώσῃ ὑπόδουλον λαόν. Ἰερός ὁ πόλεμος. Ἄλλ' εἶναι ἱερός καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ ἀμυνομένου, ὁ ὅποιος ἐξασκεῖ τὸ δίκαιωμα τῆς αὐτοσυντηρήσεως.

Πῶς δύναται ἡ διεθνὴς δικαιοσύνη νὰ λύσῃ τοιαύτας διαφορὰς; Πῶς νὰ συμβιβάσῃ τὸ δίκαιωμα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν μὲ τὸ δίκαιωμα πρὸς τὴν αὐτοσυντήρησιν τοῦ ἀμυνομένου ὑπὲρ τῆς κατακτήσεως, τὴν ὅποιαν ἐνομιμοποίησαν οἱ αἰῶνες;

Αὕτη, νομίζομεν, εἶναι ἡ πρακτικὴ μορφή τοῦ ζητήματος.

Διὰ τοῦτο ὀρθότατα λέγει ὁ Οὐίτων ὅτι τὰ ἔθνη εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀναγνωρίσωσι ποτὲ δικαστὰς τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν. Κριτὴς τοῦ δικαίου του εἶναι πάντοτε ἕκαστον ἔθνος καὶ εἰς αὐτὸ ἀνήκει ν' ἀποφασίσῃ, ἐν ἡ κατ' αὐτοῦ ὕβρις ἢ ἀδικία εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ προσφύγῃ εἰς τὴν βίαν τῶν ὅπλων.

«Κατηγοροῦσι τοῦ πολέμου», προσθέτει ὁ Φιόρε, «ὡς ἀγρίου. Εἶναι ἀληθές. Ἄλλὰ τί τὸ πρακτικόν ὅταν ἐν κράτος ποδοπατῆ βίᾳ τὰ δίκαια ἄλλου κράτους, ἢ λαοῦ ὑποδούλου; Ἴδιαιότερον τῆς ἐνόπλου ἀμύνης; Ἐὸ δίκαιον τῆς διὰ τῆς βίας ἐπιθέσεως κατὰ τῆς βίας ἀναπηδᾷ τότε δικαιοτάτον καὶ συμφωνότατον πρὸς αὐτὸν τὸν ἀνθρώπινον προορισμόν.»

Ἀναντιρρήτως διὰ νὰ ἐκλίπῃ ὁ πόλεμος πρέπει νὰ ἐκλίπουν προηγουμένως ἀπὸ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος αἱ διακρίσεις εἰς δυναστας καὶ δούλους, εἰς ἰσχυροὺς ἐπιβλάσοντας τὴν πτέρναν ἐπὶ τοῦ στήθους τῶν ἀδυνάτων, εἰς ἀγερώχους πιστάς καὶ εἰς πτήσσαντας ἀδικουμένους.

Ἦδὼν ποτε εἶναι δυνατόν νὰ ἀνατείλῃ τοιαύτη ἡμέρα, θά ἐκλίπῃ τότε καὶ τῶν πολέμων ἡ ἀνάγκη.

Ἐφ' ὅσον τοῦλάχιστον ὑπάρχουν ἀπόκληροι λαοί, λαοὶ διψῶντες τὴν ἀπολύτρωσιν, κράτη ἔχοντα ὑπὸ τὴν δουλείαν τὸ μέγιστον τοῦ πληθους αὐτῶν, θά ὑπάρχῃ ἀδιάσειστος ἀλήθεια εἰς τοὺς ἑξῆς λόγους τοῦ Ὁρτολάν, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν τὴν ψυχολογικὴν δικαιολογίαν καὶ αὐτῶν τῶν πολέμων, ὅσοι ἐκ τῶν προτέρων προσημαίνονται ἀτυχεῖς, καὶ, οὕτως εἰπεῖν, αὐτοκτόνικοι.

«Ἐν τῇ βίᾳ τῶν ἐθνῶν», λέγει ἀξυφαίνονται περιστάσεις, αἱ ὅποια ὠθοῦσι ταῦτα μοιραίως καὶ ἀναποτρέπτως πρὸς τὴν ὁδὸν τῶν ὅπλων φράσσουσαι τὴν ὁδὸν τῆς ὑποχωρήσεως. Ὅταν ἐν ἔθνος οὐδὲν ἕτερον διαθέτῃ μίσον ἀμύνης ὑπὲρ τῶν ὕβριζομένων καὶ παραγνωριζομένων φυλετικῶν αὐτοῦ δικαίων, ὁ πόλεμος ἐπιβλάσσει ἐπὶ κοινῇ ἠθικῷ θανάτῳ, ἀκόμη καὶ ὅταν ἐκ τῶν προτέρων προαγγέλληται ἀτυχής.»

ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ

Ὁ καθηγητὴς κ. Α. Διομήδης Κυριακὸς ἀμείλησε πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἐν τῷ Συλλόγῳ «Παιονασσῆ» περὶ τοῦ ἄρτι ἀποθανόντος διασώμου Ἰάλλου φιλοσόφου Παύλου Ζανέ. Ἐκ τῆς μακρᾶς ταύτης ἐριθείας του εὐηρεστήθη νὰ παράσῃ πρὸς δημοσίευσιν εἰς τὴν «Ἑθνικὴν Ἀγωγὴν» μέρη ἀποτελοῦντα σύνολον μὲν ἄρτιον, ἀνάγνωσμα δὲ ἀληθῶς ἐξαιρετόν.

Σ. τ. Α.

ΠΑΥΛΟΣ ΖΑΝΕ

[PAUL JANET]

Πρὸ μικροῦ ἠγγέλωθ ἀπὸ Παρισίων ὁ θάνατος τοῦ Παύλου Ζανέ, τοῦ μεγάλου Γάλλου φιλοσόφου, τοῦ ἐπιτίμου καθηγητοῦ τῆς σχολῆς τῶν γραμμάτων ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῶν Παρισίων, μέλους τοῦ Ἰνστιτούτου καὶ ἐταίρου τῆς ἀκαδημίας τῶν ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν τοῦ γνωστοῦ οὐ μόνον ἐν Γαλλίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ πάντα τὸν ἐπιστημονικὸν ἐν γένει κόσμον. Καὶ ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀνὰ πάσαν τὴν ἐλληνικὴν Ἀνατολήν δὲν ὑπάρχει, πιστεύομεν, λόγιος, ὅστις νὰ μὴ ἀνέγνωσε τὰ φιλοσοφικὰ αὐτοῦ ἔργα, ἢ τινὰ αὐτῶν, ἢ τοῦλάχιστον νὰ μὴ ἤκουσε περὶ τῆς φήμης τοῦ ἀνδρός.

Θαυμάσαντες πάντοτε τὴν σοφίαν τοῦ ἀνδρός καὶ ἐντυφῆσαντες πολλάκις εἰς τὴν μελέτην τῶν ἔργων του ἐπιχειρήσαμεν νὰ γράψωμεν τὴν παρούσαν μελέτην περὶ αὐτοῦ καὶ ἵνα τιμηθῶμεν τὴν μνήμην αὐτοῦ καὶ ἵνα καταστήσωμεν εἰς τὸ παρ' ἡμῶν λόγιον κοινὸν γνωστότερα τὰ συγγράμματα αὐτοῦ καὶ προτρέψωμεν εἰς μελέτην αὐτῶν, διότι καθ' ἡμᾶς ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι ἀνὰ πάσαν τὴν δυτικὴν Ἑυρώπην ὀλίγοι ἄλλοι ἐφιλοσόφησαν τόσον ὑγιᾶς, ὡς ὁ Ζανέ, καὶ ὀλίγοι ἄλλοι δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς τόσον καλοὶ ὀδηγοὶ εἰς σχηματισμὸν ὀρθῶν φιλοσοφικῶν πεποιθήσεων, ὅσον αὐτός. Αἱ δὲ φιλοσοφικαὶ πεποιθήσεις εἶναι ἀναγκαιόταται παντὶ λογίῳ, ὅπως καὶ περὶ τῶν μεγάλων αἰνιγμάτων τοῦ βίου ἔχη σαφεῖς καὶ σταθερὰς γνώμας καὶ ἀρχὰς ὀδηγούσας αὐτὸν ἐν τε ταῖς σκέψεσιν αὐτοῦ καὶ ταῖς πράξεσιν καὶ εἰς τὴν ἰδίαν του ἐπιστήμην ἕκαστος εἰσδῆ βαθύτερον καὶ ἐξετάζῃ ἐμβριθέστερον τὰ ζητήματα αὐτῆς, διότι πασιῶν τῶν ἐδικῶν ἐπιστημῶν οἱ τελευταῖοι λόγοι εὐρήνται ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ. Ὁ θεολόγος διὰ τῆς φιλοσοφίας προπαρασκευάζων τὸ πνεῦμα του καὶ ἑαυτὸν ἀσκῶν εἰς τὸ βαθύως καὶ ἀσφαλῶς σκέπτεσθαι δὲν ἀρκεῖται ἀπλῶς εἰς τὴν τυφλὴν πίστιν, ἀλλὰ ζητεῖ, ἐμβριθέστερον ἐξετάζων τὰ πράγματα, νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὴν οὐσίαν τῶν θρησκευτικῶν διδασκαλιῶν, ὑψοῦμενος ἀπὸ τῆς πίστεως εἰς τὴν γνῶσιν, ὡς ἐπραττον οἱ ἀρχαῖοι ἀλεξανδρινοὶ θεολόγοι καὶ πάντες οἱ σοφοὶ πατέρες, οἵτινες ὡς γνωστὸν ἦσαν κάτοχοι καὶ γνῶσται ἀκριβέ-

στατοι τῆς ἀρχαίας φιλοσοφίας καὶ μάλιστα τῆς νεοπλατωνικῆς. Καὶ κατὰ τοὺς μέσους δὲ αἰῶνας καὶ οἱ βυζαντινοὶ θεολόγοι ἦσαν ἢ ἀριστοτελικοὶ ἢ πλατωνικοὶ καὶ ἠγωνίζοντο ὡς γνωστόν ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης τῶν φιλοσοφῶν τούτων, καὶ οἱ σχολαστικοὶ τῆς Δύσεως ἐστήριζον τὰς φιλοσοφικὰς ἐαυτῶν θεωρίας εἰς τὸν Ἀριστοτέλη. Καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους δὲ χρόνους καὶ ἐν Γαλλίᾳ ὁ Βοσσουέτος, ὁ Μαλεβράγγης, ὁ Πασχάλ καὶ ὁ Φενελὼν ἦσαν θεολόγοι ἅμα καὶ φιλόσοφοι, καὶ ἐν Γερμανίᾳ οἱ διαπρεπέστατοι τῶν θεολόγων, εἶον ὁ Σλειερμάχερος, ὁ Ρόθε, ὁ Μύλλερ, ὁ Δόρνερ, ὁ Χάζε ἦσαν φιλοσοφικώτατα μεμορφωμένοι ἄνδρες. Καὶ ὁ φιλόλογος δὲ ὁ μὴ φιλοσοφῶν καὶ κριτικοῦ πνεύματος στερεῖται, τὸ ὅποιον οὐκ ἠδύνατο νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἱκανὸν ἵνα ἐννοῇ καλῶς καὶ κατὰ βάθος τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς, καὶ τοὺς φιλοσόφους ἐκ τῶν ἀρχαίων, Πλάτωνα π. χ. καὶ Ἀριστοτέλη ἀδύνατον νὰ κατανοήσῃ. Ὁ νομικὸς ἄνευ φιλοσοφικῆς παιδείσεως εἶναι ἐμπειρικός καὶ πρακτικὸς μόνον γνώστης τῶν νόμων, χωρὶς νὰ εἰσδῷ εἰς τὸ πνεῦμα αὐτῶν. Ὁ δὲ φυσιοδίφης καὶ ἰατρός ἄνευ φιλοσοφικῶν ἰδεῶν δὲν δύναται νὰ ἐμβαλῆ εἰς τὰ μυστήρια τῆς φύσεως.

Ὁ Ζανὲ ἐγεννήθη τῷ 1823. Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν γυμνασιακῶν σπουδῶν του εἰσῆλθε τῷ 1840 εἰς τὴν École normale, ἵνα σπουδάσῃ τὴν φιλολογοίαν καὶ τὴν φιλοσοφίαν. Ἐπιστάθη δὲ ἀπ' ἀρχῆς τὰς φιλοσοφικὰς ἀρχὰς τοῦ διασημοῦ φιλοσόφου Βίκτωρος Κουζέν, ὅστις εἶναι ὁ κύριος ἰδρυτὴς τῆς πνευματικῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς (École spiritualiste) ἐν Γαλλίᾳ τῆς καὶ ἐκλεκτικῆς λεγομένης, τῆς ἄλλοτε ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐπικρατησάσης ἐν Γαλλίᾳ, καὶ ταχέως διέπρεψε μεταξὺ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. Ἀπὸ νεαρᾶς δὲ ἡλικίας εἶδε τὰ ἔξοχα αὐτοῦ πνευματικὰ προτερήματα, τὴν εὐφυΐαν, ὀξύνοϊαν, βαθύνουσαν καὶ ἀσφαλῆ κρίσιν, ἐθεωρεῖτο ἕκτοτε εἰς τῶν μᾶλλον ὑπερχουμένων μέγα μέλλον νεαρῶν φιλοσόφων. Διαρῆθις τὸ πρῶτον καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας ἐν Βούργῃ, εἶτα δὲ ἐν Στρασβούργῳ καὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῇ λυκαίῳ Λουδοβίκου τοῦ μεγάλου ἐν Παρισίοις καὶ διακρίθεις καὶ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ καὶ διὰ τῶν φιλοσοφικῶν δημοσιευμάτων του, διωρίσθη ἐπὶ τέλους ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ τῆς Σορβόννης ἐν τῇ σχολῇ τῶν γραμμάτων καθηγητὴς πρῶτον μὲν τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας, εἶτα δὲ αὐτῆς τῆς φιλοσοφίας, διαδεχθεὶς τὸν περίφημον Καρῶ. Ἐγένετο δὲ ὡς εἰς τῶν διαπρεπεστάτων σοφῶν τῆς συγχρόνου Γαλλίας μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου καὶ ἐταῖρος τῆς ἀκαδημίας τῶν ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν. Ἐν Σορβόννῃ ἐδίδασκε μέχρι τοῦ 1897, ἕκτοτε δὲ ἐνεκα τοῦ γῆρατός του παύσας τὴν διδασκα-

λίαν του, ἠσχολεῖτο εἰς τὴν συγγραφὴν καὶ ἐκδοσιν τῶν συγγραμμάτων του. Ὡς καθηγητὴς ἦτο λίαν ἀγαπητός, διότι δὲν εἶχε μὲν τὴν ἀκράτητον καὶ τὸ ἀκροατήριον παρασύρουσαν εὐγλωττίαν τοῦ Καρῶ, ὅστις ὑπεραπέκρινε μετὰ μεγάλῃς δυνάμειος ἐν ταῖς παραδόσεσιν αὐτοῦ κατὰ τοῦ ὕλισμου τὰς πνευματικὰς ἰδέας τοῦ Θεοῦ, τῆς προνοίας καὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, συνκέντρον περὶ τὴν ἔδραν αὐτοῦ οὐ μόνον μέγα πλήθος φοιτητῶν, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἀκροατάς, τὸ ἄνθος τῆς παρισινῆς ἀνωτέρας τάξεως, καὶ τὰς ἐπιφανεστάτας τῶν κυριῶν, εἶχαν ὅμως καὶ αὐτὸς ἐπαγωγὸν τὴν διδασκαλίαν καὶ ἰδίδασκε μὲν ἀπαθέστερον καὶ ἡρεμώτερον, ἐξήταξεν ὅμως ἐμβριθέστερον καὶ ἐπιστημονικώτερον τὰ φιλοσοφικὰ ζητήματα. Ὁ Καρῶ ἔτερπε περισσότερο, ἀλλ' ὁ Ζανὲ ἐδίδασκε καρποφορώτερον. Ὁ Ζανὲ ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ 76 ἐτῶν, τῇ 23 παραλλόντος Σεπτεμβρίου.

Ἐπομένως, εἴτι ὁ Ζανὲ ἀνῆκεν ὡς φιλόσοφος εἰς τὴν πνευματικὴν σχολὴν, τὴν οὐκίω spiritualiste. Ἴνα ἐννοηθῇ καλῶς, τίς ἡ σχολὴ αὕτη καὶ τίς ἡ θέσις τῆς πρὸς τὰς ἄλλας συγχρόνους φιλοσοφικὰς σχολὰς τῆς Γαλλίας, προτάσσομεν ἐνταῦθα ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς ἐν γένει φιλοσοφικῆς κινήσεως ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα.

Ἐν Γαλλίᾳ ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐπικράτει ἡ ὕλιστικὴ φιλοσοφία τοῦ Κομφάλλεκ. Ὁ ὕλισμός αὗτος ἐπολεμήθη πρῶτον μὲν ὑπὸ τῆς θεολογικῆς λεγομένης φιλοσοφικῆς σχολῆς, δηλ. ὑπὸ τοῦ Βονάλδου, τοῦ Λαμεναί καὶ τοῦ Δε Μαιστρου, οἵτινες ἀπὸ τοῦ καθολικισμοῦ ὡς τῆς ἀπολύτου ἀληθείας ἐρημώμενοι ἀντέταξαν κατὰ τοῦ ὕλισμοῦ τὰς περὶ Θεοῦ, προνοίας καὶ μελλούσης ζωῆς παραδόσεις τῆς ἀνθρωπότητος ἢ τὴν ὑπὲρ τῶν μεγάλων τούτων ἀληθειῶν ἠρόφωνον μαρτυρίαν τοῦ κόσμου καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, δεύτερον δὲ ὑπὸ τῆς ψυχολογικῆς ἢ πνευματικῆς σχολῆς (École spiritualiste), ἧς οἱ πρῶτοι καὶ κυριώτατοι ἀντιπρόσωποι ἐγένοντο ὁ Ρουαγέ Κολλάρ, ὁ Μαιν δὲ Βιράν, ὁ Ζουφροά καὶ ἰδίως ὁ Κουζέν, ὅστις ἐθεωρήθη ὁ κατ' ἐξοχὴν θεμελιωτὴς καὶ ἰδρυτὴς αὐτῆς. Ἡ σχολὴ αὕτη, ἧτις ἦτο ἐν ἀρχῇ μάλιστα ἐντελῶς ἀνεξάρτητος ἀπὸ τῆς καθολικῆς θεολογίας, ἰσχυρώσατο πνευματικῆς, ὡς ὑποστηρίζουσα τὴν πνευματικότητα τῆς ψυχῆς καὶ ὡς τὸν Θεὸν ὡς ἀπειρον πνεῦμα δεχομένη. Ἐκλήθη δὲ καὶ ψυχολογικὴ, διότι ἐστήριζετο πρὸ πάντων ὡς ἐπὶ βάσεως ἐπὶ τῆς ψυχολογίας, ἐπὶ τῆς ἀκριβεστάτης δηλ. παρατηρήσεως καὶ μελέτης τῆς ψυχῆς καὶ τῶν ψυχικῶν φαινομένων καὶ ὑπεστήριξε κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ὕλισμὸν τὰς ἰδεολογικὰς ἢ πνευματικὰς ἀρχὰς τὰς ὑπὸ τοῦ Καρτεσιου, Μαλεβράγγου, Λεϊβνίτιου, Ρεϊδ

καὶ ἄλλων διδασκασίας, ἧτοι τὸν Θεόν, τὴν δημιουργίαν, τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν πνευματικότητα, ἐλευθερίαν καὶ ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς. Πρὸ πάντων δὲ ὑπῆρξε μεγάλη ἡ ἐπὶ τῆς σχολῆς ταύτης ἐπιρροὴ τοῦ τελευταίου ἐκ τῶν μνημονευθέντων, τοῦ σκώτου Ρεϊδ, ὅστις ὡς βάσιν τῆς φιλοσοφίας εἶχε θέσει τὸν κοινὸν νοῦν (sens commun) καὶ ἠρεῦνησε κυρίως τὴν ψυχολογίαν. Δὲν ἐλείψαν ὅμως, εἰ καὶ ἀσθενέστεραι καὶ μεμακρυσμένα, καὶ ἐπιρροαὶ ἐπ' αὐτῆς ἐκ τῆς γερμανικῆς φιλοσοφίας καὶ τοῦ Καντίου καὶ τοῦ Σχελλίγγου καὶ τοῦ Ἑγγέλου. Τοῦτο ἰσχύει κυρίως λεγόμενον περὶ τοῦ Κουζέν, ὅστις πολλὰς εἶχε τὰς σχέσεις πρὸς τοὺς ἐν Γερμανίᾳ φιλοσόφους. Ἐπειδὴ δὲ ἐξέλεγε ἡ σχολὴ αὕτη ἐκ πασῶν τῶν ἄλλων φιλοσοφικῶν σχολῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων χρόνων, ὅτι ἐνόμιζεν ὄρθον καὶ ἐξῆται εἰς ἐν ὅλον σύστημα νὰ συνάψῃ, ἰσχυρώσῃ καὶ ἐκλεκτικὴ. Οἱ μετὰ τὸν Κουζέν ἐμφανισθέντες νεώτεροι Γάλλοι φιλόσοφοι διακρίθησαν εἰς τέσσαρας κλάσεις, εἰς θετικιστάς, εἰς πανθειστούς, εἰς καντιανούς σκεπτικούς καὶ εἰς πνευματικούς (spiritualiste). Οἱ θετικισταὶ (positivistes) ἔσχον ἀρχηγὸν τὸν Κόμπε· ὑποστηρικτῆς δὲ καὶ κυριώτατος κήρυξ τῶν ἰδεῶν αὐτῶν ἐγένετο βραδύταρον ὁ Λιττρί, ὡς θελομεν ἰδεῖ κατωτέρω. Κατ' αὐτούς μόνον ὅ,τι ὑποπίπτει εἰς τὰς αἰσθησεις, εἶναι ἐπιστημονικῶς ἐρευνητὸν καὶ δεκτόν. Ἐὰ πέραν τῶν αἰσθησεῶν ἀγνοοῦμεν, λέγουσιν. Οἱ θετικισταὶ δέχονται τρεῖς περιόδους τῆς ἐπιστήμης, τὴν θεολογικὴν ἢ μυθολογικὴν, καθ' ἣν ἐξήγουν οἱ ἄνθρωποι τὰ φαινόμενα δι' ἐπιπεργεῖας ἀνυπάρκτων ὑπερφυσικῶν δυνάμεων ἢ τῶν θεῶν· τὴν μεταφυσικὴν, καθ' ἣν παραδέχοντο ἀντὶ τῶν θεῶν φανταστικὰς ἐπίσης ἀνυπάρκτους μεταφυσικὰς δυνάμεις, δηλ. τὴν ψυχὴν, τὸ ἀπόλυτον ὄν καὶ τὰ τοιαῦτα· καὶ τὴν θετικὴν περίοδον, ἧτις πρέπει τοῦ λοιποῦ νὰ κρατήσῃ, καθ' ἣν τὰ φαινόμενα ἐξηγούνται καὶ δεῖον νὰ ἐξηγῶνται ἐκ φυσικῶν αἰτιῶν. Καντιανοὶ σκεπτικοὶ εἶναι οἱ ἀκολουθοῦντες τὸν Ρενουσιέ. Εἰς πανθειστικὰς δὲ ἰδέας ἀπέκλιναν καὶ ἐν γένει ὑπὸ τῆς νεωτέρας γερμανικῆς φιλοσοφίας ἐπηρέασθησαν ὁ Ρενάν, ὅστις πλὴν τῶν θεολογικῶν ἐγγραφῶν καὶ φιλοσοφικῶν συγγραμμάτων, ὁ Ταιν, ὁ Βισχερῶ καὶ ἄλλοι. Οἱ θεισταὶ ἀποτελοῦσι τὴν τετάρτην σχολὴν τὴν καὶ σπουδαιότεραν. Οὗτοι εἶναι οἱ συνεχιζόντες τὰς παραδόσεις τῆς πνευματικῆς σχολῆς, περὶ ἧς ἐποιήσαμεθα λόγον ἀνωτέρω. Ἐἶναι δὲ οὗτοι μαθηταὶ καὶ ὅπαδοι τοῦ Κουζέν κυρίως. Πολλοὶ αὐτῶν εἶναι συγγραφεῖς σπουδαιωτάτων φιλοσοφικῶν ἔργων. Ὁ Βουέλ-λιέ ἐγράψε τὴν ἱστορίαν τοῦ καρτεσιανισμοῦ καὶ ἄλλα συγγραμματα, ὁ δὲ Ἀλῶ ἀνάλυσε μεταφυσικὴν καὶ περὶ τῆς μεθόδου πρὸς μάρτυσιν τῆς πρώτης ἐπιστήμης, εἰ δὲ Ραβουσιόν, Ὁρῶ, Ρε-

μυζα, Δαμιρῶν καὶ Βαρβολμαί διαφόρους κριτικὰς μελέτας ἀναφερομένας εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας. Εἰς αὐτούς ἀνήκει καὶ ὁ Καρῶ, ὁ προκατόχος τοῦ Ζανέ, ὁ εὐφραδέστατος ῥήτωρ, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, ὁ γράψας κατὰ τοῦ ὕλισμοῦ, περὶ τῆς ἰδέας τοῦ Θεοῦ καὶ ἄλλα πολλὰ, ὁ Σαισιέ ὁ συγγραφεὺς ἀρίστης ὀρθοκευτικῆς φιλοσοφίας, ὁ Γούλιος Σίμων, οὗ τὰ κυριώτερα ἔργα εἶναι τὸ καθῆκον, Ἡ φυσικὴ ὀρθοκευτικὴ καὶ Ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως, ὁ Μαρτέν ὁ ἐκδούς κριτικὴν ἱστορίαν περὶ τῶν ὀρθοκευτικῶν ἰδεῶν τῆς νεωτέρας φιλοσοφίας καὶ ὁ Λεβέκ ὁ δημοσιεύσας τὸ ἀριστον ἐν γαλλικῇ γλώσσῃ συγγραμμα περὶ τῆς ἐπιστήμης τοῦ καλοῦ ἢ αἰσθητικῆς. Εἰς τὴν σχολὴν ταύτην ἀνήκει καὶ εἰς τῶν διαπρεπεστάτων αὐτῆς ὀπαδῶν εἶναι καὶ ὁ Ζανέ.

Ὁ Ζανέ εἶναι ὀπαδὸς τῆς πνευματικῆς σχολῆς καὶ διότι ὑποστηρίζει τὰς ἀρχὰς αὐτῆς, τὸν Θεὸν ὡς τὴν αἰτίαν τοῦ κόσμου ἀποδεχόμενος, καὶ διότι βάζει τῶν φιλοσοφικῶν του σκέψεων θεμελίαν καὶ αὐτὸς τὴν ψυχολογίαν καὶ ἀπ' αὐτῆς ὀρθοκευτικῆς, καὶ διότι ἔχει τὴν ἐκλεκτικὴν τάσιν τῆς σχολῆς ταύτης, καθόσον καὶ αὐτὸς σπουδάζει πάντοτε νὰ συμβιβάζῃ τὰ διάφορα φιλοσοφικὰ συστήματα καὶ νὰ ἐκλέγῃ ἐξ ἑκάστου αὐτῶν ὅ,τι νομίζει ὄρθον καὶ ἀληθές, παραδεχόμενος, ὅτι ἡ πλήρης καὶ τελειὰ ἀλήθεια δὲν εὐρίσκεται ἐν ἐνὶ μόνῳ, ἀλλ' εἶναι ἐγκατεσπαρμένη ἐν πάσι τοῖς φιλοσοφικοῖς συστέμασι. Πάντα ταῦτα χαρακτηριστικὰ ὄντα τῆς σχολῆς τοῦ Κουζέν χαρακτηρίζουσι καὶ τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Ζανέ.

ἔχει ὅμως ὁ Ζανέ καὶ τινὰς μόνον αὐτῇ ἰδιαιζούσας δοξασίας καὶ τάσεις, δι' ὧν διακρίνεται τῶν ἄλλων ἀρχαιοτέρων φιλοσόφων τῆς σχολῆς του, καὶ διὰ τοῦτο δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι δι' αὐτοῦ οὐσιαστικῶς τροποποιηθεῖσα εἰσῆλθεν ἡ πνευματικὴ σχολὴ εἰς νέαν φάσιν. Ὁ Ζανέ δὲν συνεχίζει ἀπλῶς τὴν διδασκαλίαν τῶν πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ συμπληροῖ καὶ τελειοποιεῖ αὐτήν.

Ἐὰ διακρίνοντα τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Ζανέ καὶ προσδίδοντα αὐτῇ ἰδιὸν τινα χαρακτῆρα συνοψίζομεν ὡς ἐξῆς· ἀποκρούει πάντα ἀνθρωπομορφισμὸν ἀπὸ τῆς ἐννοίας τοῦ Θεοῦ, νομίζων ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ἔχῃ τελείως ἀκριβῆ (immaculé) ἐννοίαν περὶ αὐτοῦ· ἔπειτα εἰς στενωπάτην σχέσιν Θεὸν καὶ κόσμον, διδάσκων τὸν πανευθεϊστικὸν θεισμόν, καθ' ὃν τὸ πᾶν ζῆ, κινεῖται καὶ ὑπάρχει ἐν αὐτῷ· συνδέει καὶ συσχετίζει μετὰ τῶν νεωτέρων φυσικῶν καὶ φυσιολογικῶν ἐρευνῶν τὰ ψυχολογικὰ καὶ λοιπὰ φιλοσοφικὰ ζητήματα πλείοτερον ἢ εἰ πρὸ αὐτοῦ θεῖσται φιλόσοφοι· τιμᾶ μὲν τὴν ὀρθοκευτικὴν καὶ τὸν χριστιανισμόν, ἀλλὰ κατέχει ἀπέναντι αὐτῶν ἐλευθερωτέραν στάσιν, καὶ ἐξετάζει ἐμβριθέστερον, κριτικώτερον καὶ ἐπιστημονικώτερον τὰ φιλοσοφικὰ ζητήματα.

Ούτως αποδεικνύεται ὁ Ζανέ οὐχὶ ἀπλοῦς μαθητὴς τοῦ Κουζέν, συνεχίζων μόνον καὶ ἐπαναλαμβάνων τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, ἀλλὰ οἰονεὶ δεῦτερος ἰδρυτὴς τῆς πνευματικῆς, θεϊτικῆς σχολῆς τῆς Γαλλίας, τροποποιῶν οὐσιωδῶς καὶ συμπληρῶν καὶ τελειοποιῶν αὐτὴν καὶ εἰς νέαν φάσιν εἰσάγων αὐτήν. Δὲν ἔχει μὲν ἴσως τὴν ρητορικὴν δύναμιν ἐκείνου καὶ τὰ ἔργα του εἶναι ὀλιγωτέρον ρητορικῶν τῶν ἐκείνου καὶ ὡς ἔργα φιλολογικῶν δυνατὸν νὰ ὑπολείπονται κατὰ τι αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπουσία αὐτῆ τῆς ρητορικῆς καὶ φιλολογικῆς χροιᾶς ἀπὸ τῶν ἔργων τοῦ Ζανέ εἶναι πρὸς ὄφελος αὐτῶν. Ἡ φιλοσοφικὴ ἐξέτασις δὲν ἔχει ἀνάγκην ρητορικῶν καλλωπισμῶν. Τὸ φιλοσοφικὸν ὕφος πρέπει νὰ ἦναι νηφάλιον, σῶπρον καὶ μεμετρημένον. Τοιοῦτο εἶναι τὸ ὕφος τοῦ Ζανέ χωρὶς νὰ παύῃ νὰ ἦναι χαρὶν καὶ γλαφυρόν. Τὰ τρία προσόντα, ἅτινα ἀναδεικνύουσι πάντα καλὸν συγγραφέα, ἡ ἐμβριθεία, ἡ σαφήνεια καὶ ἡ γλαφυρότης, ὑπάρχουσιν ἐν ταῖς ἔργοις τοῦ Ζανέ ἐν μεγίστῳ βαθμῷ. Ὁ Ζανέ λοιπὸν εἶναι ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Κουζέν ὁ μόνος, ὅστις ἀμφισβητεῖ τὰ πρωτεῖα πρὸς αὐτόν. Λέγοντες ταῦτα δὲν θέλομεν νὰ ὑψώσωμεν αὐτόν ὑπὲρ τὴν ἀξίαν του. Δὲν ἰσχυρίζομεθα, ὅτι ὁ Ζανέ ὑπῆρξε μεγαλοφυΐα φιλοσοφικῆς πρώτης δυνάμεως, οὐδὲ τᾶσσομεν αὐτόν εἰς τὴν τάξιν τῶν πρώτων φιλοσοφικῶν πνευμάτων, τῶν μεγάλων δηλ. ἰδρυτῶν νέων ἑλκῶν φιλοσοφικῶν συστημάτων. Ἀλλὰ μεταξύ τῶν τῆς δευτέρας τάξεως φιλοσόφων εἶναι ὁ Ζανέ εἰς τῶν κορυφαίων. Ἦνε δ,τι ὁ Μίλλ, ὁ Βαίλν καὶ ὁ Σπένσερ ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅ,τι ὁ Ἔρβερτος, ὁ νεώτερος Φίχτε, ὁ Λότσε καὶ ἡ Οὐρλίτση ἐν Γερμανίᾳ, καὶ ὅ,τι ὁ Ρουαγέ Κολλάρ, ἡ Μαιν δὲ Βιράν, ὁ Ζουφροά, ὁ Ἰούλιος Σίμων, ὁ Γαϊν, ὁ Λιττρέ καὶ ὁ Βασχερῶ ἐν Γαλλίᾳ, πνεῦμα βαθύ καὶ κεντημένον πάσας ἐκείνας τὰς ιδιότητας τοῦ καλοῦ, ὑγιοῦς πνεύματος, ὡς αὐτὸς οὗτος περιγράφει ἐν τῇ λογικῇ του (Traité de philosophie σελ. 537) οἰονεὶ φωτογραφῶν ἑαυτόν· διότι ἔχει καὶ ὄρθον νοῦν καὶ εὐθύτητα, ἀκριβείαν καὶ ἀσφάλειαν κρίσεως καὶ ἐξένοιαν καὶ ἀγγίνοιαν καὶ τὸ εὐστοχον καὶ μεμετρημένον καὶ νοῦν κατανοοῦντα τὸ βάθος τῶν πραγμάτων καὶ εὐκίνησιαν καὶ ταχύτητα νοήσεως.

Τῶν ἐξόχων τούτων προτερημάτων του καὶ τῆς μεγάλης σοφίας τοῦ Ζανέ, ἦν διὰ τῶν ἀνωτέρω ἠθελήσαμεν νὰ σκιαγραφήσωμεν, μαρτυρία εἶναι τὰ ἀναριθμητὰ φιλοσοφικὰ συγγράμματα, ἅτινα συνέγραψε, τὰ ὅποια εἶναι ἀδύνατον νὰ μελετήσῃ τις χωρὶς νὰ καταπλαγῇ διὰ τὴν ἔκτακτον φιλοσοφικὴν πολυμάθειαν καὶ φιλοσοφικὴν ἐμβριθείαν αὐτοῦ. Ἰσχυρομέν ὅτι εἶναι ἀναριθμητὰ τὰ συγγράμματα αὐτοῦ· διότι ὁ Ζανέ ὑπῆρξεν ἀληθῶς εἰς τῶν πολυγραφωτάτων νεωτέρων Γάλλων φιλοσόφων. Τὰ συγγράμματα

ταῦτα εἶναι ἢ συστηματικὰ ἢ ἱστορικὰ φιλοσοφικὰ συγγράμματα, ἢ δηλ. ἐκθέτουσιν αὐτὸ τὸ σύστημα τῆς φιλοσοφίας ἢ ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας.

Συστηματικὰ εἶναι τὰ ἐξῆς· τὰ Τελικὰ αἰτία, ἡ Μεταφυσικὴ, ἡ στοιχειώδης φιλοσοφία, ἡ ἠθικὴ, ἡ οἰκογένεια, ἡ φιλοσοφία τῆς εὐτυχίας, ὁ ὕλισμός, ὁ ἐγκέφαλος καὶ ἡ νόησις καὶ τὰ προβλήματα τοῦ ΙϞ' αἰῶνος. Ἱστορικὰ δὲ φιλοσοφικὰ εἶναι τὰ ἐξῆς· αἱ διδασκαλίες τῆς φιλοσοφίας, ἡ φιλοσοφία τοῦ Λαμμεναί, ὁ Κουζέν, ἡ φιλοσοφικὴ κρίσις, ἡ σύγχρονος γαλλικὴ φιλοσοφία, ἡ ἱστορία τῆς φιλοσοφίας, ἡ διαλεκτικὴ τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἑγέλου, ὁ Θεός, ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ μακαριότης κατὰ Σπινόζαν, ἡ ἱστορία τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης, αἱ ἀρχαὶ τοῦ κοινωνισμοῦ καὶ ἡ φιλοσοφία τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως.

Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ πρὸ μικροῦ ἀποθανὼν Παῦλος Ζανέ, τοιοῦτος ὁ βίος του, τοιαῦται αἱ φιλοσοφικαὶ του ἀρχαί, τοιαύτη ἡ ἀξία του καὶ τοιαῦτα τὰ ἔργα του. Ἡ Γαλλία ἀπώλεσεν ἐν αὐτῷ μεγάλην ἐπιστημονικὴν προσωπικότητα καὶ ἀληθῆ δόξαν, ὀλόκληρος δὲ ὁ λόγιος εὐρωπαϊκὸς κόσμος ἓνα τῶν σπουδαιωτάτων μυστῶν τῆς φιλοσοφικῆς ἐπιστήμης.

Α. ΔΙΟΜΗΝΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ

Η ΧΑΡΙΣ

[Κατὰ τὸν Σπένσερ]

Ἦνε γνωστὸν ὅτι τὴν προσηγορίαν ταύτην ἀπονέμομεν μόνον εἰς πρόσωπα καὶ πράγματα, ἐν οἷς τελειότης τις ἐμφανίζεται. Δὲν ἀπονέμομεν αὐτὴν εἰς τὸν κερραγωγὸν ἵππον, εἰς τὴν χελώνην καὶ τὸν ἵπποπόταμον, τοὺς ἀτελῶς ἔχοντας ἀνεπτυγμένην τὴν δύναμιν τῆς κινήσεως, ἀποδίδομεν ἡμῶς εἰς τὸν θηρευτικὸν κύνα, εἰς τὴν ἀντιλόπην, εἰς τὸν ὄρομιδὸν ἵππον, ὃν τὰ κινητικὰ ὄργανα εἶναι ἐξόχως ἀνεπτυγμένα. Ἀλλὰ ποῖον εἶνε τὸ ἰδιόζων γινώρισμα τὸ ἐμφανιζόμενον εἰς τὴν κατασκευὴν καὶ τὰς πράξεις πράγματος ἢ προσώπου καὶ ὑπὲρ καλοῦμεν χάριν;

Ἐσπέραν τινὰ παρατηρῶν ἐν τῷ θεάτρῳ χορευτρίαν κατεδίκαζον κατ' ἑμαυτὸν τὰ παλαιστικὰ αὐτῆς γυμνάσματα ὡς βάρβαρα ἐπινοήματα, τὰ ὅποια πάντες θὰ ἰσχυρίττον, ἐν εἶχον τὴν τόλμην νὰ μὴ χειροκροτῶσιν ὅ,τι θεωρεῖται κοινῶς καὶ κατὰ συρμὸν ὡς ἄξιον χειροκροτήσεως. Πικρήτησα ὅτι, εἰάν ποτε καὶ κίνησιν ἀληθῶς χαρίεσσαν ἐξετελεῖ, διὰ ταύτην κατέβαλλε σχετικῶς ὀλιγωτέραν προσπαθειάν. Καὶ ἄλλαι παρατηρήσεις μοὶ ἐπέηλθον εἰς τὸν νοῦν ἐπικυροῦσαι τὴν ἰδέαν μου, καὶ τελευτῶν ἐσυμ-

πέρανα ὅτι καθόλου εἰς πᾶσαν μεταβολὴν στάσεως τοῦ σώματος καὶ εἰς ἐκτέλεσιν οἰκισθῆποτε πράξεως ἢ χάρις εἶνε τοσοῦτον πλείων, καθ' ὅσον καὶ ἡ μεταβολὴ καὶ ἡ ἐκτέλεσις γίνεται δι' ὀλιγωτέρας δαπάνης δυνάμεως. Ἦτοι ἄλλως ἢ χάρις ἐν μὲν τῇ κινήσει εἶνε κίνησις ἐκτελουμένη κατὰ τρόπον μὴ καλίστωντα καταφανῆ τὴν κατανάλωσιν μυϊκῆς δυνάμεως, ἐν δὲ τῇ ζωικῇ μορφῇ εἶνε μορφὴ ἐπιτηδεύουσα εἰς ἐξοικονόμησιν τῆς αὐτῆς δυνάμεως, καὶ ἐν ταῖς διαφόροις τοῦ σώματος στάσεσιν ὡσαύτως, ἐν δὲ ταῖς ἀψύχοις χάρις εἶνε πᾶσα κατ' ἀναλογίαν ὑπὸ τῶν φυσικῶν ἀντικειμένων προκαλουμένη ἐν ἡμῶν ἀνάμνησις τῶν στάσεων καὶ μορφῶν τῶν ἐμψύχων.

Ἡ γενικὴ αὕτη τῆς χάριτος ἀντίληψις, ἐν μὴ εἶνε καθόλου ἀληθῆς, εἶνε ὅμως κατὰ τὸ πλεῖστον. Ἦις τοῦτο, πιστεύω, θὰ συμφωνήσωσι μετ' ἑμοῦ καὶ ἄλλοι, ἐν ἐνθυμηθῶσι τὰς συνωνύμους ἐκφράσεις, ἄνετος, ἀνεπιτήδευτος, ἀβίαστος, εὐκλῆς, χαρίεις καὶ τὰς ἐναντίας τούτων συνεισταλμένους, βεβιασμένος, ἀχαρίς, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐν λάθωσιν ὑπ' ὄψιν τινὰς τῶν περιστάσεων, αἵτινες ἐδωκαν ἀφορμὴν εἰς αὐτάς. Ὁ στρατιώτης καλούμενος «εἰς προσοχὴν» λαμβάνει στάσιν εὐθυτανῆ καὶ ἀκέρπτου· ἀλλὰ πλείονα χάριν ἔχει ἢ στάσις αὐτοῦ, εἴταν διὰ τοῦ παραγόμενου «ἀνάπαυσις» ἀφίνηται ἐλεύθερος. Ὁ ἀδέξιος ἐπισκέπτης, ὅστις συνεισταλμένος κἀθηται εἰς τὸ ἄκρον τοῦ καθήματος, καὶ ὁ οἰκοδεσπότης, ὅστις κύριος ἑαυτοῦ διαθέτει κατ' ἀρέσκειαν τὰ μέλη καὶ τὸ σῶμα, ἀποτελοῦσιν ἀντίθεσιν διὰ τὸν καταβυλλόμενον ἐν τῇ στάσει κόπον καὶ διὰ τὴν χάριν. Ὅταν ἰστάμεθα ὄρθιοι, οἰκονομοῦμεν συνήθως τὰς δυνάμεις ἐρείδοντες τὸ βάρος τοῦ σώματος εἰς τὸν ἓνα πόδα, ἐν τηροῦμεν εὐθυτανῆ, ἵνα ἀποτελέσωμεν εἶδος στύλου, τὸν δ' ἕτερον ἀφίνομεν ἐλεύθερον· διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον ἀφίνομεν καὶ τὴν κεφαλὴν νὰ κλίνη πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ ἀριστερά. Τὰς δύο δὲ ταύτας στάσεις ἀπομιμῆται ἡ γλυπτικὴ εὐρίσκουσα ἐν αὐταῖς τὴν ἐκφρασιν τῆς χάριτος.

Ἄς ἐλθωμεν ἤδη καὶ εἰς τὰ τῆς κινήσεως. Αἱ καθημεριναὶ παρατηρήσεις καὶ ἐνταῦθα ἐπιβεβαιοῦσι τὴν αὐτὴν τῆς χάριτος ἀντίληψιν. Οὐδεὶς ἐπαινεῖ ὡς χαρὶν βᾶδισμα ἄτακτον καὶ βεβιασμένον μετὰ προφανοῦς δαπάνης μυϊκῆς δυνάμεως γινόμενον, οὐδεὶς ὡσαύτως εὐρίσκει χάριν εἰς τὸ νωχελές βᾶδισμα πολυχρήμων ἀνθρώπων ἢ τὸ τρέμον γέροντος· διότι εἰς ἀμφοτέρους διαφαίνεται ἡ προσπάθεια. Ἀλλὰ θυμαζόμεν τὸ βᾶδισμα τὸ μετρίως ταχύ, τὸ τελείως ἔρρυθμον καὶ ἄνευ ὑπερβολικῆς τῶν βραχιόνων αἰωρήσεως γινόμενον· διότι δὲν ἐμφαίνει κόπον, οὐδὲ προσπάθειαν καὶ κατανάλωσιν ματαίων δυνάμεως. Ὡσαύτως δὲ καὶ εἰς τὸν χορὸν τὸ δυσκολώτατον εἶνε νὰ τηρῇ τις εἰς πρέπουσαν θέσιν τὰς

χεῖρας καὶ τοὺς βραχίονας· εἰς τὸν ἀδέξιον χορευτὴν διαβλέπουσιν εὐχέρως οἱ παριστάμενοι τὴν περὶ τὴν διευθέτησιν τῶν βραχιόνων δυσχερεῖαν· τηρεῖ αὐτοὺς ἀκέρπτους εἰς στάσιν ἀχαρῖν καὶ μετὰ προφανοῦς κοπώσεως, δὲν ἀφίνει νὰ ταλαντεύωνται καθ' ἣν διεύθυνσιν ἀφ' ἑαυτῶν ἠθελον λάβῃ ἢ κινεῖ κατὰ τρόπον παραβλάπτοντα μᾶλλον ἢ συντελοῦντα εἰς τὴν ἰσορροπίαν. Ἀλλ' ὁ καλὸς χορευτὴς διὰ τῶν ἀκόπων κινήσεων του πείθει ἡμᾶς ὅτι οἱ βραχίονες οὐχὶ ἐνόχλησιν, ἀλλὰ χρησιμότητα τῷ παρέχουσιν· ἐκάστη κίνησις αὐτῶν, εἰ καὶ φαίνεται ὅτι εἶνε ἀποτελεσμα προηγηθείσης κινήσεως τοῦ σώματος, ἔχει τὸν σκοπὸν τῆς συντελοῦσα εἰς τὴν ἔρρυθμον κίνησιν τοῦ ἔλου· αἰσθανόμεθα ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὅτι οἰκονομία κόπου ἐγένετο δι' ἐκάστης αὐτῶν. Ἦδὲν δὲ τις ἐπιθυμῇ ἐκ περιεργείας νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν λεγομένων, ὡς παρατηρήσῃ μετὰ προσοχῆς τὴν ἐνέργειαν τῶν βραχιόνων κατὰ τὸ βᾶδισμα· ὡς προσπαθήσῃ ἔχων αὐτοὺς ἀκίνητους ἐπὶ τῶν πλευρῶν νὰ βᾶδίσῃ ὀλίγη ταχύτερον· δὲν θὰ δυναθῇ βεβλιῶς νὰ κωλύσῃ τοὺς ἄμους νὰ φέρωνται πρὸσω καὶ ὀπίσω κατὰ τρόπον ἥμισυ χαρίεντα. Ἀφοῦ δὲ διατρέξῃ οὕτω διάστημα τι, μέχρις οὗ ἐξ ἀπαντος εὐρῆ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ βᾶδίζειν, οὐ μόνον ἀχαρῖν ἀλλὰ καὶ κοπιώδη, ὡς ἀφήσῃ τοὺς βραχίονας ἐλευθέρους νὰ κινῶνται, ὡς συνήθως· θὰ παύσῃ πάραυτα βᾶδίζων διὰ τῶν ὤμων, τὸ δὲ σῶμα θὰ χωρήσῃ πρὸς τὰ ἐμπρὸς ὡς ἐν ἑλκῶν ἀκόπως καὶ αἰσθημα εὐάριστότερον θὰ ἐπακολουθήσῃ. Ἦδὲν ἀναλύσῃ τὴν ἐνέργειαν ταύτην, θὰ εὐρῆ ὅτι ἡ πρὸς τὰ ὀπίσω κίνησις τοῦ ἐνὸς βραχίονος ἀντισταχεῖ εἰς τὴν πρὸς τὰ πρὸσω κίνησιν τοῦ ἀντιστοίχου ποδὸς πρὸς διατήρησιν τῆς ἰσορροπίας τοῦ σώματος γινόμενη καὶ ὅτι εἶνε πολὺ εὐκολώτερον νὰ ἰσορροπηθῇ ἢ τοῦ ποδὸς κίνησις διὰ τῆς πρὸσω ἢ ὀπίσω φορᾶς τοῦ βραχίονος ἢ διὰ τῆς διαστροφῆς ἐκείνης τῶν ὤμων.

Ἦν σχέσιν ταύτην μεταξύ τῆς χάριτος καὶ τῆς οἰκονομίας δυνάμεως δύνανται σαφέστατα νὰ κατανοήσωσιν οἱ παγοδρομοῦντες. Γνωρίζουσι καλῶς, πόσον αἱ πρώται αὐτῶν ἀπόπειραι ὑπῆρξαν ἀδέξιοι καὶ ἐπιπονοί· ἀλλὰ καθ' ὅσον ἐγίνοντο ἐπιδαξιώτεροι κατὰ τοσοῦτον ἀπέκτων εὐκολίαν καὶ χάριν εἰς τὴν παγοδρομίαν. Ἀφοῦ δὲ ἀπαξ ἀπέκτασαν τὸ ἀναγκαῖον θάρρος καὶ εἰς ἐαυτοὺς ἐμπιστοσύνην, τὴν διαστροφὴν ἐκείνην τοῦ κορμοῦ καὶ τὰς ἀτάκτους αἰωρήσεις τῶν βραχιόνων, εἰς τὰς ἡπάλεις κατ' ἀρχὰς κατέφευγον πρὸς διατήρησιν τῆς καθέτου στάσεως, εὐρίσκον περιττὰς καὶ ἀφίνον τὸ σῶμα ν' ἀκολουθῇ ἀβιάστως τὴν φορᾶν, ἢ ἔλαθε, καὶ τοὺς βραχίονας νὰ αἰωρῶνται ἀνέτως. Καὶ καθόλου καὶ εἰς τοὺς ἄλλους παρατηρεῖ τις καὶ εἰς ἑαυτὸν αἰσθάνεται ὅτι ἡ

μετά χάριτος εκτέλεσις κινήσεως κατορθούται διὰ τῆς ἐλαχίστης προσπάθειας.

Τὸ παράδειγμα τῆς παγοδρομίας φέρει ἡμᾶς εἰς τὴν σκέψιν ὅτι ἡ μετά χάριτος κίνησις δύναται νὰ ὀρισθῇ ὡς κίνησις κατὰ καμπύλην γραμμὴν. Πρὸς τὴν κατ' εὐθείαν καὶ τὴν κατὰ κεκλασμένην γραμμὴν κίνησιν εἶνε ξένη ἡ ἔννοια τῆς χάριτος. Καὶ ἀληθῶς ἡ ἀπότομος ἐν τῇ κατ' εὐθείαν γραμμὴν κινήσει στάσις καὶ ἡ ἐν τῇ κατὰ κεκλασμένην ἀνωμαλία εἶνε ἀντίθετοι πρὸς τὴν χάριν· διότι οὐσιώδεις τῆς χάριτος στοιχεῖον εἶνε τὸ συνεχές καὶ ῥέον. Ἀλλὰ καὶ ἡ τοιαύτη τῆς χάριτος ἀντίληψις ὡς κατὰ καμπύλην κινήσεως οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ νέα ὄψις τῆς αὐτῆς ἀληθείας, ἡ κατὰ καμπύλην δηλ. κίνησις εἶνε κίνησις οικονομικῆς δυνάμεως. Ἴνα κατανοήσῃ τις τοῦτο, ἅς ὑποθέσῃ ὅτι πρέπει νὰ φέρῃ τὸν βραχίονα ἀλληλοδιαδόχως εἰς διάφορα σημεία μὴ ἐπ' εὐθείας κείμενα. Ἐὰν κινήσῃ αὐτὸν κατ' εὐθείαν γραμμὴν μέχρι τοῦ πρώτου σημείου, ἔπειτα αἰφνης σταματήσῃ καὶ πάλιν κινήσῃ πρὸς νέαν διεύθυνσιν μέχρι τοῦ δευτέρου σημείου καὶ οὕτως ἐφεξῆς, εἶνε φανερόν ὅτι εἰς ἐκάστην στάσιν ἡ κτηθεῖσα φορὰ θὰ καταστρέφεται καὶ μετ' αὐτῆς ποσὸν τι δυνάμεως, ἡ δὲ νέα φορὰ θ' ἀποκτάται διὰ δαπάνης νέας δυνάμεως. Ἀλλ' ἐὰν μὴ σταματήσῃ τὴν κίνησιν εἰς τὸ πρῶτον σημεῖον, ἀλλ' ἐξακολουθῶν αὐτὴν διευθύνῃ τὸν βραχίονα πλαγίως εἰς τὸ δεύτερον σημεῖον, θὰ προκύψῃ κίνησις κυρτή, ἕνεκα δὲ τῆς διατηρήσεως τῆς ἀρχικῆς φορᾶς ποσὸν τι δυνάμεως θὰ οικονομηθῇ.

Ἐὰν ταῦτα ἔχωσιν ὁρθῶς ὡς πρὸς τὴν ἐν τῇ κινήσει χάριν, οὐδεὶς, νομίζω, θὰ διαστᾷ ν' ἀποδεχθῇ ὅτι καὶ χαρίεσσα ζωικὴ μορφή εἶνε ἡ ποιούσα εἰς ἡμᾶς τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι καὶ ὑποβαστάζει ἑαυτὴν καὶ κινεῖται διὰ μικρὰς προσπάθειας. Ὁ μὴ τοῦτο ἀποδεχόμενος περιέρχεται κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν ἀτόπον δοξασίαν, ὅτι ἡ ἐν τῇ μορφῇ χάρις οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν ἐν τῇ κινήσει, ἡ καὶ ὅτι ἡ μία εἶνε συνήθως κεραισμένη τῆς ἑτέρας. Ἀλλὰ καὶ αἱ δύο ὑποθέσεις δὲν συναδέσους πρὸς ὅ, τι βλέπομεν. Πᾶς δὲ διασταγμός, νομίζω, ἐκλείπει, ἂν λάθωμεν ὑπ' ὄψει, τίνα ζῆα καλοῦμεν χαρίεντα· τοιαῦτα φαίνονται εἰς ἡμᾶς ἐκεῖνα, ὧν ἡ κατασκευὴ εἶνε ἰκανῶς λεπτή, ὥστε νὰ μὴ ἐνοχλῇ αὐτὰ διὰ τοῦ βάρους, καταφανῆς δὲ ἡ ζωηρότης καὶ ἡ εὐκίνησις. Τοῦναντίον δὲ θεωροῦμεν ἑσπερημένα χάριτος ἐκεῖνα, ἅτινα φαίνονται ὀνειδι καταπιεζόμενα ὑπὸ τοῦ ἰδίου αὐτῶν βάρους καὶ ὀλίγον ἐπιτήδεα εἰς τὸν δρόμον. Εἰς τὸν θηρευτικὸν κῶνα πρὸ πάντων δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ τὴν ἐξοικονομήσιν ταύτην τοῦ βάρους καὶ τὴν περὶ τὴν ἐνέργειαν τῶν μυῶν τελειαν εὐχέρειαν· ἀλλ' ἀκριβῶς εἰς τὸ ζῆρον τοῦτο ἀπονέμομεν ἐξαιρέτως τὴν ιδιότητα τῆς χάριτος.

Πῶς δὲ καὶ τὰ δένδρα καὶ τὰ ἀψυχα πράγματα συνέθη ν' ἐξιωθῶσι τῆς προσηγορίας ταύτης; Τοῦτο φαίνεται δυσκολώτερον νὰ ἐξηγηθῇ. Ἀλλ' εἶνε ἀληθές ὅτι ἐξ ὁρμῆς συνήθους καὶ ἴσως ἀκατανοήτου παρακινούμενοι θεωροῦμεν πάντα τὰ πράγματα ὡς ὄντα ὅμοια τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ τοῦτο, νομίζω, δύναται νὰ μᾶς διαφορώσῃ εἰς τὴν ἐξήγησιν. Ὁ κλάδος δρυός, ὅστις προβάλλει ἀλύγιστος ἐκ τοῦ κορμοῦ κατ' ὀρθὴν γωνίαν, ἐμπνέει εἰς ἡμᾶς τὴν ἀρίστον ἔννοιαν δυνάμεως ἐνεργοῦ διατηρήσεως αὐτὸν ἐν ταύτῃ τῇ θέσει· καὶ τοῦτο καλοῦμεν ἄχαρι διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, δι' ὃν εὐρίσκουμεν ἄχαριν καὶ τὴν στάσιν ἀνθρώπου κρατοῦντος τὸν βραχίονα τεταμένον ἐν ὀρθῇ γωνίᾳ πρὸς τὸ σῶμα. Τοῦναντίον δὲ οἱ κρεμάμενοι κλάδοι ἰτέας ἀναμιμνήσκουσιν εἰς ἡμᾶς ἀρίστως σῶμα, οὐτινος τὰ μέλη ἔχουσι στάσιν ἀνετον καὶ δι' ἀσθενοῦς προσπάθειας τηρουμένην· καὶ τὸ ἐπίθετον χαρίεις τὸ εἰς τοιαύτην τοῦ σώματος διάθεσιν ἀρμόζον ἀποδίδομεν ἐκ μεταφορᾶς καὶ εἰς τὴν ἰτέαν.

Δοθείσης μοι ἐνταῦθα ἀφορμῆς ἐκφέρω συντόμως καὶ τίνα τολμηροτέρην ὑπόθεσιν, ὅτι δηλ. ἡ ἔννοια τῆς χάριτος, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐξ ὑποκειμένου αὐτῆς ἀντίληψιν, ἔχει τὴν ἀρχὴν ἐν τῇ συμπαθείᾳ. Ἡ δύναμις, δι' ἣν αἰσθανόμεθα φρικὴν ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ ἀλλοτρίου κινδύνου καὶ δι' ἣν τὰ μέλη ἡμῶν κινεῖται μιμητικῶς ἐν τῇ θέᾳ ἀνθρώπου παλαιοντος ἢ πίπτοντος, ἡ αὐτὴ δύναμις καθιστᾷ ἡμᾶς κοινωνοὺς κατὰ τρόπον ἀρίστον πάντων τῶν μιμητικῶν αἰσθημάτων τῶν ἄλλων· καὶ ἂν μὲν αἱ κινήσεις αὐτῶν εἶνε βίαιαι ἢ σκαιαί, αἰσθανόμεθα, εἰ καὶ ἀσθενῶς, τὰ δυσάρεστα συναισθήματα, ἅτινα θὰ εἴχομεν, ἐὰν ἡμεῖς ἐξεταλοῦμεν αὐτάς, ἐὰν δὲ εἶνε ἀβιαστοί, ἐκ συμπαθείας πάλιν αἰσθανόμεθα τὰ εὐάρεστα συναισθήματα, ἅτινα, ὡς ἐκ τῶν κινήσεων συμπεραίνομεν, αἰσθάνεται ὁ ἐκτελὼν αὐτάς.

T.

Ο ΑΓΓΛΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ¹

ΟΙ ΥΠΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ

Ὁ Ἄγγλος ἀξιωματικός, ἀπληστος φίλος τῶν τιμῶν τοῦ ἐπαγγέλματός του, καταλείπει μέρος τῶν υποχρεώσεών του εἰς τὸν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν στρατιωτῶν μεσάζοντα ὑπαξιωματικόν, τοῦ ὁποῦ ἐξασφαλίζων τὴν ὑπόληψιν καὶ εὐημερίαν καὶ τηρῶν αὐστηρᾶν ἐν τῷ προβιβασμοῦ τάξει κατάρθωσε νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἕνα τῶν ἀρίστων, ἐὰν μὴ τὸν ἀρίστον πάντων.

¹ Τέλος· ἴδε σελ. 342.

Ὁ ὑπαξιωματικός ζῆ ὡσαύτως ἐν συσσιτίῳ πλουσίῳ εἰς σκευὴ καὶ ἐπαθλα ληφθέντα ἐκ διαγωνισμῶν. Οἱ ἔγγαμοι ἐξ αὐτῶν—καὶ εἶνε τοιοῦτοι οἱ ἡμίσεις περίπου—οἰκοῦσιν εἰς μικρὰ διαμερίσματα, καταλαμβάνοντες ἐν αὐτοῖς δωμάτια ἀναλόγως τῶν τέκνων τῶν, τὰ ὁποῖα ἐν αὐτῷ τῷ σώματι περὶ αὐτῶν ἐπιμελῶς ὑπὸ ἰδιαιτέρων διδασκάλων. Ὅλα δὲ τὰ παιδιὰ ἀνὰ τετραδάς καὶ ἐν ἑορτασίμῳ στολῆ διέρχονται τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων τὰς δόξας τῆς πόλεως προηγουμένης τῆς μουσικῆς τοῦ συντάγματος.

Πολλάκις μοι ἐδόθη ἀφορμὴ νὰ ἀντιληφθῶ τὴν εὐγένειαν, μεθ' ἧς οἱ ἀξιωματικοὶ προσφέρονται πρὸς τοὺς ὑπαξιωματικούς καὶ νὰ ἐννοήσω πῶσον ἐξαιρετοὶ εἶνε αἱ παμπάλαιαι παραδόσεις αἱ ρυθμιζούσαι τὰς σχέσεις τῶν ἀνωτέρων πρὸς τοὺς κατωτέρους. Τοῦτο μόνον δύναται τις ἴσως νὰ μεμνηθῇ τοῦ Ἄγγλου ἀξιωματικοῦ, ὅτι σπανίως ἐξέρχεται ἐν τῇ πρὸς τοὺς ὑφισταμένους σχέσει ψυχρὰς τινος ἐπιφυλακτικότητος, ὅτι ἐν τῇ τόσον εὐγενεῖ αὐτοῦ μετὰ τῶν κατωτέρων ἀναστροφή ἡλείπει συνήθως ἡ ἐγκάρδιος ἐκείνη οικειότης, ἣτις τοσοῦτον εἶνε συγχῆ παρὰ τοῖς Ἕλλησι. Ἴσως ὁμοῦς ἡ ἐντύπωσις εἶνε ἐσφαλμένη, διότι δὲν ἐγνώρισαν τὸν ἐνδόμυχον βίον τοῦ Ἄγγλικου στρατοῦ.

Κατὰ παράδεξον ἔθιμον, ὅποια ἔχουσι πλεῖστα οἱ Ἄγγλοι, εἰ τόσον τιμῶμενοι καὶ καθόλου ἐξαιρετοὶ ὑπαξιωματικοὶ δὲν χαιρετίζονται ὑπὸ τῶν ὑπ' αὐτούς. Νὰ θεωρήσῃ τις τοῦτο ὡς εὐσχημον τρόπον σκοποῦντα νὰ ὑποδηλώσῃ εἰς αὐτούς ὅτι, ὅσον κακαλυμμένον καὶ ἂν εἶνε τὸ χωρίζον αὐτούς ἀπὸ τῶν ἀνωτέρων χάσμα, εἶνε ὁμοῦς ἀνυπέβλητον·

Κατ' ἔτος πλὴν τοῦ μισθοῦ κατατίθενται ὑπὲρ ἐκάστου ὑπαξιωματικοῦ εἰς τὸ στρατιωτικὸν ταμεῖον 75 φρ., τὰ ὁποῖα λαμβάνει κατὰ τὴν ἀποχώρησίν του. Μετὰ τὴν πληρωμὴν τῆς δαπάνης καὶ τῶν ἐράνων τοῦ συσσιτίου μένει πλεόνασμα διὰ τὰ λοιπὰ ἐξοδά του 50 φρ. κατὰ μῆνα. Εἰς τὰς Ἰνδίας οἱ μισθοὶ ἐν γένει τῶν ὑπαλλήλων εἶνε ἀδρότεροι καὶ διὰ τοῦτο πολλοὶ ὑπαξιωματικοὶ προτιμῶσι τὴν ἐν τῷ Ἰνδικῷ στρατῷ ὑπηρεσίαν, ὅπου καλὸς ὑπαξιωματικός δύναται νὰ λαμβάνῃ 300 ἢ 400 φρ. κατὰ μῆνα.

Ἡ ὑπόληψις καὶ ἡ ἀδρά ἀμοιβή, ὧν ἀπολαύει ὁ ὑπαξιωματικός, ἐξηγοῦσιν ἐν μέρει τὴν εὐκολίαν, μεθ' ἧς ὁ Ἄγγλος ἀξιωματικός εὐρίσκει καὶ ἐκλείπει τὸ προσωπικὸν τῶν κατωτέρων βαθμῶν. Καὶ ἡ μακρὰ τῶν ὑπαξιωματικῶν ἐν τῷ στρατῷ ὑπηρεσία εἶνε ἕτερος λόγος τῆς ὑπεροχῆς αὐτῶν· διότι οὕτω κατορθοῦται, ὥστε τὸ σῶμα τῶν ὑπαξιωματικῶν ν' ἀποτελῆται ἐξ ὀρίμου ἡλικίας καὶ πεπειραμένων ἀνδρῶν, οὐχὶ δὲ ὡς παρ' ἄλλοις λαοῖς ἐκ νέων γενναίων μὲν, ἀλλ' ἀπειρῶν.

Τὰ μέγιστα δὲ συνταλεῖ εἰς τὴν εὐγένειαν καὶ

ἐξιοπρέπειαν αὐτοῦ ἢ ἐν συσσιτίῳ συμβίωσις, ἕνεκα τῆς ὁποίας καὶ τρέφεται καλῶς καὶ συναναστροφῆν λαμπρὰν εὐρίσκει καὶ ὑψηλὴν ἰδέαν περὶ τοῦ ἐπαγγέλματός του λαμβάνει, ὡς καὶ τὴν συνείδησιν ὅτι συνεχίζει τὰς ἐνδόξους καὶ ἀρχαίας παραδόσεις· σέβόμενος δὲ τὸ παρελθὸν μανθάνει νὰ σέβηται ἑαυτὸν.

ΟΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ

Ἐὰν ὁ Ἄγγλος ἀξιωματικός ἀπολαύῃ ἐξαιρέτου ὑπαλήψεως, ὁ δὲ τοῦ ὑπαξιωματικοῦ βαθμὸς εἶνε λίαν ἐπίζηλος, πρέπει ὁμοῦς νὰ ὁμολογήσῃ τις ὅτι ὁ Ἄγγλος στρατιώτης δὲν κατέχει ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀνάλογον θέσιν, μετρίως ἐκτιμώμενος ὑπὸ τοῦ πλήθους. Ἀλλ' αἱ μεγάλαι ὑπηρεσίαι, ἅς εἰς τὴν πατρίδα του παρέχει εἰς περιστάσεις πολλὰκις δυσκολωτάτας καὶ ὑπὸ κλίματα ὀλέθρια, ἔπρεπε ν' ἀπαλλάττωσιν αὐτὸν τῆς μομφῆς ὅτι εἶνε μισοφόρος καὶ ταπεινὸς τὴν καταγωγὴν.

Ἴνα τὴν ταπεινότητα τῆς καταγωγῆς του ἀντιληφθῇ τις, ἀρκεῖ ἐπ' ὀλίγον νὰ σταθῇ παρὰ τὸν Πύργον τοῦ Λονδίνου ἢ εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἰραφαλγάρ. Πολυάριθμοι πίνακες ἀνηρτημένοι προσφέρουσιν εἰς τὸν ὄχλον τῶν διαβατῶν τὰς εἰκόνας τῶν διαφόρων καὶ λαμπρῶν στολῶν τοῦ στρατοῦ τῆς Βασιλείας καὶ ἀπαριθμοῦσι τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰς παντοίας τέρψεις, αἵτινες ἀναμένουσι τοὺς εὐτυχεῖς ὀνητούς, ἅσοι ἀποφασίζουσι νὰ περιβληθῶσιν αὐτάς.

Μέγας ἀριθμὸς περιέρχων περιτοιχίζει τὰς εἰκόνας ταύτας, ὧν οἱ πλεῖστοι εἶνε νεώτατοι καὶ πλὴν τινῶν ἐξαιρέσεων δὲν παρέχουσι καλὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν. Ἰσχυροὶ, κακῶς τετραμμένοι καὶ ἐνδοδυμένοι, πολλὰς βεβαίως ἡμέρας διήλθον πλανώμενοι ἀργοὶ ἀνὰ τὴν πόλιν. Περὶ αὐτοὺς ὠραῖοι, κομψοὶ καὶ βαδινοὶ ὑπαξιωματικοὶ παραφυλάττοντες πλησιάζουσιν ἐπιδειξίως, περιγράφουσιν εἰς αὐτοὺς τὰς ἀναπαύσεις, τὰς ὁποίας δύναται νὰ εὐρωσιν ὡς στρατιῶται, τοὺς δυνατοὺς προβιβασμούς, τὰ εὐμενῆ βλέμματα τῶν ὠραίων γυναικῶν, τὰ ὁποῖα δύναται νὰ ἐκλύσῃσι νέει ἀτόσον καλοκαμωμένοι ὡς αὐτοί.

Ἐπὶ τῶν λόγων τούτων παραπειθόμενοι ἀκολουθοῦσι τὸν ὑπαξιωματικὸν καὶ ἐσπέρχονται εἰς τὸν στρατῶνα. Ἐκεῖ ἔνευ πολλῶν διατυπώσεων καὶ πιστοποιητικῶν καταγράφονται εἰς τοὺς καταλόγους. Πάντα δὲ ταῦτα γίνονται τόσον ταχέως, ὥστε πολλοὶ μετανοοῦσι καὶ εὐρίσκοντες τὴν πραγματικότητα κατωτέρων τῶν ὑποσχέσεων λιποτακτοῦσι μετὰ τινὰς μῆνας, 4,000 δὲ ἀριθμοῦνται κατ' ἔτος λιποτάκται· ἐὰν μὴ εἶνε ὅλως ἄποροι, ἀπαλλάσσονται διὰ τῆς πληρωμῆς 250 φρ., 2000 δὲ σχεδὸν κατ' ἔτος μεταχειρί-

ζονται τούτον τὸν τρόπον τῆς ἀπλλαγῆς. Εἰς τοὺς οὕτως ἀπομακρυνόμενους πρέπει νὰ προστεθῶσι καὶ οἱ διὰ κακὴν διαγωγὴν ἀποβλαλλόμενοι 2000 περίπου κατ' ἔτος. Οἱ λοιποὶ εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς τύχης των, καλῶς τρεφόμενοι, λαμπρῶς ἐνδύομενοι καὶ μετρίως ἀσκούμενοι, ἀξάνονται, παχύνονται καὶ βελτιωθὲν τὸ ἰκανῶς ἀσχημον ἔμβρυον τῆς χθὲς μεταμορφοῦται εἰς κάλλιστον πολεμικὸν ζῶον ἀγέριον διὰ τὸ ὄρατον αὐτοῦ περιβλήμα καὶ παράστημα.

Ἐπερήφανος ἐπὶ τῷ ὅτι διοικεῖται ὑπὸ τῶν ἀρίστων γενῶν τῆς χώρας του καὶ πεπεισμένος, ὡς καὶ ὁ ἐσχάτος τῶν συμπατριωτῶν του, περὶ τῆς ὑπέροχης τῆς φυλῆς του, διατρέχει ἔκτοτε ὁ Ἄγγλος στρατιώτης τὸν κόσμον.

Τρώγει τρεῖς τῆς ἡμέρας, τετράωρος δὲ τὸ πολὺ ἄσκησις διευκολύνει τὴν πέψιν ἀφρόνου τροφῆς, ἐπὶ μίαν δὲ ὥραν διδάσκεται. Ὅλον σχεδὸν τὸν ὑπόλοιπον χρόνον διέρχεται ἡσυχος εἰς παντοίας παιδιὰς, οἱ δὲ ὡς χῶρος καὶ ὄργανα παρασκευάζονται ἐπιτηδῆες περὶ τὸν στρατῶνα. Δις δὲ τῆς ἐβδομάδος, Τετάρτην καὶ Σάββατον, ἀφίεται μετὰ μεσημβρίαν ἐλεύθερος. Λαμβάνει ἡμερησίον ἐν πελλίνιον, διὰ τοῦ ὕψους ἐπιδιορθῶναι τὰ φορέματα καὶ ὑποδήματα του, πλύνεται, ἀγοράζει ἀσπρόρρουχα. Καὶ μετὰ τὰ ἔξοδα ταῦτα τῷ μένουσιν ὅ πένναι σχεδὸν, ἀρκετὸν ἔτι πσοδὸν δι' αὐτόν, διότι παντοῖαι δικαιοδοσίαι τῷ παρέχονται δωρεὰν εἰς αἰθούσας ἀναπαύσεως, ὅπου ὑπάρχει πλῆθος ἐφημερίδων καὶ παιδιῶν. Σχεδὸν δὲ καθ' ἑκάστην ἑσπέραν ὑποκρίται καὶ αἰδοὶ πληρωνόμενοι ἐκ τῶν κερδῶν τοῦ οἰνοπωλείου τοῦ Συντάγματος δίδουσι παραστάσεις ἢ συναυλίας.

Καθόλου ὁ Ἄγγλος στρατιώτης ἀπολαύει λαμπρὰς περιποιήσεως, ὡς μάλιστα ὑπερβολικῆς, κατ' ἀνάγκην, διότι ἄλλως δὲν ὄα ἦτο δυνατόν νὰ σχηματισθῆ στρατὸς ἐξ ἰθαλοντῶν. Δι' ἕκαστον στρατιώτην ἢ θαπάνη ἀνέρχεται ἔτησίως εἰς 2825 φρ. ἦτοι ὑπερδιπλασιασὴν διὰ τὸν Ἕλληνα.

Ἐκ τῶν πολλῶν περιποιήσεων ἐπιζυγόμενος δεικνύει εὐκόλως δυστροπίαν καὶ ἐν ἔργον τι ἐπιτασσόμενον αὐτῷ δὲν τῷ φαίνεται ἄξιον τοῦ στρατιώτου ἢ τοῦ εὐγενούς, μένει ἀδρανῆς.

Ἡ παρεχομένη εἰς αὐτὸν ἀδεια γάμου καθίσταται πρόξενος πολλῶν δυσκολιῶν. Ὁ Ἄγγλικὸς στρατὸς ἐπὶ τῶν πολέμων τοῦ Ναπολέοντος ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ ἐν Ἰσπανίᾳ πλῆθος γυναικῶν καὶ παιδῶν, ὅπου ἠνάγκη αὐτὸν μεγάλως. Διὰ τοῦτο φροντίζουσι νὰ μὴ παρέχωσιν ἀδείας γάμου εἰς πλείονας τῶν 4 ἐπὶ τοῖς 100, καὶ ἵνα λάβῃ τις τὴν ἀδειαν, πρέπει νὰ ἔχη ὑπηρετήσῃ 7 ἔτη, νὰ ἔχη πιστοποιητικὸν καλῆς διαγωγῆς καὶ 125 φρ. οἰκονομίας ἐν τῷ ταμιευτηρίῳ τοῦ Συντάγματος. Πολλοὶ ὅμως

στρατιῶται νυμφεύονται, ἄνευ ἀδείας, ἀλλ' ὁ γάμος αὐτῶν δὲν ἀναγνωρίζεται καὶ ἡ σύζυγός των οὔτε κατάλυμα λαμβάνει οὔτε μεταφέρεται εἰς τὰς Ἰνδίας.

Τὸ λίαν νεαρὸν καὶ ἡ ἔξις τῆς καλῆς ζωῆς εἶνε τὰ δύο μεγάλα ἐλαττώματα τοῦ Ἄγγλου στρατιώτου. Ἄλλ' ἔχει, ἐννοεῖται, πάσας τὰς μεγάλας ἀρετὰς τῆς φυλῆς του, τὴν ἐπιμονήν, τὴν ἀτάραχον γενναιότητα, τὴν εὐστάθειαν ἐν τῷ πολέμῳ.

Ἄλλὰ παραδόξως δὲν φαίνεται νὰ ἔχη τὰς ἀρετὰς, αἱ ὁποῖαι ἀνευρίσκονται εἰς τὸν ἀποικὸν ἢ τὸν ἐργάτην τῆς χώρας του, ἦτοι τὴν ἐνεργητικότητα, τὴν ἀτομικὴν πρωτοβουλίαν, τὸ βιομηχανικὸν πνεῦμα. Συνήθως νὰ ἔχη ἰδιαιτέρον μάγειρον, δὲν γνωρίζει νὰ παρασκευάσῃ τὸ φαγητὸν του καὶ εἶνε ἀνίκανος νὰ ἐπιδιορθώσῃ μόνος τὰ φορέματά του. Ἀπομνημονεύματα Ρώσων ἀξιωματικῶν τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου ἀναφέρουσιν ὅτι ὁ Ἄγγλος στρατιώτης ἐν μίσῳ τοῦ χειμῶνος ἦτο ἐνδεδυμένος βράκη, καὶ ἐνθ' ἐλάμβανε μίαν καὶ ἡμίσειαν λίτρον κρέατος, ἵπεινα, διότι δὲν ἐγνώριζε νὰ μαγειρεύῃ. Καὶ κατὰ τὸν πόλεμον τῆς Ἰσπανίας πολλὴν ἀπειρίαν καὶ ἄλλειψιν εὐφυΐας καὶ ἐπινοητικότητος πρὸς πρόχειρον τῶν ἀναγκῶν θεραπείαν εἰδείκνυεν ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς Ἕλληλους.

Ἐπορευοῦται γενικῶς εἰς δωδεκαετῆ ὑπηρεσίαν καὶ ἐὰν μὲν προτιμήσῃ τὴν βραχυτέραν ὑπηρεσίαν, διέρχεται τὰ 7 ἔτη ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ καὶ τὰ 5 ἐν τῇ ἀρεδρείᾳ, ἐὰν δὲ τὴν βραχυτέραν, ὑπηρετεῖ 5 μόνον ἔτη καὶ 7 ὡς ἑσθῆρος, καὶ ὁ λαμβάνει ἡμερησίον 6 πέννας.

Χ Ω Ρ Ι Σ Μ Ο Σ

Ἐρα τοῦ χρησιμοῦ φαρμακομένη
Ἄνογις ἡ καλῶσις ἡ φρονηκὴ
Καὶ μὲ θαρπὸν φινάρι φρονηκῶν
Τρεῖς ἰσκαὶ μῶροι μὴ γίνουσι ἀπὸ καὶ

Ἡ βίαια σπύρογιὰ εἶνε δριμύνη.
Πηλοῦν οἱ δυὸ σπῆν πλῆρη βλαστικῶν
Κ' ἐνὶς μονάχου ἰσκαὶ ἀπομένει
Ὁρθῆς σπῆν ἀκρι τὴν ἑρημική.

Σύστημα, πᾶσι τῆς βίαιας τὸ πινεῖ...
Κ' ὁ ἰσκαὶ μὲ γυναικὶ πειρανῆ--
Ἀργουσιπῶντας σπῆν καλῶσι φρονηκῶν.

Κλῶφι τοῖς δυὸ ποῦ πᾶν σπῆν ξενικῶν,
Κλῶφι κ' ἐπιτη καὶ αἰ μὲ νυχτικῶν
Τὴν ἀντρα τῆς καὶ τὸ πινεῖ τῆς χέναι.

Ἡ κάμητι συνοπτικὴ ἐξιστόρησις τῆς ἀναπτύξεως τῆς γυμναστικῆς ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Βασιλείου μέχρι τῆς σήμερον ἐλήφθη ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας κ. Κούταξια ὑποβληθείσης εἰς τὸν Βασιλέα αἰτιολογικῆς ἐκθέσεως, συνοδευούσης τὰ περὶ γυμναστικῶν μεταρρυθμίσεων Διατάγματα. Σ. τ. Δ.

ΑΙ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΙ
ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Τοὺς ἀρματωλικούς χρόνους καὶ τὸν Ἰερὸν Ἄγωνα, καθ' ὃν οἱ μαχηταὶ ἐν ταῖς ὥραις τῆς ἀνείσεως ἐγυμναζόντο εἰς ἀσκήσεις χρησίμους εἰς τὸ ἔργον αὐτῶν, διεδέξαντο οἱ χρόνοι τῆς ἀπελευθερωθείσης Ἑλλάδος. Αἱ ἀνάγκαι ταύτης αἱ πνευματικαὶ ἦσαν ἐν ἀρχῇ τοσαῦται, ὅστε οὐδαμῶς ἄπορον, ὅτι τότε οἱ τὰ τῆς παιδείας τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἰθύνοντες εἰς τὴν πλήρωσιν αὐτῶν ἰδιαιτάτα ἐστρεψαν τὴν προσοχὴν των, περὶ πλείστου ποιούμενοι τὴν διανοητικὴν μόρφωσιν τῆς νέας γενεᾶς. Ἐν τοῖς μαθήμασι τοῖς διδασκτέοις ἐν τῷ Διδασκαλεῖῳ τῆς Αἰγίνης δὲν ἀναγράφεται ἡ Γυμναστικὴ, ἐξ οὗ εὐναιεῖ τις ὀρθῶς νὰ συναγάγῃ ὅτι ἐν τοῖς τότε Δημοτικαῖς Σχολαῖσι τὸ μάθημα τοῦτο δὲν ἐδιδάσκατο. Μεταξὺ τῶν διδασκτέων ἐν τοῖς Δημοτικαῖς Σχολαῖσι μαθημάτων ἀναγράφεται ἡ Γυμναστικὴ ἐν τῷ 2 ἄρθρῳ τοῦ περὶ Δημοτικῶν Σχολείων Β. Διατάγματος τῆς 6/18 Φεβρουαρίου 1834, ἐν ᾧ αὐταῖς λέξεσι φέρεται, «ἐκτός τούτου θέλουσιν γίνεσθαι ὑπὸ τὴν ἐπιτροπείαν τοῦ διδασκάλου εἰς τῆς ἐβδομάδος ἡσωματικαὶ γυμναστικαὶ» φαίνεται δὲ ὁμοίως, ὅτι αὐταὶ, μάλιστα ἀφ' οὗ χρόνου καθηργήθη τὸ πρῶτον ἐν Ἀθήναις τῷ 1834 πυσταθὲν Διδασκαλεῖον, οὐδέποτε ἐγένοντο δι' ἀνεπαρκείαν τῶν δημοδιδασκάλων πρὸς τὴν γυμναστικὴν διδασκαλίαν. Μόλις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1878, ἀπὸ τῆς ἀνασυστάσεως δηλαδὴ τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλείου, ἤρξατο διδασκαλῆν ἡ Γυμναστικὴ ἐν τοῖς Δημοτικαῖς Σχολαῖσι ὑπὸ τῶν νέων δημοδιδασκάλων, τῶν καταρτιζομένων ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας αὐτῆς.

Περὶ διαδόσεως τῆς Γυμναστικῆς ἐν τῇ Μίση Ἐκπαιδεύσει, καὶ ὅσον αὐτὴ εἶνε διαδομένη ἐν τῇ Δημοτικῇ Ἐκπαιδεύσει, οὐδαὶς δύναται νὰ γείνη λόγος ἐτι καὶ νῦν. Ἐδῆ ἐν τῷ πρώτῳ ἀπὸ 31 Δεκεμβρίου 1886 Β. Διατάγματι «περὶ Ἑλληνικῶν Σχολείων καὶ Γυμνασίων» (ἐν ἄρθρῳ 14) ἀναγράφονται αἱ γυμναστικαὶ ἀσκήσεις ὡς ἔξής : «Εἰς τὸ διάστημα τῶν ὡρῶν τῆς ἀναπαύσεως καὶ τῶν ἡμερῶν τῆς διακοπῆς αἱ μαθηταὶ πδίδονται ὑπὸ τὴν ἐπιβλεψιν τῶν διδασκάλων εἰς ἡγυμναστικὰς καὶ ἄλλας ἀσκήσεις». Ἄλλ' ἡ διάταξις αὕτη οὐδέποτε ἐφηρμόσθη διὰ τὴν ἔλλειψιν διδασκάλων, ὡς τοῦτο δῆλον γίνεται ἐκ τοῦ 6 ἄρθρου τοῦ ἀπὸ 8 Δεκεμβρίου 1862 ψηφισμα-

τος τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐκ τοῦ Β. Διατάγματος τῆς 18 Φεβρουαρίου 1871, καθ' ὃ εἰς τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα εἰσάγονται αἱ στρατιωτικαὶ ἀσκήσεις ὑποχρεωτικῶς διὰ τοὺς ὑπὲρ τὰ 14 ἔτη γεγονότας μαθητάς. Ἄλλὰ καὶ ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἐφηρμόσθη εἰς πάντα τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα.

Εἰς τὰ Γυμνάσια τὸ πρῶτον εἰσῆχθη ἡ γυμναστικὴ διὰ τοῦ ἀνωτέρου μνημονευθέντος ψηφισματος τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ ἡ διάταξις αὕτη ἔσχε τὴν αὐτὴν τύχην, ἦν καὶ ἡ εἰς τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα ἀναφερομένη περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος διάταξις τοῦ 1836, καὶ δὴ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ διὰ τοῦ Β. Διατάγματος ἀπὸ 18 Φεβρουαρίου 1871 εἰσῆχθησαν ἀντὶ τῆς Γυμναστικῆς αἱ στρατιωτικαὶ ἀσκήσεις, ἐφαρμοσθεῖσαι μέχρι τοῦ 1877, ὅτε καὶ διεκόπησαν, τῆς καταστάσεως τοῦ στρατοῦ μὴ ἐπιτρεπούσης ν' ἀποσπῶνται δι' αὐτάς ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοὶ, ὡς ἀναφέρει ἐγκύκλιος τοῦ ἐπὶ τῆς Παιδείας Ὑπουργοῦ ἀπὸ 25 Ὀκτωβρίου 1877. Ἐξ ἑτέρου Β. Διατάγματος ἀπὸ 22 Σεπτεμβρίου 1880 φαίνεται ὅτι ἐγένετο δυνατόν νὰ διορισθῶσιν ἐν τισι γυμνασίοις γυμνασται, ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας παρασκευασθέντες ἐν τῷ ἐνταύθα δημοτικῷ Κεντρικῷ Γυμναστηρίῳ· ἀλλὰ διὰ τοῦ Νόμου ΑΡΙΘ' ἀπὸ 31 Μαρτίου 1883 εἰσάγονται καὶ πάλιν αἱ στρατιωτικαὶ ἀσκήσεις, διὰ δὲ τοῦ προγράμματος τῆς 23 Ἰουνίου 1884 ὁρίζεται, ἵνα αὐταὶ γίνωνται ἐν ταῖς δυσὶν ἀνωτέροις τοῦ Γυμνασίου τάξεσιν ἀνὰ τρεῖς καθ' ἐβδομάδα ὥρας.

Ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε ἐπισκοπήσεως τῶν γενομένων διὰ τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς Σχολαῖσι καὶ Γυμνασίοις μέχρι τοῦ 1884 προδήλον καθίσταται ὅτι ἡ περὶ αὐτῶν πρόνοια ἢ περιορίζετο μόνον εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ χάρτου ἀναγραφὴν τῶν δεόντων γενέσθαι ἢ ἐξετροχιάζετο εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις, αἰτινες καὶ αὐταὶ οὐκ πάντοτε, οὐδέ πανταχοῦ ἐγίνοντο. Ἐδ' ἔτος δ' ὅμως 1884 ἀποτελεῖ σημεῖον ποίσε προόδου ἐν τῇ γυμναστικῇ διδασκαλίᾳ τῆς Μίσης Ἐκπαιδεύσεως, τοῦτο δὲ διότι τότε συνστάθη τὸ πρῶτον Σχολὴ Γυμναστῶν, προωρισμένων αἰ' αὐτὴν, εἰς τὴν ἐπιτρέπετο νὰ φοιτήσωσιν οἱ ἀπὸ τῶν νέων διδασκαλείων ἀπολυθέντες δημοδιδασκάλου καὶ οἱ ἔχοντες ἀπολυτήριον Γυμνασίου, ἐν ᾧ ἀπὸ διετίας τοὐλάχιστον ἐδιδάσκετο ἡ Γυμναστικὴ. Διὰ τῶν ἐκ τῆς σχολῆς ταύτης ἐξεληθέντων γυμναστῶν ἠδυνήθη τὸ ἐπὶ τῆς Παιδείας Ὑπουργεῖον νὰ πληρῶσῃ ἐν τῇ Μίση Ἐκπαιδεύσει ἰκανὰς θέσεις αὐτῶν, ἐφρόντισε δ' ἄμα αὐτὸ καὶ περὶ προμηθείας γυμναστικῶν ὀργάνων. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1884 δριστικῶς ἀνεγράφη ἐν τῷ προγράμματι τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων ἡ Γυμναστικὴ, παρεχομένων αὐτῇ ἐν ἑκάστη τάξει ἀνὰ τρεῖς

ώρας, τσακύνται δ' ἔρκει παρεσχέθησαν τῷ μαθήματι διὰ τοῦ αὐτοῦ προγράμματος καὶ ἐν ἐκαστῇ τῶν δύο κατωτέρων τοῦ Γυμνασίου τάξεων. Οὕτως ἐτέθησαν ἀπαξ αἱ βάσεις τῆς γυμναστικῆς διδασκαλίας ἐν τῇ Μέσῃ Ἐκπαιδευσί: ἀλλὰ ζωηρὰ καὶ προσήκουσα πρόνοια περὶ πλείονος αὐτῆς διαδόσεως καὶ μεθοδικωτέρης ἐκτελέσεως δὲν ἐγένετο: διὰ τοῦτο δ' ἔτι καὶ νῦν ἡ γυμναστικὴ διδασκαλία ἐν τῇ Μέσῃ Ἐκπαιδευσί: οὔτε καθολικὴ εἶνε οὔτε ὑπὸ γυμναστῶν, ὡς δεῖ, μορφωθέντων γίνεται.

Περὶ διαδόσεως καὶ θεραπείας τῶν γυμναστικῶν ἀσκήσεων καὶ παρὰ τῷ πολλῷ πλήθει πρὸ τοῦ 1896 οὐδεὶς δύναται νὰ γείνη λόγος, καθόσον οὐδ' εἰς τὰς πόλεις πάσας ὑπῆρχον γυμναστήρια μέχρι τῆς τότε τελέσεως τῶν πρώτων Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων. Οὗτοι ζωηρότατον διήγειραν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ ἔθνους ἡμῶν ὑπὲρ τῶν γυμναστικῶν ἀσκήσεων καὶ ἀνύψωσαν ἐν τῇ συνειδήσει αὐτοῦ τὴν ἀξίαν καὶ σπουδαιότητα αὐτῶν. Ἡ φιλαθλος δ' αὕτη τάσις ἔσχε καὶ πρακτικὰ ἀποτελέσματα. Ἐν πάσῃ σχεδὸν πόλει συνεστάθησαν γυμναστικοὶ σύλλογοι, ὧν σκοπὸς εἶναι ἡ εἰσαγωγή σκοπίμου καὶ κατὰ τὸ δυνατόν πολυμελοῦς Γυμναστικῆς τοῦ λαοῦ μορφώσεως ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν καὶ ἐποπτείαν ἀνδρῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον εἰδικῶν. Ἐν αἷς δὲ πόλεσιν ἤδη πρότερον ὑφίσταντο γυμναστικοὶ σύλλογοι, προσεκτῆσαντο οὗτοι νέαν ζωὴν, καθόσον καὶ ἐπὶ τὰ κρείττω διοργανώθησαν καὶ προσετέθησαν εἰς αὐτοὺς πολλὰ πλεῖα ἢ πρότερον μέλη. Καὶ παρὰ τῇ μαθητιῶσῃ δὲ νεολαίᾳ οἱ ἀγῶνες ἰσχυρὸν ἀιτήγειραν τὸ ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῶν σωματικῶν καθόλου ἀσκήσεων καὶ ἀνύψωσαν τὴν ἀξίαν τῶν καὶ παρ' αὐτῇ.

Ἄλλ' ἐπελθὼν ὁ τελευταῖος ἀτυχῆς ἡμῶν πόλεμος ἀπέτρεψεν ὡς εἰκὸς τὴν προσοχὴν τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἀπὸ τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων ἐφ' ἱκανὸν χρόνον καὶ ἀναχαίτισε τὰς ἀρξαρμένας ἐξ ἀτομικῆς πρωτοβουλίας ἐργασίας ὑπὲρ τῆς διαδόσεως αὐτῶν, δὲν ἀπενέκρωσαν οὖτως τὸν ὑπὲρ αὐτῶν ζῆλον, ὡς ἔχομεν δι' ἐλπίδος. Τούναντιον μάλιστα ὁ πόλεμος ἔφειλε, τοῦλάχιστον παρὰ τοῖς ἐπαύουσι, συμφανιστέραν νὰ καταστήσῃ τὴν ἀνάγκην τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων καὶ διὰ τὸν λαὸν καὶ διὰ τὴν μαθητιῶσαν νεολαίαν καὶ οὕτω ν' ἀνυψώσῃ ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ ἔθνους τὴν ἀξίαν καὶ σπουδαιότητα αὐτῶν ἀπὸ ἀπόψεως ὄλως ἀντιθέτου πρὸς τὴν τῶν ἀγῶνων.

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκτεθειμένων συνέγονται τὰ ἑξῆς. Πρῶτον τὸ ἔθνος ἡμῶν ἱκανῶς βραδέως μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ συνηθισθέντος τὴν ἀνάγκην τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων. Δεύτερον καὶ συναισθανθὲν τὴν ἀνάγκην ταύτην, δὲν ἐτρέπη εὐθὺς ἐπὶ τὴν ὁρμὴν ὑδὸν τῆς πληρώσεως

αὐτῆς. Τρίτον ἐν τοῖς τελευταίοις πρὸ τῶν ἀγῶνων χρόνοις ἐγένετό τις πρόοδος, ἀλλὰ βραδεῖα καὶ μονομερῆς πῶς καὶ τέλος ἡ τοῦ ἔθνους ἡμῶν παιδεία δὲν εἶνε ἀπηλλαγμένη τῆς μονομερείας, ἢν κατὰ τὴν παιδείαν πάσχοι καὶ τὰ ἄλλα πεπολιτισμένα ἔθνη τῆς Εὐρώπης.

ΠΟΙΚΙΛΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΑΒΔΕΛΛΕΣ

[Ἱστορία ἐνδὲς ἐντομολόγου]

Ἀφοῦ ἀνέβηκα πολλὰ ψηλά βουνὰ ἐδῶ κ' ἔκει τοῦ κόσμου, τέλος ἀποφάσισα νὰ περάσω καὶ τὰ κολοσσαῖα Ἰμαλάγιν καὶ ν' ἀνέβῃ καὶ τὸ Θιβετιανὸ ὄροπέδι. Σκοποῦς εἶχα ἐπιστημονικούς, δηλαδὴ νὰ ζητήσω τὴν ἐντομολογικὴ ζωολογία τῶν ἀψηλῶν βουνῶν μερῶν. Μὰ δὲ θὰ σὰς ζαλιῶμαι μὲ τὰ εἰδικὰ καθέκαστα τῆς συλλογῆς μου, καὶ θὰ δηγηθῶ μονάχα τὸ πιὸ περίεργον περιστατικὸν τοῦ ταξιδιοῦ μου.

Ξεκινῶντας ἀπὸ τὸ Σικκιμ μὲ δέκα ἀνθρώπους μου καὶ τὸ Θιβετιανὸ μου δραγουμάνο, εἶχα δύο θερβένια ἀνοιχτὰ σ' Ἐὐρωπαϊκοῦς ταξιδιωτῆς σύμφωνα μὲ τὴ συνθήκη τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν Θιβετιανῶν τὸ θερβένι τῆς Ζελαπλάς, τὸν κυριώτερον ἐμπορικὸν ὄρομον, καὶ τὸ θερβένι τῆς Νελνιλίας, πιὸ δύσκολο καὶ κοντὰ ἀδιάβητο γιὰ φερτηγὰ. Ἀφίνοντας τὸ πιὸ εὐκόλο γιὰ τὸ γυρισμὸ, ἐτρέθηξα κατὰ τὸ θερβένι τῆς Νελνιλίας, παίρνοντας μαζὶ γιὰ τὸ φέρταγμα ἓνα μοναχὰ μουλάρι.

Ἡ ζουγραφιὰ εἶτανε μεγάλῃστροπὴ σὰν ξεκινήσαμε. Πυκνὰ δάση ἀπὸ κευκουναρόδεντρα σκέπαζαν τὰς πλαγιὰς. Ραδοόδεντρα, ἀδρίτσες, ἰτιές σημάδευαν τὰς πλαγιὰς ἐδῶ κ' ἔκει λαμπρόθωρα λουλούδια ἔζωναν χαριτωμένα τοὺς θάμνους στεφάνια ἀπὸ πλούσιες περιπλοκαῖδες κρέμουνταν ἀπὸ κλαδί σὲ κλαδί, καὶ ἀπὸ δέντρο σὲ δέντρο. Μεθοῦσαν οἱ γλυκὲς μυρουδιὰς, λαμποκοποῦσαν τοῦ ἡλίου οἱ ἀχτίδες. Ἔτσι ἀρχίσαμε καὶ κατεβίναμε κάτω κατὰ τὰ βῆματα τοῦ Τσουγκπού ὡς 4000 πόδια παρακάτω.

Ἐπειτα ἡ ζουγραφιὰ ἔλλαξε. Τὴν Ἀλπικὴν πρασινάδα τήνε διαδέχτηκε σύμπυκνη τροπικὴ φυτεία. Ἀψηλὲς ἰτιόθωρες βαμποῦτες ἀνέμιζαν μακριὰ κλαδιά ἀπὸ τὴν μεσιανὴν ρουρφυλιά. Λαγκυδιὰς ἠλόκληρες ἀπὸ κοντοφοινίκας, μπαμπακλόδεντρα, μπανάνες — χαρκατηριστικὰ τῶν πιὸ ζεστῶν καὶ ὑγρῶν μερῶν τοῦ κόσμου — ἐσκίπαζαν τὰ λακκώματα. Ἡ ἀτμοσφαῖρα νοτερὴ καὶ τροπικὴ. Μήτ' ἓνα χνῶτο ἀνέμου δὲν

ἔσαλευε τὰ φύλλα· ἡ ζέστα εἶνε ἀσθήκωτη, ἐπιγε. Καὶ γιὰ νὰ μὰς ἀφανίσῃ, ἄρχισε νὰ βρέχῃ, βροχὴ πού τύφλωνε, μούσκευε, μπόρα τροπικὴ. Ἐπειτα σκοτεινίασε μ' ἄξαφνο τρόπο πού ξίπαζε. Ἀποσταμένοι ἑκάναμε ἐμπρός. Τὴ βεματιὰ ἀπόκρημνη καὶ πέτρινη, πού εἶτανε στεγνὴ μόλις μιὰ ὥρα πρὶν, τώρα τὴν περνοῦσε ποτάμι πού κατέβαινε μουγκρίζοντας. Ὅμως τὴ διαβήκαμε, ἴσα μὲ τὸ γόνα πελαγωμένοι, ὡς στάντικρονὸ μέρος τοῦ λακκου. Ἐκεῖ πάλι πυκνὸς λόγγος χωρὶς μονοπάτι. Μὰ τί νὰ κάνης; Ἡ κορφή τοῦ βουνοῦ εἶταν ὡς 7000 πόδια ἀπὸνωθὲ μὰς κ' ὡς ἐκεῖ κανένα καταφύγιο.

Ἐμπρός λοιπὸν ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ λόγγο, κόβοντας ὄρομον κοντὰ σὲ κάθε βῆμα. Τὰ χαμόδεντρα ζερβόδεξα μὰς ἔδαιραν καὶ μὰς ζοῦσαν, καὶ τὰ μακριὰ μπαμπουτόκλαρα ἀπὸνωθὲ μὰς ἔσταζαν τὴ βροχὴ, ὡς κάτω σ' τὴ βῆχην μὰς, μὲ κακόβουλη ἐπιμονή.

Σὲ λίγο παρατήρησα γύρω κάτι καφετιὰ πραγματάκια, ἀπὸ δυὸ ὡς τέσσαρα δάχτυλα μακρυὰ, πού κρέμουνταν μπροστὰ μὰς ἀπὸ κάθε θάμνο καὶ πυκνάδα, ἔτσι σὰν καρποὶ. Κολνοῦσαν σ' τὰς φλοῦδες τῶν δέντρων, κρέμουνταν ἀπὸ κλαδιά καὶ φύλλα, σὰ τσαμπιὰ εἶτανε μαζεμένα γύρω σ' ἕτι μποροῦσε νὰ βασιτάξῃ τὸ βάρος τους. Δυὸ παράλληλες ἀράδες πήγαιναν κατὰ μακρὸς ἀπ' τὴν μιὰν ἀκρὴ ὡς σ' τὴν ἄλλη τῶν κορμιῶν τους, καὶ δὲν εἶταν ἄταχνη ἢ θωριά τους μὲ σ' τὰ πυκνὰ φυλλώματα. Ἐξέρα πῶς εἶταν ἀβδέλλες, γιὰτὶ ἔκανα πολλὰς φορές τὴ γνωριμιά τους σὲ πολλὰ μέρη τοῦ Σικκιμ. Μονάχα πού νὰ ὄναι ρευτῶ τί μου μάλ' νὰ τραβήξω αὐτὴ τὴ φορά! Ἐξακολουθήσαμε τάνιθασιμὰ μὰς, ἀνοιγοντας ὄρομον μὲ σ' τὰ δέντρα πού μὰς ἔσκιζαν ζερβόδεξα τὰ βούχα, καὶ σπράχνοντας ἀπάνου τὴς μπαμποῦτες πού λὲς ζητοῦσαν νὰ μὰς βγάλουν τὰ μάτια ἢ νὰ μὰς χύσουν τὰ μυαλά σὲ κάθε μὰς βῆμα.

Ἐξαφνα, σὰ νὰ ἐνοιῶσα κάπιο γαργάλισμα κάτω σ' τὴς κνήμης μου καὶ σ' τοὺς ἀστραγάλους, λὲς καὶ μὲ πσιμποῦσαν καμμιά δωδεκαριά κουνούπια. Κατέβασα γλήγορα τὸ χέρι σ' τὴς πέτσινες γκέτες μου. Ἐλ φρίκη! κάτι κρύα, λασποῦδερὰ πράματα ἀγγίζαν τὰ δάχτυλά μου. Τρέθηξα πάλι σπασμωδικὰ τὸ χέρι καὶ τ' ἀπλώσα — εἶτανε γιομάτο αἷμα. Ἐκείνη τὴ στιγμὴ τὸ γαργάλισμα ἔεσπας σ' ἔλο μου τὸ κορμί — χέρια, πόδια, στήθος, βῆχην. Κοίταξα κάτω τὸ σῶμά μου, καὶ τότες κατάλαβα ὅλη τὴ φριχτὴ ἀλήθεια. Ἀβδέλλες μὲ τὸ σωρὸ ἦταν κολλημένες ἀπάνου μου καὶ μού ρουφοῦσαν τὸ αἷμα. Δίχως ἄλλο! αὐτὲς εἶταν τὰ καφετιὰ πράματα πού εἶχα δεῖ μιὰ στιγμὴ πρὶν. Ἐἶχαν μαζευτῆ ὀλόγουρά μου καθὼς περνοῦσα τὸ δάσος, καὶ τώρα κρέμουνταν ἀπὸ πάνου μου ὅπως πρὶν ἀπ' τοὺς

θάμνους καὶ τὰ δέντρα. Μὲ φρίκη μαζὶ κ' ἀηδία ξεκόλλησα τὰ σιχαμένα ὄντα μὲ τὰ δάχτυλά μου. Τίποτα ὅμως! Ἄλλοι σωροὶ κερφόνουνταν ἀπάνου μου σὲ κάθε βῆμα. Μάλιστα, ἀπὸ φυσικὸ χάρισμα νιόθοντας πῶς ζύγωνε τὸ θῦμά τους, μερικὲς πηδοῦσαν ἀπάνου μου καθὼς περνοῦσα καὶ κολνοῦσαν σὲ κάθε ἀνοιχτὸ μέρος τοῦ κορμιοῦ μου. Νὰ σταθῆς ἡσυχὸς μιὰ στιγμὴ ἔφτανε νὰ γιομίσῃς ἀπὸ καινούργια κοπάδια ὄρμησα λοιπὸν ἐμπρός μανιασμένα χτυπώντας τὰ πόδια, πηδώντας, ζύνοντας, σὰν τρελλός.

Καὶ μήπως τάχα μ' ἔσωζαν τὰ βούχα μου; Μήτε ἰδέα. Τὰ θερὰ κολνοῦσαν καὶ σ' αὐτὰ καὶ μού ρουφοῦσαν ἀνάμεσα ἀπ' τὸ πανὶ τὸ αἷμα. Καὶ μερικὲς μάλιστα χῶθησαν μέσα ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴς διπλὲς καὶ στρώθηκαν μὲ τὰ κρύα, τὰ λασποῦδερὰ τους κορμιὰ κολλητὰ σ' τὸ δέριμα μου. Μ' ἀνατριχίλα ἔχωσα μέσα τὰ χέρια μου νὰ τὴς ξεκολλήσω, μὰ ἔπεφταν ἀπὸ μιὰ θέση σ' ἄλλη καὶ μού ξέφευγαν. Τρελλὸς ἀπὸ ἐρεθισμό — γιὰτὶ τώρα τὸ γαργάλισμα πλήθυνε τόσο πού σὲ λύσσαζε — τινάζομεν ἀνήμερα σκίζοντας τὰ βούχα μου ὅπου εἶχαν μαζευτῆ τὰ τρομερὰ ἐκείνα ὄντα, καὶ ζύνουμον ἀπάνου σὲ βράχους, σὲ δέντρα, ὅπου μποροῦσα — ὅμως τοῦ κάκου. Καινούργια κοπάδια πλάκωναν πιὸ γλήγορα ἀκόμα. Κάθε δέντρο καὶ κάθε θάμνος εἶτανε πασπαλισμένος ἀπὸ χιλιάδες. Ἐπτάθνηκα ἀπελπισμένος. Ὅλο μου τὸ κορμί τώρα ἔτρεχε αἷμα· ἐνιωθα σὰ νὰ μού ἤρχουνταν λιγοθυμιά. Ἀλόγιστα, ἀγγιμμένα, χολμηξὰ σ' τὰ τυφλά μὲ σ' ἀπὸ τὸ δάσος, γιὰ νὰ γλυτώσω ἀπὸ τὰ ψεβερὰ καὶ αἱματόχαρα ἐκείνα λημέρια, ὡς πού τέλος ἔπρεσα ἀποκαμωμένος κατὰ γῆς.

Πῶς τὰ πήγαιναν οἱ συντρόφοι μου δὲν ἔξερα. Περπατοῦσαμε ἓνας ἓνας μὲ σ' τὸ λαγγάδι καὶ εἶχαμε καταντήσῃ μακρυὰ καὶ σκόρπια ἀράδα· οἱ ἀβδέλλες μὰς ἐσκόρπισαν ἀκόμη περισσότερο, καὶ δὲ γνωρίζαμε τὰ βάσανα ὅ ἓνας τὰλλουνοῦ. Ὅμως τώρα σ' ἓνα μικρὸ ἀνοιχτὸ μέρος, λίγες ὀργιές πλατύ, μπορέσαμε νὰ συναχτοῦμε. Ἐὶ ὄψη! Ἐὰ γυμνὰ ποδάρι τῶν δούλων μου εἶταν ὡς ἀπάνου κατασκέπαστα ἀπὸ ὀμὲς πληγῆς κ' ἔτρεχαν ἀμέτρητα ποτάμια αἷμα κ' ἔβαφαν τὴ γῆς πού προχωροῦσαν. Καθὼς πού κουβαλοῦσαν βαριοὺς μπόγους, οἱ δυστυχισμένοι δὲν μποροῦσαν ν' ἀπλώσουν ὡς κάτω σ' τὴς ἀβδέλλες πού τοὺς ἔτρωγαν, ἢ ἔπεφταν χορτασμένες γιὰ νὰ κάνουν τόπο σ' ἄλλα κοπάδια πού διψοῦσαν τὸ αἷμά τους.

Θεὶ μου! Αὐτὸ ναι τὸ μουλάρι μου; Ὅστεκε ἐκεῖ τρέμοντας σ' ἔλο του τὸ κορμί, χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ πολερμήσῃ τοὺς ἀσπλαγχνούς του ὄχτρούς. Ἀβδέλλες κολνοῦσαν σφιχτὰ σ' τὰ σκέλια του καὶ σ' τὰ πλευρὰ σὰν πυκνὰ τάγματα ἀβδέλλες κρέμουνταν ἀπὸ τὰ μάτια του, τρυφὰ του,

τά βουθούνα του, σάν τσαμπιά σταφύλια, και μαύροι κύκλοι από πηγμένο αίμα έδειχναν τὰ μέρη απ' όπου έπεσαν χορτασμένες. Τότε θυμήθηκα τρομερές ιστορίες, πώς δλάκαιρα κοπάδια βούδια έπεσαν σ' τὰ νύχια αυτών των φεβερών τυράννων κι' αφανίστηκαν σύσσωμα σάν πού δέν είχαν τρόπο νάν τους πολεμήσουν. Μά τί νά κάνουμε για τὸ δυστυχημένο τὸ μουλάρι; Σ' ἄρρωστούσε νά τὸ βλέπης. Βογκούσε τὸ κατημένο πονετικά κ' ἔτρεμε ἀπὸ φόβο και ἀδυναμία. Ἐκάνανε τὸ μόνο πού γίνονταν· τοῦ βγάλαμε τίς ἀδδέλλες κ' ἔτσι λιγάκι τὸ ξελαφρώσαμε ἀπὸ τὸν πόνο.

Ἐκεῖ ἔμεις νά μιλῶμε ἀδύνατο· θά μας ἐπνιγαν οἱ ἀδδέλλες τὴ νύχτα· κ' ἔπειτα ἡ βροχὴ κατέβαινε σάν καταβάχτης. Ἐβλεπε ἀκόμη μέρος τῆς ἡμέρας κ' ἔπρεπε νά τρέχουμε ἔμπρός ὅπως ὅπως. Ἦταν λοιπὸν πάλι μονοσκῆνι ξεκινήσαμε ἀνεβαίνοντας πάντα, ἐνῶ ἡ βροχὴ ἔτρεχε ἀπὸ πάνω μας ποταμάκια ποταμάκια κοκκινισμένα. Ἐπειτα ἐνῶ βράδυαζε και σκαλιώσαμε ἀψηλότερα, ἔρχισε ὁ καιρὸς και λίγο λίγο κρύωνε. Μίλια και μίλια ἔτσι ἐσύραμε τὰ βήματά μας κουρασμένοι, μὲ πονεμένα πόδια, μισολιγοθυμῆνοι ἀπὸ πείνα και ἀπὸ τὸ αἷμα πού χάσαμε· ἔμεις οἱ καταραμένοι οἱ ἀδδέλλες δὲ μᾶς ἔφριναν στιγμὴ ἡσυχία. Μᾶς βίχτηκαν ξανά και ξανά, ὡς πού κάποτε μᾶς ἀνάγκαζαν νά σταματήσουμε και νά τοὺς ἐπιτεθοῦμε κι' ἑμεῖς. Μὲ τοὺς μπαλτάδες μας βαρούσαμε κάθε χαμόκλαδο και κάθε πυκνάδα — κόβοντας, σπαζόντας, κομματιαζόντας — μᾶς χωρίς πολὺ ἀποτέλεσμα. Θέλαμε δὲ θέλαμε, ἔπρεπε νά διαδοῦμε τὸ δάσος και ν' ἀφίσουμε τοὺς ἄπονευς ἔχτροὺς μας νά χορτάσουν ἀπάνου μας.

Ἐλὸς ἐφτάσαμε κατὰ καλὴ μας τύχη σ' ἕνα μεγάλο ἀνοιχτὸ μέρος· δὲν μπορούσαμε πιά νά προχωρήσουμε. Κάτι τι ξεχωρίζονταν μέσα σ' τὸ σκοτάδι. Δόξα σοι ὁ Θεός, καλύβι ἔτανε. Δηλαδή, μιά σκεπὴ μονάχα ἀπάνου σὲ τέσπερις στύλους, τάπομεινάρα καλύβας πού κάποιος ἄλλος ταξειδιώτης τὴν εἶχε στήσει ἄλλοτε μὲς σ' τὴν ἔρημιά. Ἐκεῖ ἐσκαλώσαμε και πέσαμε χάμου μισοπεθαμένοι.

Και τώρα οἱ ἄνθρωποι μου ἀναψαν μεγάλη φωτιὰ ἀπὸ μπαμπουτόκλαδα. Κατὰ καλὴ μου τύχη τὰ βούγα μου, πού τὰ κουβιλοῦσε ἕνας χαμάλης, ἔταν ἀκόμα σταγνά, και μπόρεσα ν' ἀλλάξω. Οἱ ἄνθρωποι μου κάθισαν νά στεγνώσουν κοντὰ σ' τὴ φωτιὰ, και τοὺς ἔδωκα ὅλων γύρω λίγο σπῆρτο νά τοὺς δυναμώσω και νά τοὺς ζεστάνω, γιατί ἡ νύχτα ἔταν πολὺ κρύα. Ἦ φωτιὰ φούντωνε κι' ἀγούσε, κ' ἐκεῖνοι ὅλο κι' ἔρβιχναν μπαμποῦτες. Τὸ θολὸ τῆς φῶς ἐφώτιζε κάπως τὰ σκοτεινά περίγυρα, ὅπου ἔσταζε ἡ βροχὴ μ' ἀτέλειωτη ταραχὴ. Μά

ὑπερα ἀπὸ τὰ μαρτύρια τῆς ἡμέρας εὐλογοῦσαμε τὴν ὥρα πού βρήκαμε κι' αὐτὸ τὸ καταφύγιο. Ἦταν, ἀπὸ φάγαμε λίγο, ἐτοιμασθήκαμε νά πλαγιαίσουμε, ὅταν νά! πάλι λίγο λίγο μ' ἔρχισε μιά φεβερὴ φαγούρα σ' ὅλο τὸ κορμί, ἀδιάκοπη, ἀνυπόφορη φαγούρα!

Οἱ ἀναριθμητὲς κεντιές πού ἔκαναν οἱ ἀδδέλλες εἶχαν τώρα ξεραθῆ. Ἐκοίταξα — εἶχα πρηστῆ ἔλεεινά. Τὸ φάγωμα κατάντησε ἀνυπόφορο. Ἦξα σὰ μιά ἀνίκητη ὄρεξη νά τριφτῶ και ν' ἀλαφρώσω τὸν ἱρεθισμό. Μά ὄχι, τάποτέλεσμα· θά εἶταν χειρότερο, γιατί ἤξερα πὼς θ' ἄνοιγα κακὲς πληγές, ἴσως φαρμακερές. Τὸ τί ἐννοιοῦθα εἶταν φεβερὸ. Λίγος πόνος, ἀλλὰ τὸ τρομερὸ ἐκεῖνο κι' ἀτέλειωτο φάγωμα πάγαινε νά σὲ λωλάνη. Κ' ἔτσι ἔμεις ἔπρεπε νά σπῆζω τὰ δόντια μου και νά ὑποφέρω τὸ μαρτύριο. Νά κοιμηθῶ ἔταν ἀδύνατο, ἔτσι κάθισα κοντὰ σ' τὴ φωτιὰ νά περιμένω τὴν αὐγὴ.

Και καλὰ πού κάθισα. Ἄξαφνα παρατήρησα μὲς σ' τὸ μισοσκοτεινὸ απ' ἔξω σάν κάτι γλήγορους ἴσκιους πού περνοῦσαν ἔμπρός. Ἦνας, δύο, πέντε, δέκα — θά ἔταν ὡς εἰκοσι. Ἐπῆδησα μὲ τὸ περιττο σ' τὸ χέρι, και ἔσπνησα τὸ θιβετιανὸ ὄραγουμένο, πού ροχάλιζε κοντὰ σ' τὴ φωτιὰ σάν νά μὴ διψοῦσαν οἱ ἀδδέλλες τὸ αἷμα τὸ δικό του. Ἦπῆγε νά κατασκοπέψω. Σὲ λίγο ἐγύρισε μὲ τὴν εἶδηση πὼς εἶταν θιβετιανοὶ ἐμπόροι γυρίζοντας ἀπὸ τὸ Σικκίμ. Δὲν τὴν ἐπίστεψα τὴν ιστορία, γιατί ἤξερα πὼς τὸ ὄραβενι ὅπου εἴμαστε ἔταν ξακουτὸ για κλέφτες και για φονιάδες. Ἐσπνησα λοιπὸν μερικὸς μου ἀνθρώπους, και τοὺς πρόσταξα νά βάλουν ἀκόμα ξύλα και νά ἔχουν καλὰ τὸ νοῦ τους.

Οἱ θιβετιανοὶ ἔστησαν τὰ τσαντῆρια τους ὄχι πολὺ μακριὰ μας, και φαίνονταν καθαρά ἀπὸ τὴν ἀνλαμπὴ τῆς φωτιᾶς, πού τώρα ἔπαιζε σὰ λυσσαμένη. Ὁ καπνὸς ἀνέβαινε σὰ σύννεφο, κ' ἔπειτα σιγὰ σιγὰ διαπερνοῦσε τὴ φτενὴ μας σκεπὴ κ' ἔβγαίνε ἔξω σ' τὸν ἀνοιχτὸν ἀέρα. Ἦκάθισα κοντὰ σ' τὴ φωτιὰ και παρατηροῦσα, και λογάριζα πὼς ἤθελε ἀκόμη ὅσο νά φανῆ ἡ αὐγὴ τοῦ Θεοῦ.

Ἄξαφνα μιά ἀνατριχίλα μου διάβηκε ὅλο τὸ κορμί. Μιά στιγμὴ ἐνόμισα πὼς ἔταν τὸ φεβερὸ τὸ φάγωμα — ὅμως δὲν ἔταν· ἔταν γαργάλισμα σάν ὅταν μ' ἔτριωναν οἱ ἀδδέλλες· και κοιτάζοντας κάτου τὸ κορμί μου, τί νά δῶ; Θεέ μου! γεμάτο πάλι! Ὀνειρευόμουν τάχα, κ' ἔταν πλάκωμα τῆς φυγῆς απ' ὅτι πέρασα τὴν ἡμέρα; Ὄχι, τὸ γαργάλισμα ἔξισπασε σ' ὅλο μου τὸ σῶμα. Ἦνάχτηκα ἀπάνου μὲ μιά βλαστήμια, και καταράστηκα τὴν ὥρα και τὴ στιγμὴ πού θέλησα νά τὰ δῶ αὐτὰ τὰ μέρη.

Ἀπὸ πού ἦρθαν σ' τὸ καλύβι; Τί! μᾶς πῆραν τὸ κατόπι! Μιά ἄξαφνη ἰδέα μὲ φώτισε.

Ἄραξα μιά ἀναμένη μπαμποῦτα απ' τὴ φωτιὰ και τὴν ἐσήκωσα ἀπάνου ἀπὸ τὸ κεφάλι μου. Ναι, ἐκεῖ, κολλημένες σ' τὴ σκεπὴ, κάθε πιθαμὴ, ἔβλεπε τσαμπιά ἀδδέλλες πυκνὲς και στιβασμένες ὅπως σ' τὰ χαμόκλαδα πού περνοῦσαμε τὴν ἡμέρα. Ἄχ ἐκεῖνος ὁ καπνός! Τίς εἶχε ταραξεί, κ' ἔπεσαν ἀπάνου μου καθὼς καθόμουν κοντὰ σ' τὴ φωτιὰ.

Τί νά κάνω; Ἦ νά σβύσω τὴ φωτιὰ και νά καθίσω ἔτσι μὲ τὸ διαπεραστικὸ ἐκεῖνο κρῦο; Ἦ κ' ἔχτροι απ' ἔξω; Τάχα δὲ θά μᾶς ἐπεφταν ἀπάνου μὲς σ' τὸ σκοτάδι νά μᾶς σκοτώσουν και νά μᾶς κλέψουν; Ἦ ν' ἀφήσω τὴ φωτιὰ, κι' ἔξω μὲ τὸ κρῦο και μὲ τὴ βροχὴ νά περάσω τὴ νύχτα; Αὐτὸ ἔταν τὸ μόνο, γιατί νά μείνω μὲς σ' τὸ καλύβι μὲ τίς ἀδδέλλες ἀπάνου σ' τὴ βροχὴ, δὲ μπορούσα. Ἦπῆρα λοιπὸν μιά δυνατὴ βουφιζιὰ σπῆρτο νά ζεστάνω τὸ αἷμά μου (ὅσο αἷμα μού ἔμεινε ἀκόμη), και βγήκα ἔξω σ' τὴν κρῦα βροχὴ και σ' τὸ σαγκανιάρη τὸν ἀνεμο.

Ἦταν ἔπερασα τὴν τρομερὴ ἐκεῖνη νυχτιὰ. Τὸ πρῶν εἴμουν κρουωμένος, κουρασμένος, ἀφανισμένος απ' τὴν ἀγρυπνιά κι' απ' τὸ αἷμα πού ἔχασα. Μά ὄραβηκα νά φύγω απ' τὸ κολασμένο ἐκεῖνο μέρος κι' ἂν ἔταν νά σαίρνωμαι μὲ τὰ τέσπερα. Ἄραξα δύο τρεῖς μπουκιές βιαστικά, κ' ἔμπρός πάλι μὲς σ' τὸ λαγγαδι ἀγνάντια. Ὅπως πρῖν, ἐσκαλώναμε μονοσκῆνι. Ὅπως πρῖν, οἱ ἀδδέλλες μᾶς περίμεναν. Ἐμπρός! Ἐμπρός! Ἰσκαλώναμε πάντα ἀφανισμένοι, χωρίς πιά νά λογαριάζουμε τίς ἀδδέλλες ἡλόγυρα μας, τὴν πῆραμε ἀπόφαση τὴν τύχη μας, και μᾶς ἔδινε θάρρος μιά κρυφὴ ἐλπίδα πὼς φτάνοντας σὲ μεγαλύτερο ὕψος θά γλυτώναμε ἀπὸ τοὺς ἀσπλαχνους κι' αἰματόδιψους ἔχτροὺς μας.

Δόξα τῷ Θεῷ! Οἱ ἀδδέλλες τώρα δὲν ἔταν πιά τόσο πολλὲς ἀπάνου σ' τὸ δέντρο. Ἦβγαλα απ' τὴν τσίπη και κοίταξα τὸ βαρόμετρό μου· ἔλεγε ὕψος 8,500 ποδάρια. Μὲ τὴν ἐλπίδα αὐτὴ, ἔμπρός, πάντα ἔμπρός σκαρφαλώναμε ἀβάσταχτοι. Ἦκατὸ, διακόσια ποδάρια, τρακόσια ποδάρια. Ὅσο ἀνεβαίναμε, τόσο ὀλιγόστευαν οἱ ἀδδέλλες. Μὲ χαρούμενη καρδιά λὲς ἐπηδοῦσαμε ἔμπρός — 400, 500, 600 ποδάρια — μάλιστα, σ' τίς 9,500 ποδάρια ἀφήσαμε πιά τοὺς τυράννους μας πίσω.

[Ἀπ' τ' ἀγγλικὸ]

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Η ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐξεδόθη ἐν Βερολίνῳ ὁ 6' τόμος μεγάλης βιογραφίας τοῦ Ἐραδερικου Ι'. Πῆς τὸν τόμον τοῦτον περιλαμβάνονται και αἱ ἰδιοχειρῶς γραφεῖσαι ἐντυπώσεις αὐτοῦ ἐκ ταξιδίου εἰς Ἑλλάδα και Ἄνα-

τολὴν κατὰ τὸ ἔτος 1869. Ἦ «Νέα Ἑλλάς» τοῦ Βερολίνου μεταφράζει τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐξ ὧν ἀποσπῶμεν τὴν περὶ τῆς Ἀκροπόλεως περικοπήν:

«Ἦ μαγευτικὴ σελήνοφῆτος νύξ προσέδιδε τῇ Ἀκροπόλει τὴν ὄψιν ἐνὸς ἀνεπάρου εἰσέτι διασηθέντος μνημείου ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ κόσμου. Ἄλλὰ και ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἐτι ἡ ὕψηλὴ τοποθεσία τῶν ἑρειπίων ἐκεῖνων δὲν ἀφίνει νά διακρίνηται ἡ καταστροφὴ ἐν ὄλιῳ αὐτῆς τῇ μέτρῳ. Μόλις ἀπὸ ἀναβῆ τὸν βραχίονα λῶρον και πατήση τὰς βαθμίδας, τὰς ἀγούσας εἰς τὰ Προπύλαια, καταλαμβάνεται ὁ θεατὴς ὑπὸ βαθείας μελαγχολίας ἐπὶ τῇ θέῳ τῶν τεραστίων σωρῶν ἑρειπίων, ὅς ἀνθρωπίνῃ κικουργιᾷ ἤγειρεν ἐν τῇ θέσει τοῦ πρώτου δημιουργήματος τοῦ κόσμου. Ἄλλὰ και παρὰ τὰς καταστροφὰς αἰώνιον ὄλιον, φέρουσι Προπύλαια, Παρθενὸν και Ἐρέχθειον τσαούτην πληθὺν εὐγενεστάτου μεγαλείου και ἀνυπερβλήτου ἐν τῇ μορφῇ κἀλλους, ἴσατε δὲν ἡδυνάμην νά κορεσθῶ θεώμενος τὰ εἶρηια. Ἦ Προπύλαια εἰσι πολὺ μικρότερα παρ' ὅσον τὰ ἐφανταζόμην, ὁ Παρθενὸν τανάπολιν εἶναι μελλῶν μᾶλλον, οὐδὲν δ' ἑρείπιον ναοῦ ἐπιδεικνυσιν εἰσέτι τόση ὄραία ἀνάγλυφῳ ὡς ἐκεῖνα, ἄτινα, παρὰ τὰς κλοπὰς τῶν ἀρχαιολόγων, διασώθησαν ἀμέραις ἐνταῦθα. Παρομοίαν μεγαλειαν ἐνήσκησαν ἐπ' ἑμὲ τὸ Ἐρέχθειον, οὗ αἱ Κικαυάτιδες ἴστανται ἐν μέρει εἰσέτι ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐφ' ἧς ἐκπαλαί θέσεως, και τοῦ ὄποιου αἱ λεπτομερεῖς ἐν τελείῳ συμμετρίῳ και λαμπρῶ ἐκτελέσει διατορνεύσεις κατέστησαν τὰ πρότυπα διὰ τὴν ἐκ τῶν χρόνων τῆς ἀρχαιότητος ἀπορρέουσαν καθαρὰν ἀρχιτεκτονικὴν. Ἦδῶ ἡ ἀνθρωπίνῃ χεῖρ ἐπετέλεσε τι ἀληθῶς τέλειον, ἐνταῦθα αἰσθάνεται ὁ ἐπισκέπτης ἐπὸς κενὰ ἔχει νά συμπληρήσῃ ἐν τῇ καλλιτεχνικῇ αὐτοῦ ὡς ἐρασιτέχνου μορφώσει. Πῶς περιγραφή τῶν προβαλλομένων ἐνταῦθα τῷ ὀφθαλμῷ, ὅσον ἀπλή κἂν ἤθελεν εἶναι, ἀναγκαῖως φαίνεται ὡς ὑπερβολὴ και ὅμως ἡ πομπικειστάτη γλῶσσα ἀδυνατεῖ ν' ἀποδώσῃ τὴν ἀληθῆ ἐντύπωση τοῦ ἐκλάμπρου μεγαλείου, ὅπερ ἀτενίζει τις ἐνταῦθα. Ἦ ὅλα ἔσασα τῶν ἑρειπίων ἡ καλύπτουσα τὸ ἔδαφος παρέχει ἀπίστευτον ποικίλιαν ὄραίων τεχνικῶν μορφῶν, τῶν πλείστων ἐνεπιγράφων».

ΥΓΙΕΙΝΗ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

— διατὶ διαφῶμεν και τί εἶναι ἡ δίψα;

Διψῶμεν, διότι ὁ ὄργανισμός μας ἔχασεν ὕγρα, τὰ ὅποια ὀφείλει ν' ἀναπληρώσῃ, ἡ διότι ἔχει ἀνάγκην ἀξήσσεως τῶν ὕγρων του ἐνεκα διαφόρων αἰτίων.

Ἦ δίψα εἶναι φαινόμενον, τὸ ὅποιον παρουσιάζουν ὅλα τὰ ζῶντα πλάσματα· ἂν δὲ φαίνονται τινα ὅτι δὲν πίνουν, δὲν πρέπει νά λησμονῶμεν ὅτι αἱ τροφαὶ περιέχουν πάντοτε ὕδωρ.

Ἦ δίψα ἐκδηλοῦται ἰδίως εἰς τὰς ἔξῃς περιπτώσεις: Μετὰ γεῦμα, μετὰ ἀφθονον ἰδρώτα, κατόπι αἰμορραγιῶν, κατὰ τὸν θηλασμόν. Ἦπάρουν δὲ

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Η ΠΑΤΡΙΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ

B H O L E E M

[Εκ τῶν τῆς Διαπολίθης Σχολῆς]

Α'

Πόσον χαριτωμένη καὶ συμπληθητικὴ καὶ ζωντανὴ εἶναι ἡ Βηθλεὲμ ἀναρριχουμένη ἐπὶ τοῦ λόφου, ἐφ' οὗ κεῖται. Ἰντὸς μίας ὥρας μεταβαίνει τις εἰς αὐτὴν ἐξ Ἱερουσαλὴμ δι' ἀμαξίτης ὁδοῦ, ἣτις—Ὀκῆμα διὰ τὴν Γαυρικὴν—διατρέχεται χωρὶς φόβου καὶ χωρὶς τινεγγυῶς τῆς ἀμαξίτης, ἐνεκα τοῦ ὑποῦ καταλαμβάνεται ὑπὸ ἀρρήτου γλυκύτητος. Ἰντὴν προσεγγίζει τις εἰς τὴν Βηθλεὲμ εὐθὺς ἀπὸ τῆς στροφῆς τοῦ ὄρους, βλέπει διὰ μίας ἐλάκην, τὸν ἀγαπητὸν τόπον, ἐν ᾧ ἐγεννήθη τὸ θεῖον παιδίον· κτερέχεται ἐλόκληρον τὸ χωρίον πλήρες οἰκίων μεταξὺ τῶν ἐσπαρμένων ἀγρῶν, μεταξὺ τῶν πρασινιζουσῶν ἀμπέλων, μεταξὺ τῶν καρποφόρων δένδρων, ἐν τοῖς ὁποῖοις ἐξέχει ἡ βερικοκκία γλοερὰ καὶ πλήρης τοῦ ἀγαστοῦ αὐτῆς καρποῦ. Ἰσπεῖτα εἰσερχόμενος τις διατρέχει, εἶναι ἀληθές, ἐδὲ στενωτάτην, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀνοικτῶν θυρῶν τῶν οἰκιστικῶν, ἀνακλύπτει ἐσπερικὸν καθάριον, εὐπρεπές, ἀπέχον πολὺ τῆς δυσωδίας καὶ τῆς ἀκαθαρσίας τῶν ἄλλων χριστιανικῶν φεῦ | οἰκίων τῆς Ἀγίας Γῆς. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Βηθλεὲμ ἀνέρχεται τῶρα εἰς ἑκατασιχίλιας ψυχάς, ἀλλ' ἡ μέγιστον αὐτῆς δόξα δὲν εἶναι ὅτι κατέστη ἀπὸ πτωχοῦ χωρίου προσκεκολλημένου εἰς πετρῶδη σπήλαιον σχεδὸν μικρὰ πόλις, δὲν εἶναι ἡ εὐμάρεια ἣν ἔχει ἐκ τῆς ἐργασίας, τῆς ζωῆς, τῆς κινήσεως, ἀλλ' ὅτι καὶ οἱ ἑκατασιχίλιοι αὐτῆς κάτοικοι εἶναι σχεδὸν πάντες χριστιανοί.

Ἡ χώρα ἡ ἐκλαθεισα ὑπὸ τῆς μίρας ὅπως ὁ μικρὸς Σωτήρ ἀνεῖξεν ἐν αὐτῇ τοὺς ὀφθαλμοὺς του εἰς τὸ φῶς, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἔχη οὔτε Μουσαυλιάνους, οὔτε Ἰβραίους οἱ Βηθλεεμίται μόνον χριστιανοὶ εἶδει νὰ ᾄσι καὶ ἡ τίτλος αὐτῶν οὗτος εἶναι ἡ μέγιστος τῶν ὅσων ἠδύναντο νὰ ἐπιθυμήσωσιν. Ἦδη εἰς τὴν Βηθλεὲμ ταύτην, ἦν πᾶς τις ὠνειρεύθη ἐν τῷ μέσῳ τῶν παιδικῶν του ὄνειρων, ἐπιπνέει τοιοῦτον ἀγαθὸν πνεῦμα, ὥστε φαίνεται—καὶ δὲν φαίνεται μόνον ἀλλὰ καὶ πράγματι εἶναι—ὅτι ἡ Γέννησις ἐπέριψεν ἐπ' αὐτῆς ἐλόκληρον τὴν ὑψίστην αὐτῆς πόησιν. Οἱ Βηθλεεμίται ἀγαπῶσι τὴν ἐργασίαν ὡς τὴν πηγὴν τῆς τύχης των. Αἱ βιομήχανοι αὐτῶν χεῖρες μεταβάλλουσιν ἐντέχνως τὰ μαργαριτοφόρα

ὄστρακ, εἰς μυρία εὐσεβῆ ἀντικείμενα· κατασκευάζουσι σταυροὺς καὶ φυλακτὰ· καταργάζονται τὸν μελανὸν ἐκείνον ἡραισταυρῶδη λίθον, τὸν ἐκ τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης προερχόμενον, εἰς ἐπιτραπέζια κομψοτεχνήματα· μεταχειρίζονται τὸ ἤλεκτρον, τοὺς ἐλαιοπυρῆνας, τοὺς πυρῆνας αὐτοὺς τῶν διαφόρων καρπῶν πρὸς κατασκευὴν στεφανίων, κερθολογίων καὶ δὲν ἀναπαύονται πρὶν ἢ συμπληρώσωσι τὸ ἐμπόρευμά των. Ἰσπεῖτα ἀναχωροῦσι. Διότι ἡ Βηθλεεμίτις ταξιδεύει. Μεταβαίνει μακρὰν μέχρι Ἱώμης, μέχρι Γαλλίας, μέχρι αὐτῆς τῆς Ἀμερικῆς διὰ νὰ πωλήσῃ τὰ εἶδη του, ζῶν λιτότατα, σπουδαζῶν πάντοτε τὴν γλιῶσσαν τῆς χώρας ἐνθα ἐμπορεύεται, βλέπων, παρατηρῶν, ἀποκτῶν εὐγένειαν τρόπων καὶ ἠμελίαις, ὅποια μόνον ἐν τῇ εὐτυχῇ Βηθλεὲμ ἀνεύρισκται. Οἱ μὴ ἐργαζόμενοι καὶ μὴ ταξιδεύοντες καλλιεργοῦσι τοὺς ἀγρούς, καὶ ἐντὶ εἰ ἀδαφοὶ εἶναι μακρὰν, οὗτοι ἐπαυξάνουσι τὴν μικρὰν περιουσίαν τοῦ οἴκου καὶ ἐν τῇ εὐτυχῇ ἐπανόδοι των τὸ πᾶν διανέμεται κινή, καὶ τὸ προϊόν τοῦ ἐμπορίου καὶ τὸ προϊόν τοῦ ἀγροῦ. Δὲν εἶναι πλεονέκται. Ἰσπιθυμοῦσι μόνον αἱ οἰκίαι των νὰ εἶναι καθάριοι καὶ τὰ παιδιά των νὰ μὴ κυλιώνται ἐν τῇ πηλῷ τοῦ βουακίου. Φροντίζουσι δ' ἰδίᾳ ὅπως αἱ ἐορταὶ των τῶν Χριστουγέννων περιβάλλωνται δι' ἐξαιρετικῆς λαμπρότητος, ὅποτε κατὰ τὴν 24 Δεκεμβρίου πανταχόθεν τῶν Ἱερῶν Ἱόπων συρρέουσιν αἱ προσκυνηταί, ὅπως παρευρεθῶσιν εἰς τὰς τελευτήνας ἱεροτελεστίας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Γεννήσεως. Ἀγαπῶσι τὰς γυναῖκας των καθ' ὑπερβολὴν καὶ τὰς ζηλεύουσι μάλιστα, ἀλλὰ δὲν τὰς μεταχειρίζονται μὲ τὴν περιφρόνησιν ἐκείνην, ἣς παροῦνται χρῆσιν ἐν ταῖς τουρκικαῖς χώραις ἀπὸ Ἰόπτης εἰς Σμύρνην καὶ ἀπὸ Βηρυττοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἡ γυνὴ τῆς Βηθλεὲμ εἶναι στοιχεῖον εὐτυχίας καὶ ἀγάπης ἐν τῇ οἴκῳ, ὅπως οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ τῆς Παλαιστίνης.

Καὶ ἀξίζει ἡ γυνὴ αὐτῆ τῆς Βηθλεὲμ τὸν ἔρωτα τοῦτον, τὴν ζηλοτυπίαν, τὸν σεβασμὸν. Πρὸ πάντων διότι εἶναι ὠραία. Δὲν εἶναι ἀπολύτως μελαγχροινὴ, ἀλλ' ἔχει χρῶμα ζωηρῶς ὠχρὸν· οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς εἶναι πλατεῖς καὶ ἀνοικτοὶ καὶ ἐκπέμπουν βλέμμα εὐθὺ καὶ εὐκρινές, ἐντὶ τὸ στόμα καθαρωτάτης διαγραφῆς εἶναι πάντοτε ἐμπλεων σιθαρῶν μὲν ἀλλ' εὐγενῶν μειδιαιμάτων. Ἡ Βηθλεεμίτις δὲν εἶναι ὑψηλὴ, ἀλλὰ φέρει πάντοτε τὴν κεφαλὴν αὐτῆς εὐθέως ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ, ὥστε φαίνεται ὑψηλὴ· τὸ πρόσωπόν τῆς εἶναι παχουλόν, ἐντὶ αὐτῇ δὲν εἶναι παχέαι· οἱ

καὶ νοσήματα, ἅτινα ἐντείνουσι τὴν δίψαν, ὡς ὁ διαβήτης, ὁ πυρετός καὶ ἡ χολέρα κατὰ τινὰ στάδια. Ἐκ τῶν ζῴων περισσότερο διψοῦν τὰ χορτοφάγα, διότι ἔχουν ἀνάγκην πολλοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ διὰ νὰ χωνεύσωσι τὰ χόρτα, ἅτινα ἐντὸς μεγάλου ὄγκου περιέχουν ὀλίγην θρεπτικὴν οὐσίαν.

Τὰ σαρκοφάγα ὀλίγην δίψαν αἰσθάνονται. Παρατηρήθη ὅτι μίᾳ γάτῃ ἐμεινε κλεισμένη δεκαοκτὴ μῆνας χωρὶς νερόν. Καὶ οἱ λέοντες τῶν θηριοτροφείων καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα σχεδὸν δὲν πίνουσι.

Ἡ δίψα εἶναι αἰσθητὴ, τὸ ὅποσον δὲν ἔχει βαθμῶς χαμηλοτέρους, ὅπως ἡ κείνα. Διὰ τοῦτο δὲν λέγομεν ὅτι ἔχομεν ὄρεξιν νὰ πίνωμεν, ἀλλ' ὅτι διψῶμεν ἢ δὲν διψῶμεν.

Ἐἶνε γνωστὸν ὅτι ἐκ δίψης δύναται νὰ ἐπέλθῃ θάνατος. Τοῦτου προηγείται πυρετός, ἀγωνία καὶ παραληρήματα, εἶνε δ' ἐν γένει ὀδυνηροτάτη ἢ ἐκ δίψης τελευτή.

Ἡ δίψα πρᾶνεται ἐν μέρει διὰ τῆς εἰσαγωγῆς ὕδατος εἰς τὰς φλέβας· ἐπίσης καὶ διὰ λουτροῦ.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ὡς ἐργάζεται ὁ Ἴψεν.

Ἐν ἰταλικῶν περιοδικῶν παρέχει τὰς ἐξῆς λεπτομερείας περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐργάζεται ὁ μέγας νορβηγὸς ποιητῆς Ἴψεν.

Ὁ Ἴψεν ἐφαρμόζει κατὰ γράμμα τὴν ἀρχὴν αὐτὴν ἐνός ἐκ τῶν προσώπων δράματός του: «Ὁ πλέον ἰσχυρὸς ἄνθρωπος εἶνε ὁ πλέον μεμονωμένος». Ἡ ζωὴ τοῦ Ἴψεν διέρχεται ἐν πλήρει ἀπομονώσει. Ὡς γνωστὸν εἶνε οὗτος ἐκ τῶν φιλοπονωτάτων συγχρόνων συγγραφέων· σπανιότατα διέρχεται ἡμέραν ἀργίας. Καθ' ἐκάστην ἡμέραν κλείεται εἰς τὸ γραφεῖόν του ἀπὸ τὰς ἑννέα τὸ πρωὶ καὶ ἐξέρχεται μίαν ὥραν μετὰ τὴν μεσημβρίαν.

Ὁ Ἴψεν παράγει κατ' ἔτος ἓν δράμα. Ἐπιτὴν περίπτω μῆνας δαπανᾷ εἰς τὴν προπαρασκευαστικὴν ἐργασίαν ἱστορικῆς ἐρεῦνας, ἐπιστημονικῆς μελέτης, διαίρεσιν εἰς πράξεις καὶ σκηνάς. Κατὰ τοὺς λοιποὺς πέντε μῆνας συγγράφει τὸ ἔργον. Ἡ περίοδος αὕτη εἶνε ἡ ὀλιγώτερον κοπιώδης διὰ τὸν μέγαν δραματογράφον. Καθ' ὅσον ὅμως προχωρεῖ καὶ ἐγγίζει πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐργασίας, καταλαμβάνεται ὑπὸ σφοδρᾶς μελαγχολίας. Εἰς τινὰ δ' ἐρωτήσαντα αὐτὸν διατί φαίνεται ὀλιβόμενος τότε, ὅτε συνήθως οἱ συγγραφεῖς χαίρουσι, ὁ Ἴψεν ἀπήντησεν:

«Ἡ μελαγχολία μου, τὴν ὥραν ποῦ τελειῶνω τὸ ἔργον μου, προέρχεται ἐκ τοῦ φόβου μήπως αὐτὸ εἶνε τὸ τελευταῖον. Μοῦ φαίνεται τὴν ὥραν ἐκείνην ὅτι αἱ πηγαὶ τοῦ πνεύματός μου ἔχουν στερεῦσθαι, ὅτι δὲν ἔχω πλέον τίποτε νὰ εἰπω. Οἱ φόβοι μου αὐτοὶ ἐν τοῦτοις εἶνε μάταιοι, τὸ ἀναγνωρίζω. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον, πρὸς μεγάλην μου ἐκπληξιν καὶ σχεδὸν ἐν ἀγνοίᾳ μου, νέα ὑλικά αὐσιμαρῶνται εἰς τὸν νοῦν μου. Ἰβδομάς δὲν παρέρχεται καὶ βλέπω τὸ σχέδιον τοῦ νέου μου δράματος ζωγραφούμενον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου.»

Τύπος ἴνευ μελάνης.

Πειράματα ἐπιτυχῆ τῆς νέας ταύτης ἐφευρέσεως ἐγένοντο ἐσχάτως εἰς πόλιν τῆς Ἀγγλίας. Ὁ ἐφευρέτης ὀνομάζεται Γρήν, ἡ δὲ ἐφεύρεσις συνίσταται εἰς τοῦτο: Ὑποβάλλει τὸν τυπογραφικὸν χάρτην εἰς χημικὴν τινὰ ἐπεξεργασίαν, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας εὐθὺς ὡς ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῆς πλακῆς τῶν τυπογραφικῶν στοιχείων μαυρίζει διὰ τῆς ἐπεξεργασίας ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, ἀκριβῶς μόνον ἐκεῖ ὅπου τὰ στοιχεῖα ἠγγισαν αὐτόν. Ὁ τοιοῦτος ἴνευ μελάνης τύπος εἶνε καθαρῶτατος, ἂν δὲ καταστή δυνατὴ ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ του, θὰ φέρῃ ριζικὴν μεταρρυθμίσιν εἰς τὴν τυπογραφικὴν τέχνην.

Ἡ μαγειρικὴ τῶν Μπουρς.

Οἱ Μπουρς εἶνε λαὸς ἐγκρατῆς, τριῶνων συνήθως ἐρύχιον, ἀραβόσιτον ψημένον καὶ βυιδινὸν κρέας ἠλιοψημένον. Ἀλλ' ἡ μαγειρικὴ των ποικίλλεται μεγάλως διὰ τοῦ κунηγίου, τὸ ὅποσον εἰς τὸ Ἰρλανδία καὶ ἄφθονον εἶνε καὶ ἐκλεκτόν. Πρωτεύουσιν ὅσιν μεταξὺ τῶν θηραμάτων κατέχει ἡ ἀντιλόπη, κατῶν δ' ἔρχεται ὁ ἀγχιγρός. Ἐκ τῶν πτερωτῶν, ἅτινα εἶνε καὶ περισσότερα καὶ μεγαλῆτερα τῶν ἐν Ἑυρώπῃ, ἀφθονοῦσιν οἱ φασιανοὶ καὶ οἱ ἀγριόγαλοι· σπάνια εἶνε τὰ ὑδρόβια πτηνά, ἐτι δὲ σπανιότεροι οἱ ἰχθύες καὶ τὰ λοιπὰ θαλασσινά, ἅτινα φέρονται ἐκ μεγάλης ἀποστάσεως. Ἐὰ στρεψιδια κομίζονται ἐκ Μοζαμβίκης καὶ τιμῶνται 7—8 φρ. κατὰ διωδεκάδα. Ἐὰ ὄσπρια καὶ τὰ λαχανικά εἶνε ἐπίσης σπάνια. Ἐν κουνουπίδιον πωλεῖται 3 φρ. καὶ τὰ γειώμηλα 2.50 φρ. ἐκάστη λίτρα. Ὅλα τὰ ὀπωρικὰ τῆς Ἑυρώπης εὐδοκίμου ἐκεῖ, καθὼς καὶ τὰ προϊόντα τῶν τροπικῶν εἰς τὰ πεδινὰ μέρη.

Θῆνος 2110 ἔτων.

Ὀἶνος Γῆνου, ἀποθηκευθεὶς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1653, ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὰ ὑπόγεια τοῦ Δημηρχείου τῆς Βρέμης. Ἐκ τοῦτου πίνουσι μόνον ἐν ἡ δὺο ποτήρια οἱ βρέως ἀσθενεῖς τοῦ δημοτικοῦ νοσοκομείου τῆς πόλεως. Κανεὶς ἄλλος δὲν ἐδοκίμασε τὸ βαρῦτιμον ποτὸν πλὴν τοῦ αυτοκράτορος Λουλιέλλμου Α', τοῦ Φρειδερίκου Ι' καὶ τοῦ Βισμαρκ. Ὑπολογίζεται ὅτι ὑπολείπονται ἀκόμη ἐκ τοῦ οἴνου τούτου 300—400 λίτρα. Ἄν ἐπωλεῖτο, θὰ ἐπλούται βεβαίως ὁ πωλητῆς.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

ΤΟΥ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ ΒΙΟΥ

Ὡς θεραπεύεται ὁ λόξυγγας.

Δύο μέσα θεωροῦνται ὡς ἀσφαλῶς καταπαύοντα τὸν ἐνοχλητικώτατον λόξυγγα. Τὸ πρῶτον εἶνε νὰ ἐξαπλωθῇ ὁ πάσχων κάτω εἰς τὸ πάτωμα μὲ ἀνοικτοὺς τοὺς βραχίονας. Τὸ δεύτερον εἶνε νὰ συμπιέσῃ τὰ ἄκρα τοῦ ἀντιχειρὸς καὶ τοῦ μικροῦ δακτύλου ἐκάστης τῶν δύο χειρῶν πρὸς ἀλληλα. Ἀλλὰ τοῦτο πρέπει νὰ πράξῃ εὐθὺς ὡς αἰσθανθῇ τὴν πρῶτην ἐνόχλησιν τοῦ λόξυγγα.

πόδες και αἱ χεῖρες της εἶναι μικροί. Ἐκτός τούτου ἡ ἐνδυμασία της ὑπέχει καλλιτεχνικώτατας γραμμάς. Φέρει μακρὰν καὶ στενὴν χλαμύδα ἔκ βαθυκυάνου βάρβακος, ἀπὸ τοῦ τραχήλου κατερχομένην εἰς τὰ σφυρά· περὶ τὴν ὄσφυν ἡ χλαμύς αὕτη ὑπεγειρεται ὀλίγον ὡς ὑποκάμισον, διὰ μικροῦ κορδονίου. Ἐπὶ τῆς χλαμύδος ἐφαρμόζεται ἐμπροσθεν καὶ ὀπίσθεν διπλῆ ἐφειστρίς ἐκ βαθυκυάνου μαλλίου, πεποικιλμένη δι' ἐρυθρῶν κεντημάτων. Ἄν εἶναι κόρη, ἡ κόμη της εἶναι συνδεμένη διὰ ταινίας καὶ ἐπὶ τῆς κόμης φέρει μέγα μαντήλιον ἢ πέπλον ἐκ λευκοῦ βαμβάκος πλουσίως κεντημένου δι' ἐρυθρῶν ἢ κυανῶν παρυφῶν· ἂν εἶναι ἔγγαμος, φέρει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς εἶδος σκούφου ἐξ ὑφάσματος, πῆριξ τοῦ ὁποίου εἶναι περιεραμμένα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ νομίσματα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσι τὴν προικὰ της. Τὰ νομίσματα ἔχουσι μικρὰν ὀπὴν καὶ ἐπιρράπτονται τὸ ἐν ἐπὶ τοῦ ἄλλου. Ἐπὶ τοῦ σκούφου τούτου ἡ ἔγγαμος Βηθλεεμίτις ἐπιρρίπτει τὸν πέπλον της, ἀλλὰ μετὰ τασαύτης χάριτος καὶ ἀξιοπρεπειᾶς, ὥστε ὁ ὀφθαλμὸς καταμαγεύεται.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι τούτο καὶ μόνον τὸ ἐξαῖρον τὰς γυναῖκας τῆς Βηθλεεμ. Ἐνῶ αἱ συστηραὶ γυναῖκες τῆς Ἱερουσαλήμ συλλογίζονται τὴν ἐκκλησίαν καὶ μόνον ὅπου μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπλανεῖς καὶ κρατοῦσαι τὰ παιδιά εἰς τὰς ἀγκάλας ἢ καὶ περιστοιχίζονται ἀπὸ αὐτὰ διέρχονται τὰς ὄρας ψιθυρίζουσαι προσευχάς, ὡς δὲν ἐνοοῦσιν, αἱ ζωνηραὶ γυναῖκες τῆς Βηθλεεμ ἐργάζονται κατ' ὄλιγον, καταγίνονται εἰς τὸ μικρὸν ἐμπόριον τῶν ὀπωρῶν ἢ τοῦ σίτου, ἢ κατεργάζονται τὰ μαργαριτοφόρα ὄστρεα. Ἐνῶ οἱ σύζυγοί των εἶναι μακρὰν, αὐταὶ φυλάττουσι τὸν οἶκον, ἀνατρέφουσι τὰ τέκνα, ἀξάνουσι τὴν οἰκιακὴν εὐσεψίαν καὶ σεμναὶ καὶ ὑπερήφανοι ἀποφεύγουσι πάντα κίνδυνον. Ἄ! πρέπει νὰ τὰς ἴδῃτε, ὅταν κατέρχωνται εἰς Ἱερουσαλήμ μὲ τοὺς πλήρεις ἐλαίου ἀμφορεῖς καὶ μὲ τοὺς πλήρεις ὀπωρῶν καλάθους, ρυθμικῶς βαδίζουσας μὲ τοὺς μικροὺς αὐτῶν πόδας, τοὺς μὸλις ἐγγίζοντας τὴν γῆν, καὶ προσομοιάζουσας μὲ ἀγάλματα. Ἠλέπουσι καὶ παρέρχονται ὑπερήφανοι, ἤρεμοι καὶ ταπειναί. Καὶ τὸ ἀπόγευμα ἀφοῦ ἐπροσκύνησαν τὸν ἅγιον Ἰάκρον, ἐπεράτωσαν τὴν ἐργασίαν αὐτῶν καὶ τὴν προσευχὴν, ἐπανέρχονται κατ' ἡμίλους εἰς τὸν χαριτωμένον αὐτῶν τόπον. Οὔτε ἄδουσιν, οὔτε ἡμιλοῦσι· τὰ ὄρατα αὐτῶν στόματα μένουσι κεκλεισμένα καὶ ἥσυχα.

Τώρα, ὅλα ταῦτα, λέγουσιν οἱ Βηθλεεμίται, εἶναι χαρίσματα τοῦ Θεοῦ παιδίου.

Β'

Ἐἶναι προφανές ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν ἐγεννήθη ἐντὸς χανίου. Τὸ χάνιον ἐν τῇ Ἀνατολῇ εἶναι κατὰ τι ὀλιγώτερον πανδοχείου. Τὸ πολὺ πολὺ

εἶναι οἰκοδόμημα, τοῦ ὁποίου διατηροῦνται οἱ τοῖχοι, ἀπὸ τοῦ ὁποίου θμῶς ἐλλείπει ἡ στέγη· πολλάκις εὔρηται ἐν μέσῳ τῆ ἀγρῆ, πολλάκις πλησίον βράχου ἢ σπηλαίου· ἐνίοτε ὅταν τὸ χάνιον εἶναι πλούσιον, ἔχει καὶ ὀλίγην στέγην. Ἐἶναι τόπος ἀναπαύσεως κυρίως διὰ τοὺς ἵππους, τοὺς ἡμιόνους, τοὺς ὄνους. Ὑπάρχουσι φάτναι καὶ εὐρίσκει τις ἐν αὐτῷ ἄχυρον, κριθὴν καὶ ὕδωρ. Τὰ ζῷα δύνανται ἐν αὐτῷ νὰ φάγωσι καὶ νὰ ἀναπαυθῶσιν. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οὗτοι ἐξαπλώνονται κατὰ γῆς ἀκουμβῶντες ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου καὶ κοιμῶνται ὑπὸ τὴν ἀναλαμπὴν τῶν ἀστέρων ἢ ὑπὸ τὸ θάλπος τοῦ ἡλίου. Ὁ ὕδοι-πῶρος δύναται νὰ καθίσῃ ἢ καὶ νὰ ἐξαπλωθῇ ἐξωθεν τῆς θύρας τοῦ χανίου ἐπὶ λιθίνου καθίσματος, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει προσέτι διὰ τὴν ἀνοδὸν ἐπὶ τοῦ ἵππου ἢ ἡμιόνου, καὶ ἂν ἔχη μανδύκν τινὰ ἢ τάπητα, δύναται καὶ νὰ κοιμηθῇ ἐξωθεν τοῦ χανίου. Συνήθως ὁ ὕδοιπῶρος δὲν εὐρίσκει ἄλλο ἀναψυκτικὸν ἢ ποτήριον ὕδατος. Ἐὰν ὅμως τὸ χάνιον εἶναι πολυτελές, ἢμπορεῖ νὰ εὔρη καὶ κυσθισκὸν καφέ, ἀλλ' οὐδὲν πλέον. Ἐἰς τὰ χάνια ταῦτα συνήθως εὔρηται ὁ κύριος μὲ ἓνα ἢ δύο ὑπηρέτας· καὶ εἰς τὰ ἀπώτερα χάνια, εἰς τὰ ἐπικίνδυνα μέρη, ἢ Τουρκικῆς κυβέρνησις διατηρεῖ στρατιωτὴν ζαπτιέ.

Κατὰ τοὺς εὐτυχεῖς χρόνους τῆς Γεννήσεως, τὰ χάνια ἦσαν ἀκόμη πλέον πρωτογενῆ, σχεδὸν παρεντάσεις τῶν φυσικῶν σπηλαίων. Ἡ Βηθλεεμ εἶχε μικρὸν πανδοχεῖον, ἀλλ' ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ Μαρία δὲν ἠδύναντο νὰ μεταβῶσιν, οὐχὶ διότι δὲν ἔχον χρήματα διὰ νὰ πληρώσωσι τὴν διαμονήν, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ κατάλυμα ἦτο πλήρες. Δόγμα εἶχεν ἐξέλθει ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις ἐν ὀνόματι τῆς Τρόμης ὑπὸ Κυρηνίου ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας περὶ ἀπογραφῆς τῶν κατοίκων καὶ ἡ Παλαιστίνη ἦτο ἀνάστατος, ἐκάστου παρεουμένου εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν πρὸς ἀπογραφὴν. Ὁ Ἰωσήφ ἐξ οἴκου καὶ πατρὸς Δαυὶδ, καίτοι τέκτων τὸ ἐπάγγελμα, εἶδε νὰ μεταβῇ εἰς Ἱερουσαλήμ. Ἡ ὁδὸς ἐκ Ναζαρέτ εἶναι μακρὰ ἔξ ἢ ἑπτὰ ἡμερῶν καὶ ἐποιοῦντο ἐκάστοτε σταθμούς. Ἡ Βηθλεεμ ἦτο ὁ τελευταῖος σταθμός, ἐν ᾧ ἡ Μαρία καὶ ὁ Ἰωσήφ ἔστησαν τὴν νύκτα τῆς εἰκοστῆς τετάρτης Δεκεμβρίου. Μὴ εὐρόντες ὕεσιν εἰς τὸ πανδοχεῖον, μετέβησαν νὰ ἀναπαυθῶσιν εἰς τὸ χάνιον, ὅπου μετ' ἀνάπαυσιν ὀλίγων ὥρων τὴν ἐπομένην ἡμέραν θὰ εἰλᾶμβανον τὴν ἀγούσαν πρὸς τὴν ἱερὰν πόλιν. Οὕτως ἡ Μαρία, ἣτις κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ἂν πάσαι αἱ παραδόσεις τῆς Ἱερᾶς Γῆς δὲν ἀφάλλονται, ἦτο δεκατεσσάρων ἐτῶν καὶ ἡμίσεος, κατελήφθη ὑπὸ τῶν ὠδίνων τοῦ τοκετοῦ ἐν ἐκείνῳ τῷ ταπεινῷ καταφυγίῳ, ἐνῶ οἱ ὀδόντες ἐτριζον ἐκ τοῦ ψύχους, καὶ τὰ ἐκαὶ πλησίον ζῷα εἶδον τὸ θεῖον παιδίον ἐπὶ τοῦ ἀχύρου τῆς φάτνης καὶ ἦλθον νὰ

θερμάνωσι τὸ μικρὸν αὐτοῦ σῶμα διὰ τῆς θερμῆς αὐτῶν ἀναπνοῆς. Ὑψηλά, ὑψηλά, ἐν τῇ ἀθλίῳ ἐκείνῳ συμπυρμαῖ ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν, ἔστη ὁ φωτεινὸς ἀστὴρ, ὅστις ὠδήγησε τοὺς ἀπὸ Ἀνατολῶν παραγενομένους μάγους. Ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν ἤρχετο ἐκ Περσίας, ὁ δεύτερος ἐξ Ἰνδιῶν καὶ ὁ τρίτος ἐξ Ἀθησαινίας, καὶ οἱ τρεῖς δὲ προσκομίσαντες δῶρα καὶ χρυσὸν καὶ λίθωνον καὶ σμύρναν ἔπεσον καὶ προσεκύνησαν ἐν τῷ πτωχῷ ἐκείνῳ χανίῳ τῆς Βηθλεεμ, ὅπου τὸ παιδίον ἠνέφξε τοὺς ὀφθαλμούς, οἵτινες ἐμελλον νὰ σκορπίσωσιν εἰς τὸν κόσμον τὸ φῶς τῆς ἀγάπης.

Γ'

Πρὸς τί νὰ διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν τῆς ὠραιότητας ἐκκλησίας, τῆς ἰδρυθείσης ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ χώρου τῆς Γεννήσεως; Πάσαι αὐταὶ αἱ ἐκκλησίαι τῆς Παλαιστίνης ὀφειλόμεναι κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν μεγάλην εὐσέβειαν τῆς μητρὸς τοῦ Κωνσταντίνου ἁγίας Ἰβλένης, κατεστράφησαν ἢ ἐν ὄλῳ ἢ ἐν μέρει καὶ ἀνεκδομηθήθησαν ἐντελῶς ἢ κατὰ τμήματα καὶ τοῦτο πεντάκις ἢ ἑξάκις. Ἐδῶ ἐν Βηθλεεμ μὲθ' ὅλα τὰ συμβάντα, τὸ σπήλαιον, ἐν ᾧ ἐγεννήθη ὁ Ἰησοῦς, ἀπέμεινεν ἀκέραιον.

Λαμβάνει τις ἀνωθεν ἐκ τῆς ἐκκλησίας μικρὸν κηρίον καὶ κατέρχεται δώδεκα βιβλιαῖδας ἀκριτᾶ ὑψηλάς λελαξευμένας ἐν τῷ βράχῳ. Σκότος ἐπικρατεῖ πῆριξ, ἐνῶ βυθίζει τις ἐν τῇ στενῇ διαδρομῇ τοῦ ὑπογείου. Τέλος ζωνηρᾶ ἀνταύγεια λαμπάδων πλήττει τὸν βαδίζοντα, ἀναλαμπὴ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ εὐρίσκειται τις ἐν τῇ σπηλαίῳ τῆς Γεννήσεως. Ἐἶναι φυσικὸν σπήλαιον ἐκκαμμένον ἐντὸς μαλακοῦ τιτανώδους βράχου, τοῦ ὁποίου ὑπέγκειται τεχνητὸς ὄλος. Τὸ μήκος αὐτοῦ εἶναι δώδεκα μέτρων, τὸ πλάτος τριῶν ἢ τεσσάρων καὶ οὐδὲν πλέον· ἔχει τρεῖς θύρας, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν δὲν ἀπεκδέχεται φῶς ἐξωθεν. Κλείουσι διαρκῶς ἐν αὐτῷ πεντηκονταετρεῖς λαμπάδες· τὸ ἔδαφος εἶναι κεκαλυμμένον διὰ λευκοῦ μαρμάρου· ὁμοίως διὰ λευκοῦ μαρμάρου εἶναι κεκαλυμμένα αἱ παρειαὶ τοῦ βράχου, ἐφ' ὧν ἐπέκειται πλουσία ἐπιστρωσις ἐκ δερμάτος. Ἀριστερᾶ τῇ εἰσόδῳ μετὰ τρία βήματα ὑπάρχει ἀψίς, καὶ κάτωθι κυκλοτερῶς ἀνοιγμα, διὰ τοῦ ὁποίου φαίνεται λίθος διασπρος χρώματος ὑποκυάνου. Ἐν τῇ κυκλοτερεῖ ἀνοιγματὶ ὑπάρχει προσηλωμένος ἐπὶ τοῦ μαρμάρου ἀργυρῶς ἀστὴρ, περὶ τὸν δίσκον τοῦ ὁποίου εἶναι γεγραμμένον HIC DE VIRGINE MARIA JESUS CHRISTUS NATUS EST. α' Ἐνταῦθα ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας ἐγεννήθη ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Τὰ γόνατα κάμπτονται καὶ ἀπλήστως τὰ χεῖλη φέρονται πρὸς τὸν ψυχρὸν ἀργυρον, ὡς νὰ ἀνεζήτησαν νὰ ἀσπασθῶσι τὸ καθάριον μέτωπον ἢ τὴν ἀθῆαν μικρὰν χεῖρα τοῦ νεογεννηθέντος.

Ἄλλ' ὀλίγον ἀνωτέρω ὁ βράχος ἔχει μικρὸν κολωμα· εἶναι ἡ κοιτίς, εἶναι ἡ θέσις τῆς φάτνης, ἐν ᾗ ἡ Ἱεροθέος Μαρία κατέθηκε τὸ ἱερὸν βρέφος ἐπικαλυμμένον ἐπ' αὐτοῦ ἀγαθὴν τὴν νύκτα τοῦ Δεκεμβρίου. Ἐἶναι ἡ θέσις ἐν ᾗ προσῆλθον καὶ ἐγονάτισαν οἱ ποιμένες οἱ ἀγραυλοῦντες κατὰ τὴν ψυχρὰν νύκτα, καὶ πρὸς οὗς εἶπεν ὁ ἄγγελος Κυρίου α' Ὑπάγετε καὶ εὐρήσετε βρέφος ἐσπαργασμένον κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ. Οὗτός ἐστι Χριστός ὁ Κύριος. Καὶ ἰδοὺ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν πάντων ἐκαφανίζεται ἡ θαυμασία ἐκκλησία, ἡ ἰδρυθεῖσα ἐπὶ τοῦ ἀθλίου τούτου καταφυγίου τῆς νεαρᾶς μητρὸς καὶ τοῦ νεογεννηθέντος· καὶ λησμονεῖ τις καὶ τὸν ὀρησκαυτικὸν φανατισμὸν ἐξ οὗ ἔνεκα τῆς ὑπεξαιρέσεως τοῦ ἀστέρος τῆς Γεννήσεως ἢ Τουρκικῆς κυβέρνησις φυλάττει διὰ Τούρκων στρατιωτῶν τὸν ἱερὸν τόπον· καὶ δὲν βλέπει οὔτε τοὺς στρατιώτας, οὔτε τοὺς Ἕλληνας, οὔτε τοὺς Ἀρμενίους ἱερεῖς, οὔτε ἀντιλαμβάνεται τοῦ φωτός τῶν λαμπάδων, ἢ τῶν πολυτίμων ἀναθημάτων, ἢ τῶν χρυσοποικίλων εἰκόνων. Οὐδὲν ἐξουτων, πάντα λησμονεῖ τις καὶ πρὸ αὐτοῦ μὴ καὶ μὴν ἀναγεννᾶται ἰδέα. Ἐδῶ ἐγεννήθη τὸ βρέφος, πρὸς τὸ ὁποῖον πρὸ διασχίλων ἐτῶν ἐκτείνονται αἱ χεῖρες ὅλων τῶν χριστιανοπαίδων τῆς γῆς· ἰδῶ εἶναι ἡ κοιτίς ὅπου αὐτὸ κατετέθη ὑπὸ τῶν ἐλαφρῶν καὶ πρυπερῶν χειρῶν τῆς νέας μητρὸς· ἰδῶ διὰ μὴν καὶ κολίση τὸ μικρὸν παιδίον ὅτι ἐνανούριον ἐκείνη δι' ἔμφυτος τῆς ἀπαλῆς καὶ γλυκαίας ἑβραϊκῆς γλώσσῃς. Ἐδῶ εἶναι ἡ φάτνη. Ἐδῶ εἶναι ἡ ἀπλή καὶ ἀπείριτος κοιτίς, ἣν ἀναλογίζονται αἱ ἀθῆαι ὑπάρξεις, πρὸς ἣν στρέφονται αἱ ἀγνότατοι παρακλήσεις, πρὸς ἣν ἀποτείνονται αἱ ἐγκάρδιοι στοχασμοί. Ἐἶ δύναται τις ἄλλο νὰ ἀισθανθῇ, ἄλλο νὰ συλλογισθῇ ἢ ἐκεῖνο τὸ μυστήριον τὸ τόσον συγκινητικὸν ἐν τῇ ἀθλιότητι αὐτοῦ καὶ τῇ γυμνότητι; Ἡ φάτνη! Ἄς τὴν παρατηρήσωμεν καλῶς, καλῶτι ἂν πάσαι αἱ ὑπάρξεις αἱ κατατριβείσαι ἐν ταῖς στερήσεσι καὶ τῇ βιοτικῇ πάλῃ ἐρωτήσωσι παρὰ τοῦ χρονογράφου τοῦ ἐπισκεφθέντος τὴν Ἁγίαν Γῆν τί εἶναι ὁ Πόλυθας καὶ τί εἶναι ὁ Πανόγιος Ἰάκρος, ἂν πάσαι αἱ ψυχαί, αἵτινες εἰσέτι δὲν ὑπέκυψαν καὶ αἵτινες ἀκόμη ἀγωνίζονται, θελήσωσι νὰ μάθωσι τί εἶναι τὸ ὄρος τῶν Ἑλαιῶν ἢ ἡ Γεθσημανή, ἀλλ' ὅλα ἐκεῖνα τὰ μικρὰ ἀθῆα ὄντα ὅα ἀπευθύνωσι συντόνους ἐρωτήσεις περὶ τῆς φάτνης καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ τελεσθέντος μεγάλου μυστηρίου.

Τὰ παιδιά δὲν γνωρίζουσι τὸν ἀγῶνα τῶν Παθῶν· ἐκεῖνα δὲν γνωρίζουσι ἢ τὸ ψυχρὸν τοῦτο σπήλαιον, περὶ τὸ ὁποῖον ὑπῆρχε μέγας καταπράσινος ἀγρὸς πλήρης δένδρων, μὲ ἐκτεταμένους λειμώνας, ἐν τῷ ὁποίῳ λαὸς ἐκ ποιμένων, ἐξ ἀγροτῶν, ἐσπευδὲν ἀπανταχόθεν, ἕπως εἰς αὐτὸ προσκυνῆσιν ἐν τῇ λιθίνῃ κοιτίδι τὸ μικρὸν βρέφος τὸ κατκειμένον ἐν τῇ ἐξ ἀχύρων στρωμνῇ.

Και ἐνῶ προσκύνουν τὸν ἱερόν χώρον, αἶφνης οἱ οὐρανοὶ κνεύθησαν, φῶς μέγα ἐπέλαμψε καὶ ἀρρητος αἰκουσθὴ μελωδία ἀγγέλων στρώσας οὐρανόθεν αἰνούτων τὸν Θεὸν καὶ λεγόντων· «Δόξα ἐν Ἱψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη· ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».

Μετάφρασις Μ. Π. Α.

Ο Σ Ω Τ Η Ρ

[Χριστουγεννιάτικον διήγημα]

Ὁ φόβος τὸν κατεῖχεν· εἶχεν ἀπομάθη σχεδὸν νὰ περιπατῇ ἀπὸ χόδς ἦτο ἐλεύθερος. Ἄλλὰ τί ἐφόβειτο; Διὸς δὲν ἦτο διόλου, θὰ ἤμποροῦσαν εὐκολὰ νὰ καταβῶν ἐκεῖνον, ὅστις θὰ τὸν προσέβαλλε. Τὴν πυγμαχίαν καὶ τὴν πάλην ἠδύνατο νὰ καυχᾶται ἕτι γνωρίζει πολὺ καλὰ· οἱ βραχιόνες του ἦσαν σιδηροὶ καὶ αἱ πυγμαί του ὡς κεφαλαὶ βοσάλου· ἡ δὲ παρὰ τὴν ἐμκαρτύρει τὴν βόμην τοῦ κτήνους. Ἡ χαρὰ του, χαρὰ ἀπαισία, ὅτι δὲν ἠσθάνετο ἰσθάνειν εἰς τοὺς πόδας τὴν ἀτμὸν πέδην τοῦ δεσπότητος, ὅτι δὲν προσέκοπτε πλέον ἢ κεφαλὴν εἰς τοὺς σκοτεινοὺς τοίχους τῆς εἰρηκτῆς τὸν ἐμῆθεν· ἐν τούτοις ὁ φόβος, μήπως αἰαλίαν συλληφθῆ, τὸν κατελάμβανεν εἰς πάσῃ στροφῇ, εἰς πᾶν κενὸν διάστημα τοῦ δάσους. Κατεκλίνετο τότε εἰς τὰ χόρτα, ἐκρύπτετο εἰς τὰς ἀλκας τῶν ἐπαρμένων ἀγρῶν, ἵπου τὰ φαιὰ βόκη του συναγέοντο μὲ τὸ φαιὸν χῶμα. Εἰς τὸν ἀέρα ἐπετερόγιζον μικραὶ νιφάδες χιόνος.

Ἄρα διέκρινε μακρὰν κἀνένα ἄνθρωπον, ἐπέρνα μὲ βίαν τὰ λιβάδια, ἀνεργεῖτο εἰς τοὺς φράκτας, ἐπῆδα τὰς τάφρους καὶ μαζευμένος ἐκρύπτετο ἐντὸς τῶν θάμνων μὲ καρδίαν ἰσχυρᾶς πάλλουςαν.

Δύο ἡμέρας καὶ δύο νύκτας εἶχε περάσῃ τὴν ζωὴν αὐτὴν τοῦ καταδιωκομένου ζῆου θέλων νὰ διαφύγῃ τὸ κυνήγιον, τὸ ὅποιον ὀφειλοῦντο κύνες τῆς δικαιοσύνης παρεσεύαζον ἵσως ὀπισθὲν του.

Μόλον τοῦτο ἦτο ἀρκετὰ εὐτυχῆς, ἀπολαύων τὰ πάντα μὲ ψυχὴν νέαν καὶ ὀφθαλμοὺς, ὅστινες εἶχον ἀπομάθη τὰ πάντα.

Τοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἐμάνθανεν ἐκ νέου τὴν φύσιν, καὶ τοῦτο ἐδίδο νέαν ζωὴν εἰς αὐτόν, τὸν παιδὸν ἀπόκληρον τῆς ζωῆς.

Οὔτε φύλλα ὑπῆρχον εἰς τὰ δένδρα, οὔτε ἄνθη εἰς τοὺς φράκτας, οὔτε οὐρανοὺς γαλανοὺς, ἀλλὰ βεβαίως δὲν εἶνε κανεὶς πολὺ ἀπαιτητικός, ὅταν εἶχῃ περάσῃ δεκαπέντε ἔτη εἰς τὴν εἰρηκτὴν περιωρισμένον εἰς τοὺς τέσσαρας τοίχους αὐτῆς. Δέκα πέντε ἔτη! Ὅταν τὰ ἐσυλλογίζετο, τὸν κατελάμβανεν ἀηδία. Καὶ τῷ ὑπελείποντο ἀκόμη πέντε! Ἦτο πολὺ σκληρόν.

Εἰς μίαν λοιπὸν φεβριὰν κρίσιν τῆς στενοχωρίας του ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὸν βίον αὐτόν καὶ κατέστρωσε μὲ πολλὴν σοφίαν, μὲ ἡμελίαν καὶ μέθοδον τὸ σχέδιόν του.

Κάνεις σχεδὸν δὲν τὸν ὑπόπτειεν. Ἦτο τόσον καλὸς! Δεκαπέντε ἔτη ὑποταγῆς καὶ εὐπειθείας τὸν ἠξίωσαν τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν φυλάκων. Παρομῆδόν κατώρθωσε νὰ προμηθευθῆ ὅτι τοῦ ἐχρηιάζετο, ἐν βίον, ἀντίτυπα τῶν κλειδίων τῆς φυλακῆς, ἐν ἀγκιστρῶν καὶ σχοινία. Μερικοὶ δὲ συναδελφοὶ του τὸν ἐβοήθησαν διὰ νὰ γελᾶσουν, διὰ νὰ κάμουν τοὺς δεσμοφύλακας νὰ θυμώσουν· δὲν ἐπίστευον ποτὲ ὅτι θὰ κατορθώσῃ νὰ δραπετεύσῃ.

Τὴν προπαρελθούσαν λοιπὸν νύκτα, ἐνῶ χιὼν μετὰ σφοδροῦ ἀνέμου ἐτροβιλίζετο ἐξω, ἐδραπέτευσεν. Ὁ φῶς τῶν φαυλοβίων ἀνεμὸς ἐσκόρπισε τὰ ἐπὶ τῆς χιόνος ἔγνη του καὶ τὸν ὠθησε πρὸς τὰ ἔμπροσ μὲ σφοδρότητα φιλικὴν ὡς χεῖρ σκιάς εὐνοϊκῆς.

Ὁ συριγμὸς τοῦ ἀνέμου τοῦ ἐφαίνετο ὡς μουσικὴ καὶ εὐχαριστεῖτο νὰ αἰσθάνεται, ἐνῶ ἔτρεχεν εἰς τὰ ἔμπροσ, τὰς θωπείας αὐτοῦ· τοῦ ἐφαίνετο ὅτι κατὶ ζωντανὸν προσέπιπτεν εἰς τὰ στήθη του καὶ τὸν ἐνηγκαλίζετο, ἐνῶ ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων εἶχε στερηθῆ πάσαν ἐπαρῆν καὶ φιλίαν.

Ὁ ἀνεμὸς λοιπὸν, ὡς εὐσυναιδὲτος ὑπηρετῆς, ἐξήλαψε τὰ ἐπὶ τοῦ λευκοῦ τάπητος ἔγνη τῶν βημάτων του. Καὶ οἱ σταλέντες πρὸς καταδιώξιν του ἔπρεπε, διὰ νὰ ἐπανεύρουν τὰ ἔγνη του, νὰ ἐπικαλεσθῶν τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀνέμου. Ἄλλ' ὁ ἀνεμὸς εἶχε φύγῃ μαζὶ μὲ τὸ μυστικόν του.

Ἄλλ' ἐπὶ τέλους δὲν εἶχε καὶ τὴν ἀνάγκην προσφυλάξω. Ἦδὲν ἐπροχώρει μὲ βῆμα ἡσυχον διὰ μέσου τῆς ὁδοῦ, θὰ τὸν ἐξελάμβανον ὡς πτωχὸν βακένδυτον ζητοῦντα ἐργασίαν. Καὶ δὲν θὰ ἦτο ὁ μόνος ἀθλιὸς εἰς τὸν τόπον αὐτόν ἐν καιρῷ χειμῶνος.

Ἄλλὰ πάλιν ἡ ἀνάμνησις τῆς τόσον προσφάτου δραπετεύσεως του τὸν ἐτάραττε· τοῦ ἐφαίνετο ὅτι ὀμοιάζε μὲ ἄνθρωπον, ὅστις ἔπαισεν ἀπὸ τὴν ἀγχόνην καὶ ἐξέφυγεν· ἡ κεφαλὴ του ἦτο ἐξυρισμένη, τὸ πανταλόνιόν του εἰς ἀποσύνθεσιν καὶ τὰ ὑποδήματά του ἄφινον κενὰ διαστήματα, ἵνα οἱ δάκτυλοι του δραπετεύουσιν καὶ αὐτοὶ ἐκ τῆς εἰρηκτῆς τῶν καὶ ἀνανεώνουσιν τὸν ἐλεύθερον ἀέρα.

Εἰς τὸ ἄσας ἐν στρουθίον ἐπέταξε πολὺ πλησίον του· αἱ φωναὶ του ἐδείκνυσον στενοχωρίαν, ἐφαίνετο ὡς νὰ ἐζήτηι ἐλεημοσύνην. Ἦτο τὸ πρῶτον ἐν, τὸ ὅποιον τὸν ἐπλησίασεν. Ἐβέλασε μόνος του καὶ μὲ χαιρέτικον σαρκασμὸν εἶπεν:

— Ἄ, ἔ! κακῆμοιρο ψουλι, τὴν ἴδιαν τύχην εἶχεις μὲ ἐμέ· εἶσαι ἐλεύθερον, ἀλλ' ἀποθνήσκεις ἀπὸ τὴν πείναν.

Ἦβησε τὴν χεῖρα εἰς τὸ ἐπανωφόριόν του καὶ

ἄβρεν ὀλίγα τρίμηνα ἀρτου ξηρᾶ, τὰ ὅποια ἐρριφεν ἔμπροσ μὲ μεϊδιάρια χλευαστικόν. Πύχαρυσταίτο ὅτι ἐγένετο καὶ αὐτὸς ἱρόνοια δι' ἐν ἐν ἀποθνήσκον τῆς πείνης.

Ἡ φωνὴ του ἐξήρχετο ὡς ἀπὸ ἀπήλαιον· αἱ συλλαβαὶ τῶν λέξεων του ἤχουν ὡς ἐντὸς πηγάδιου. Ἦτο στρουθίον παραινιούμενον ἀπὸ τὴν πείναν ἤρπασε τὰ τρίμηνα, καὶ τρομαγμένον ἀπὸ τὴν φωνὴν ἐπέταξεν εὐθὺς ὡς ἀστρική.

— Ἄ! πάντοτε αὐτὸ θὰ γίνεται, πάντοτε θὰ εἶμαι τὸ φεβριώτην!

Καὶ ἀληθῶς δὲν εἶχε διόλου ὄψιν ἐλκυστικῆν. Ἦτο τότε πενήτηκοντα ἑτῶν, ἐφαίνετο ὅμως πολὺ μεγαλῆτερος. Ἦτο πρόσωπόν του κατεστραμμένον, ἡ βία του κυρτωμένη, τὸ μέτωπόν του ἔφερε βαθεῖς ρυτίδας, ἀλλ' ἦτο ἰσχυρὸς καὶ εἶχε τὸ στήθος ἀθλητοῦ.

Ὅτι πρὸ πάντων τὸν ἐστεναχώρει, ἦτο ὅτι, ἐνῶ ἠσθάνετο φεβριὰν πείναν, δὲν ἐτόλμα, δευλότερος ἀπὸ τὸ πτηνὸν τῶν δεσπῶν, νὰ πλησιάσῃ τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ ζητήσῃ ὀλίγον ἄρτον. Ἦραγεν ὀλίγην χιὼν διὰ νὰ καταπραῖνῃ τοὺς νυγμοὺς τοῦ στομάχου, ἀλλ' αὐτὴ δὲν ἦτο τι στερεόν· ἐπεθύμει πολὺ νὰ εἶχε κατὶ νὰ ὀρακᾶσῃ.

Δὲν θὰ ἤμποροῦσε νὰ ἀνθέξῃ ἐπὶ πολὺ ἀκόμη· ἐνόει ὅτι τὸ κέντρον τῆς πείνης θὰ τὸν ὠθεῖ πρὸς κατοικίαν τινὰ ἀνθρώπων, ὡς τοὺς λύκους ἐν καιρῷ χειμῶνος.

Ἦνῃ εἰς ταυκίτην κατάστασιν εὐρίσκατο ἐντὸς τοῦ δάσους στηριζόμενος εἰς ἕνα κορμὸν καὶ διάφορα σκίδια μελετῶν, εἰς κώδων ἀντήχησεν εἰς τὸ παρακείμενον χωρίον καὶ διὰ μέσου τοῦ ἀέρος ἔσπευδε νὰ ἀρτυνήσῃ καὶ ἄλλους κώδωνας. Τοὺς ἐκάλει μὲ τὴν γλυκεῖαν προσφώνησιν· «Ἰβξυπηῆσατε, ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη!» Καὶ ἦδη εἰς ἄλλος κώδων, εὐπειθῆς εἰς τὴν πρόσκλησιν, τῷ ἀπήντα μὲ φαιδρότητα, καὶ ὀλίγον ἔπειτα καὶ δεῦτερος καὶ τρίτος ἀντήχησαν πληροῦντες τὸν ἀέρα ἀρμονίας.

Θὰ εἶπε κανεὶς ὅτι ψυχὰ ἐν χαρᾷ ἐπέτων ἀπὸ τὰ κώδωνστασία διὰ νὰ στρουθίσιον μὲ τὰς νιφάδας, νὰ ψάλλουν ἐν ἐλευθερίᾳ τὴν ἐλευσιν τοῦ σωτῆρος, νὰ ἐπέλθουν ὡς κύματα ἤχων εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἀνθρώπων, νὰ διαχυθῶν ὡς μικρὰ νομίσματα εἰρήνης εἰς τὰς πτωχικὰς καλύβας, νὰ ἐκπληρῶσιν τὴν ἀποστολὴν τῶν ἀγγέλων, ὅστινες ἀνήγγειλάν ποτε τὸ εὐφρόσυνον ἀγγελμα εἰς τοὺς ποιμένες τῆς Ἰουδαίας.

Δὲν ἀπηξίωσαν δὲ νὰ εἰσδύσουν καὶ εἰς τὸ σκότος τοῦ δάσους μέχρι τοῦ ἀπάτριδος καὶ νὰ ψάλλουν τὸν ἕμνον τῆς ἐλπίδος. Ἡ φωνὴ τῶν κώδωνων τῷ ἐράνη καλῆ, ἀλλὰ δὲν ἐνόει τί θῆλον, εὐθὺς ὅλας ἡμῶν σημαίνοντες, ν' ἀναγγεῖλουν ἀπὸ ἕνα τόπον εἰς ἄλλον.

Οἱ κώδωνες λαλοῦσι τὴν γλῶσσαν τῆς πίστεως, τὴν δὲ πίστιν ὁ δυστυχῆς εἶχε πρὸ πολλοῦ ἀπομάθη.

Ἄλλ' οὔτε πένθος οὔτε καταστροφὴν ἤμποροῦσαν ν' ἀναγγέλλουν. Ἡ φωνὴ τῶν εἶχε τὸν τόνον τῆς χαρᾶς. Ἀπὸ αὐτὴν παρασυρθεὶς καὶ αὐτὸς ἐσθάνθη καὶ διηυθύνθη πρὸς τὸ μέρος, ἀπὸ τὸ ὅποιον ἤρχετο οἱ ἤχοι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἐκῆνον ἵσως τοὺς ἀνθρώπους καλητέρους εἰς τὴν κοιλάδα.

Δὲν ἐσυλλογίσθη τὰ Χριστοῦγεννα· αὐτὰ δὲν τοῦ ἔφερον καμμίαν ἀνάμνησιν. Ἡ ζωὴ του δὲν εἶχε ἀναμνήσεις φωτεινάς, ὑπῆρξε πάντοτε ἀθλιὰ. Ἐπὶ παρελθόν του τοῦ ἐφαίνετο ὡς μαύρη τρύπα, εἰς τὴν ὅποιαν τὰ πάντα συνεπιέσθησαν καὶ συνετριβήσαν ἀρήσαντα μόνον ἐρείπια καὶ ἐρήμωσιν.

Διήλθε τὸν βίον κυρτινόμενος διαρκῶς εἰς τὸ πέλμας τῆς τυχοδιωξίας καὶ κατέληξε μετὰ ἀνωφελεῖς πλάνας ἐξω καὶ ἐκεῖ ὡς οἰκτρὸν ναυάγιον εἰς τὴν εἰρηκτὴν. Διὰ τί; καλὰ καλὰ καὶ αὐτὸς δὲν ἤξευρε... εἶχε περάσῃ πάρα πολὺς καιροί... Ἦώρα πάλιν ἦτο ἐλεύθερος. Ἀνεθάρρησε καὶ ἐπροχώρησε μέχρι τοῦ ἀκρου τοῦ δάσους καὶ ἐκεῖθεν εἶδε τὴν ἡλιόλουστον πεδιάδα. Τὰ χαιμηλά νύφη εἶχον τρυπηθῆ ἀπὸ τὰ ἀργυρὰ βέλη τοῦ τερπνοῦ ἡλίου τοῦ χειμῶνος, ὅστις μαζὶ μὲ τοὺς κώδωνας δεικνύει τὸν ἐνδοξὸν δρόμον του.

Μὲ περισσώτερον ἢ ἐν ὁμαρίᾳ διηυθύνετο πρὸς τὸ μέρος τῶν κώδωνων. Προσποιούμενος τὸν ἀνύποπτον ἐβάδιζεν ἀφελῶς, ὡς κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀθυρίας του ὁ ἐργάτης, ὅστις οὔτε τοὺς ἀνθρώπους οὔτε τὸν διάβολον φηθεῖται καὶ εἶχε τὴν συναίσθησιν τοῦ ἁπλοῦ ὡς ἡσυχῆ χιὼν, ἐρριθμίσα τὸ βῆμά του πρὸς τὸν ἤχον τῶν κώδωνων καὶ ἐπέβησεν ἄσμά τι, διὰ ν' ἀπεδιώξῃ τὸν φόβον.

Ἦόρος βημάτων ἐλαφρὸς ὀπισθὲν του τὸν ἐκῆμε νὰ βιγήσῃ ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. Ἦστράφη καὶ ἔλαβε στάσιν ἑτοιμὸν πρὸς ἀμυναν.

Ἦτο κατὶ μικρὸν, ὀλίγον μεγαλῆτερον τοῦ στρουθίου τοῦ δάσους καὶ ὄχι ὀλιγώτερον αὐτοῦ ἀβλαβῆς—ἐν παιδίον.

Ἦσθάνθη ἀνακούφισιν καὶ εὐχαριστήσιν, διὰ τὸ διαβάτης αὐτὸς ἦτο μικρὸς καὶ ἀκίνδυνος.

Ἦκοίταξε τὸ παιδίον αὐτό, τὸ ὅποιον ἐπλησίαζε μὲ βήματα μικρὰ σῦρον ὀπισθὲν του πραγμά τι βαρὺ, τὸ ὅποιον ἐκαθάριζε τὸν δρόμον μὲ τὸν ἡσυχον φόβον τῆς τριβομένης μεταξὺς. Ἀπὸ δεκαπέντε ἑτῶν δὲν εἶχεν ἰδῆ παιδία, ἐνῶ τὰ εἶχε πάντοτε ἀγαπήσῃ, ὡς ἐν ἀπὸ τὰ ὠραία δημιουργήματα τοῦ κόσμου, τὰ ὅποια πλησιάζει τις μὲ εὐχαριστήσιν καὶ, χωρὶς νὰ φοβῆται μὴ τὸν βλάψουν.

Ἀπεφάσισε νὰ τοῦ ἐμιλήσῃ, διὰ νὰ ἴδῃ πῶς τὸ ἀθλὸν παιδίον θὰ ἐδέχετο τοὺς λόγους τοῦ ἀθλοῦ αὐτοῦ ἐκαίτου.

Τὸ κοράσιον ἐπέρασσε πλησίον του τὸν παρετήρει μὲ ἀοικτους ὀφθαλμοὺς, χωρὶς τὸ ἀγνὸν

πρόσωπόν του να δείξη τὸν ἐλάχιστον φόβον. Ὀμοιάζε μὲ ἐκεῖνα τὰ ἀσυμμετρήτως ἀτρόμητα παιδιά, τὰ ὁποῖα εἰς τὰ παρορμήσια τῶν μαγισσῶν ἠμιλοῦν μὲ τοὺς λύκους καὶ τοὺς ἄσπευον, τοὺς ἐξημερώνουν μὲ τὴν γλυκύτητα των καὶ διὰ τῆς ἀγνότητος τοῦ βλέμματός τοὺς κρατοῦν ἀκινήτους.

Προσεπάθησε νὰ μαλακώσῃ τὴν φωνήν του, διὰ νὰ μὴ τὸ τρομάξῃ, ἐνθυμείτο τὸ μικρὸν στρουθίον καὶ δὲν ἤθελε νὰ ἴδῃ τὸ παιδίον νὰ φεύγῃ τροχάδην. Τοῦτο θὰ ἦτο πολὺ λυπηρὸν, τόσῳ μᾶλλον καθ' ὅσον διέκριεν εἰς τὴν χεῖρά του τεμάχιον ἄρτου, τὸ ὅπερ ἦτο πολὺ τῶν ἐκίνησε τὴν ὄρεξιν.

- Καλημέρα, μικρά μου, πῶς σε λέγουν;
- Μαρία, εἶπε καὶ ἐστάθη.
- Τίνος εἶσαι;
- Τῆς μητέρας μου.
- Τί κάμνει ἡ μητέρα σου;
- Εἶνε εἰς τὸ σπίτι, κλαίει.
- Κλαίει; διατί;
- Θὰ μᾶς διώξουν.
- Μπα!

Αὐτὰ ὅλα ὀλίγον τὸν ἐνδιέφερον· ἀλλὰ τὸ κομματάκι ἐκεῖνο... ἦτο πολὺ ἐνδιαφέρον... μὲ πολλὴν εὐχαριστήσιν θὰ ἰδοκίμαζε τὴν γεῦσιν του.

Δὲν ἔπρεπεν ὁμως ἀποτόμως νὰ γίνῃ κύριος αὐτοῦ. Ἡ ἰδέα τοῦ νὰ τὸ ἀρπάξῃ διὰ τῆς βίας δὲν τοῦ ἐπέρασαν ἀπὸ τὸν νοῦν. Ἐπειτα ἤξευρε πόσον γενναῖα ἔργα εἶνε τὰ μικρά.

- Τί εἶνε αὐτὸ πῶς τραβᾶς... ἀκέραιο δένδρον;
- Εἶνε ἔλατο διὰ τὰ Χριστούγεννα.
- Μπα! εἶνε Χριστούγεννα;
- Ναι, καὶ ὁ Χριστὸς μᾶς ἔρχεται μὲ τὰ δῶρα καὶ τὰ γλυκίσματα.

— Ἐ! αὐτὰ βέβαια εἶνε καλῆτερα ἀπὸ τὸ ψωμί!

— Ἀλήθεια, τοῦ εἶπεν ἡ μικρά, πολὺ σύμφωνος εἰς τοῦτο καὶ μὲ καταφρόνησιν ἐκοίταξε τὸ ψωμί.

— Ἄν ἤθελες νὰ μοῦ τὸ δώσης! ἐφέλλισεν, ἐνῶ συγχρόνως ἤπλωνε τὴν χεῖρα.

Ἡ μικρά εὐγενῶς τοῦ τὸ προσέφερον ὅπως ἀνύποπτος:

— Ἐγὼ δὲν πεινώ!

Δὲν ἠμποροῦσε καὶ ἐκεῖνος νὰ εἴπῃ τὸ αὐτὸ καὶ δὲν ἠρνήθη νὰ τὸ λάβῃ. Τὸ ἔτρωγε σιωπηλῶς, ἐνῶ τὸ παιδίον τὸν παρετήρει.

Ἀποῦ κατεπράβυε τὸν στόμαχον, ἠσθάνθη ἑαυτὸν εὐθυμον, πλήρη φιλίας διὰ τὸ παιδίον, πρόθυμον νὰ τὸ περιποιηθῇ.

Ἐλαβε τὸ ἔλατον, τὸ ἔρριψεν εἰς τοὺς ὄμους του καὶ μὲ τὴν δασύτριχον χεῖρά του ἔσφιξε τὴν παγωμένην χεῖρα τῆς μικρᾶς.

— Πᾶμε, θὰ σοῦ τὸ φέρω ἐγὼ, εἶνε πολὺ βαρὺ. Ποῦ εἶνε τὸ σπίτι σου;

— Ἐκεῖ πέρα, καὶ ἔδειξε μὲ τὴν χεῖρά της. Τὸ μέρος, ὅπου ἔδειξεν, ἦτο ἀόριστον, ἀλλ' ἐνεπιστεύθη εἰς τὴν μικρὰν ὁδηγόν του· τὰ παιδία ἠμοιάζουν μὲ τὰ πτηνά, τὰ ὁποῖα εὐρίσκουν πάντοτε τὴν φωλεάν των, ὅταν ἀρχίζῃ νὰ νυκτώνῃ.

Καὶ ἐπεριπάτει χωρὶς φόβον πλέον, ὡς ἐάν προστάτης τις τὸν συνώδευεν, ὡς ἐάν ἡ ἀθρότης, ἡ ὁποία τὸν ἠκολούθει, ἐκάλυπτε τὸ αἰσχρὸς του εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ Μαρία ἐφλυᾶρει καθ' ὁδὸν καὶ αὐτὸς ἀπῆντα ἐπιτήδεις διὰ νὰ συνηθίσῃ νὰ ἠμιλῇ. Ἐνῶ εἰσῆρχοντο εἰς τὸ χωρίον, συνήντησαν πολλούς, οἱ ὁποῖοι τοὺς ἐχαιρέτιζον καὶ τοὺς ὑποίους καὶ αὐτὸς ἐχαιρέτιζε μὲ προσήνειαν. Δὲν ἠμποροῦσε κανεὶς γὰρ τὸν ὑποπτευθῆ, ἀφοῦ ἔφερε τὸ ἔλατον τῶν Χριστουγέννων τῆς Μαρίας.

Ἡ κόρη τὸν ὠδήγησε διὰ στενωποῦ κατὰ μῆκος λιθαδίου. Ἐκεῖ ὑψοῦτο οἰκία ὀπισθεν συμπλέγματος δένδρων καὶ παρ' αὐτὴν ὑπῆρχε σταῦλος καὶ ἀχυρῶν. Ἡ αὐλή ἦτο καθαρά καὶ ἡ οἰκία κομψή.

Ἡ Μαρία ᾤθησε τὴν θύραν τοῦ κάτω δωματίου καὶ ἐκεῖνος εἰσῆλθε κατόπιν αὐτῆς, ὡσάν νὰ ἐτίθετο ὑπὸ τὴν ἀκέπην τῆς παιδικῆς ἀγαθότητος, ἠλπίζων ὅτι θὰ τοῦ ἔδιδον κατόλυμα καὶ φαγητόν. Ἐσταμάτησεν εἰς τὸ κατώφλιον, εἶσε κατὰ γῆς τὸ ἔλατον καὶ περιέμενεν. Εἰς τὸ πᾶν οὐκ ἔβλεπε ἄλλο ἢ τὸν ἀπὸ τὸν ἄνω δώματον κήρυκα δέκα πενταετίης ἀνεγνώσκον ὑψηλοφώνως εἰς ἓν πολὺ παλαιὸν βιβλίον· «Καὶ παρὰ τοῦ ἀγγέλου Κυρίου παρουσιάσθη καὶ κατελήφθησαν ὑπὸ μεγάλου φόβου. Ὁ δὲ ἀγγελὸς εἶπεν εἰς αὐτούς· «Μὴ φοβείσθε, διότι σὰς ἀναγγέλλω χαρμόσυνον εἶδησιν. Σήμερον γεννᾶται ὁ Σωτὴρ, ὅστις...»

Ἀφῆνης, εὐθὺς ὡς εἶδε τὸν ἀγνωστον μὲ τὴν ἀπαισίαν ὄψιν του, ἐσταμάτησε καὶ «κατελήφθη ὑπὸ μεγάλου φόβου».

Ἄλλη τις, ἡ μήτηρ, στηρίζουσα τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ τὸ μέτωπον εἰς τὰς χεῖρας δὲν ἐφαίνετο σχεδὸν ὅτι ἀκούει τὰς ἐπαγγελίας αὐτὰς «τῆς μεγάλης χαρᾶς». Ἐκλαίει, καὶ ὁ σύζυγός της, ἀδύνατος χωρικός, φέρων ἐπὶ τοῦ μετώπου βαθεῖας τὰς φυτίδας τῶν φροντίδων, περιεφέρετο ἐντὸς τοῦ δωματίου μὲ μέγαν βήματα μαρτυροῦντα τὴν στενοχωρίαν του.

— Ἄμα εἶδε τὸν ξένον, ἐστάθη ἐνώπιόν του.

— Τί θέλεις; τοῦ εἶπεν.

Ἡ μικρά Μαρία ἠθέλησε νὰ ἐξηγήσῃ τὰ πράγματα.

— Νά! μοῦ ἔφερε τὸ ἔλατον. Καὶ ἐν ὁριάζῃ τὸ ἔτεινεν εἰς τὴν μητέρα της.

— Δὲν ἔ' ἀνάψῃ ὁ Χριστὸς ἐπάνω εἰς αὐτὸ κηρὶὰ κόκκινα καὶ γαλάζια καὶ πράσινα;

— Ἐκεῖνος ἐφέλλισεν.

— Θὰ μοῦ ἐκόμηνετε μεγάλην καλωσύνην, ἐν

μοῦ εἰδῆτε νὰ φάγω ὀλίγον, εἶμαι πτωχὸς ταξιδιώτης χωρὶς ἔργασιαν.

Ὁ χωρικός τὸν παρετήρησε μὲ βλέμμα ἐσταστικόν, τὸν ὑποπτεύθη, ἀλλὰ τόσον ἦτο στενοχωρημένος, ὥστε δὲν τοῦ ἐφάνη ἐπικινδύνον νὰ φιλοξενήσῃ ἓνα ἀλήτην ὑπόπτου ἱερωτικοῦ. Ἦσαν τόσον δυστυχεῖς, ὥστε δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τοῖς συμβῇ τι χειρότερον. Καὶ ἔπειτα εἶχε φέρῃ τὸ ἔλατον τῆς Μαρίας.

— Κάθισε, τοῦ εἶπεν ἀποτόμως, καὶ τοῦ ἔδειξεν ἐν κάθισμα... Γυναίκα, δῶσέ του τίποτε νὰ φάγῃ, Χριστούγεννα εἶνε. Καὶ μὴν κλαίς, βλέπεις ὅτι εἶνε καὶ ἄλλος χειρότερος ἀπὸ ἡμᾶς.

Ὅταν κανεὶς περιμένῃ διὰ τὸν ἑαυτὸν του μεγάλον κακόν, εἶνε φυσικὰ συμπαθὲς πρὸς τοὺς ἄλλους. Ἴσως καὶ αὐτοὶ αὔριον δὲν θὰ εἶχον πῶς νὰ κλίνουν τὴν κεφαλὴν.

Ὁ φυγὰς τῆς ἐρκετῆς ἐρρόφησε μὲ λαιμαργίαν τὸν ζεστόν ζωμόν, ὅπως ἀφωσιωμένος εἰς τὴν σοβαρὰν αὐτὴν ἐργασίαν. Ἡ γυναίκα ἤρχισε πάλιν νὰ κλαίῃ καὶ ὁ χωρικός νὰ περιφέρηται βιαστικὰ ἐντὸς τοῦ δωματίου, ὡς νὰ ἐζήτηε διέξοδον ἀπὸ τὸν κλωθὸν τῆς ἀπελπισίας.

Ἀφοῦ ἐχόρτασε καὶ ἠσθάνθη τὸν ἑαυτὸν του καλὰ ἐντὸς τῆς θερμῆς ἐκείνης καὶ οἰκογενειακῆς ἀτμοσφαιρας, ἤρχισε νὰ παραξενευθῆται διὰ τὴν στενοχωρίαν τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι οὔτε ἰπεινοῦσαν οὔτε ἐκρύωναν οὔτε τὸ κάτεργον ἐγνώριζαν. Ἦ λοιπὸν εἶχαν καὶ ἐκλαίαν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον; Τί ἐφοβούντο; Τοὺς ἠρώτησε νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν.

Ὁ χωρικός ἐστράφη πρὸς αὐτόν. Ἦξευρε καλὰ ὅτι ὁ πτωχὸς ἐκεῖνος ἐργάτης δὲν ἠδύνατο νὰ τοὺς βοηθήσῃ, ἀλλ' ἦτο μὴ ἀνακούφισις νὰ διηγηθῇ τὸν πόνον του, νὰ παραστήσῃ τὴν ἀδικίαν τῶν αὐστηρῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα διὰ τοῦ νόμου θὰ τοῦ ἐπέβαλλον καὶ τὰ ὁποῖα θὰ τὸν κατέστρεφον αὐτόν καὶ τὴν ἀθάνατον οἰκογενειάν του. Τοῦ εἶπε λοιπὸν ὅτι ἡ χρονιά δὲν ἦτο καλὴ, εἶχε βρέξῃ πάρα πολὺ καὶ τὰ χόρτα εἶχον σαπήσῃ εἰς τὰ λιθαδία καὶ τὰ γεώμηλα εἶχον χαλάσῃ, οἱ καρποὶ δὲν ὤρίμασαν, τὰ γεννήματα δὲν ἔδωκαν πολὺν καρπὸν, καὶ, ὡς νὰ μὴ ἤρκουν αὐτὰ, δύο ἀγγελᾶδες τοῦ ἰσφόρησαν· αὐτὸς δὲν ἦτο κύριος τοῦ κτήματος, ἦτο μόνον ἐνοικιαστὴς ἐδῶ καὶ δεκαπέντε τῶρα ἔτη, χρέη ποτὲ δὲν εἶχε καὶ τὸ κτήμα ἐπήγεινεν ἕως τότε καλὰ, ἀλλὰ τὴν κατηραμένην ἐκείνην χρονιά ἦτο ἀδύνατος νὰ πληρώσῃ τὸ ἐνοίκιον, καὶ τὴν ἴην Ἰανουαρίου θὰ τοὺς ἔρριπταν εἰς τὸν ὄρομον, καὶ ἀλλοτρίμον! ἔπρεπε νὰ βάλῃ εἰς ἀρχῆς νέαν σειράν, ν' ἀρχίσῃ νέον ἀγῶνα εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν καὶ μὲ τέσσαρα παιδιά.

— Πόσον εἶνε τὸ ἐνοίκιον; ἠρώτησεν ὁ ξένος.

— Σιχαίντα φράγκα, σιχαίντα φράγκα μόνον μοῦ λείπουν. Καὶ τὸ αἶμα ἐπλημμύριζε τὴν κα-

φαλὴν του, ἐνῶ ἀνέφερε τὸ γελοῖον αὐτὸ ποσόν, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξήρτατο ὅλον τὸ μέλλον του.

— Μὰ, νὰ τὰ δανεισθῆς ἢ νὰ...

Ἦθελε νὰ τὸν συμβουλεύσῃ νὰ τὰ κλέψῃ, ἀλλ' ἐσταμάτησεν, ἐντράπη νὰ τὸ εἴπῃ... ἐνώπιον τῶν παιδιῶν.

— Ἐγύπτησα εἰς τὰ χαμένα πολλές πόρτες· κανεὶς δὲν θέλει νὰ μὲ δανείσῃ ἓνα λεπτόν... εἶμαι χαμένος... κατημένη γυναίκα, κατημένα παιδιά!

Καὶ ἐκλαίει ὁ δυστυχής.

Οἱ κώδωνες ἐσθμαιοῦν ὀλον ἐμπνέοντες εἰς τὰς φυγὰς τὴν συμπάθειαν καὶ τὰς καλὰς διαθέσεις. Ἡ Μαρία ἐκλαίει καὶ αὐτὴ βλέπουσα τοὺς ἄλλους νὰ κλαίουν καὶ ἡ ἀδελφὴ της ἐκλαίει τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον ἔγραφε δι' ἓνα Σωτήρα, ὅστις δὲν ἤρχετο νὰ τοὺς σώσῃ.

Ὁ φυγὰς ἐσυλλογίζετο, ἐβασάνιζε τὴν κεφαλὴν του, καὶ ἡ σκέψις του κατέληξεν εἰς οἶκτον. Ἀλλὰ δὲν εἶχε λεπτόν, τί ἠμποροῦσε νὰ κάμῃ;

— Ἄ ναι! εἶπε καθ' ἑαυτόν, αὐτὸ! καὶ ἐκτύπησε μὲ τὴν χεῖρα τὸ μέτωπόν του.

Ἦως ἡ σωτήριος αὐτὴ σκέψις, ἡ ἐξ ἀγνῆς φιλανθρωπίας πηγάζουσα, ἐγεννήθη εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τοῦ ἀθλίου, τοῦ ἐσθηρμένου τῶν πάντων, τοῦ καταδίκου, ὃν ἡ κοινωνία ἀπεκήρυξε, τοῦ ἀπολωλότος αὐτοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ἦτο ὀλίγον τι ἀνώτερος καὶ ὀλίγον κατώτερος τοῦ κτήνους;

Εἰς τὰ ἔλη φύονται πολλάκις ἐκαίρετα θύθη, τὰ ὁποῖα ὁ θεῖος ἀνεμος διασπείρει, ὅπου θέλει.

— Ἦ, λοιπὸν! ἠσυχάσατε, λέγει ἔξαφνα.

Ἦξευρετε, πιστεύω, ὅτι ὅστις ἐπαναφέρει εἰς τὴν φυλακὴν κατὰδικον, λαμβάνει ἀμοιβὴν πέννητα φράγκα. Ἴδού, ἐγὼ εἶμαι κατὰδικος φυγὰς... Ἰιάσατε με, ἰδού τὰ χέρια μου, μὴ χάνετε στιγμήν, δέστε με καὶ πηγαίνατέ με εἰς τὴν εἰρκτήν.

Τοῦ ἐφάνη ὅτι ἀνήγειραν ἐκ τοῦ θανάτου τοὺς πτωχοὺς ἐκείνους ἀνθρώπους, τοὺς ὁποῖους ἡ στενοχωρία περιέβαλλεν ὡς τάφος.

Ἦμειναν ἄφωνοι, ἐκπληκτοὶ ἐνώπιον τοῦ ἐπαιτουμένου αὐτοῦ ἀλήτου, ὅστις τοῖς ἀνήγγελλε μεγάλην χαρὰν, ὡς ὁ ἀγγελὸς τοῦ Κυρίου εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Ἰουδαίας. Δὲν ἐτόλμων νὰ ἐπιστεύσουν... Μὲ φωνὴν διακεκομμένην ὁ χωρικός τοῦ εἶπεν:

— Καὶ ἐν ἦτο ἀλήθεια, ὅπως λέγεις, πῶς θὰ ἠμποροῦσα ἐγὼ, ὁ ἀδύνατος, νὰ πιάσω καὶ δέσω σέ, τὸν μέγαν καὶ δυνατόν;

— Μὲ δυσκολίαν βέβαια τὸ πιστεύει κανεὶς, ὅταν μὲ βλέπῃ. Ἦμπρός, δέστε με καὶ πηγαίνου με... εἰς τὴν φυλακὴν...

Καὶ διὰ νὰ τὸν καταπέισῃ, προσέθεσε μὲ τρόπον ἡμερον:

— Μὴ διαστάξῃς, τὸ λέγω μὲ τὰ σωστά μου.

Όπως και αν είναι, θα με πιάσουν, και έπειτα εγώ είμαι μαθημένος με την ζωή της φυλακής, ή ηλικία μου έπέρασε, εκεί τουλάχιστον θα έχω να τρώγω. . .

Και έγέλασεν εύχαριστημένος εκ της καλής του πράξεως.

Ο χωρικός, έξαλλος εκ χαράς, τον έδεσεν, ενώ ή μικρά Μαρία έλεγε με σεβρότητα.

— Του έδωκα τό ψωμί μου, έφερε τό δένδρον μου. . .

Του είχε δώσει να φάγη και εκείνος ανταπέδιδε την χάριν κατά τον ίδιον του τρόπον. Δεν ήξευρε σχεδόν τίποτε περί του Χριστού, όστις πτωχός και ανίσχυρος μόνον διά της αγάπης του έσωσε τον κόσμον· αυτός πτωχός επίσης είχε μόνον την ελευθερίαν του, και την επώλει, την ήθυσιαζεν οικειοθελώς. Ένώ τον έδεσαν, ήσθάνετο τον έαυτόν του άληθώς ελεύθερον από την κατασχώνην, υπερήφανον, ούδέν πλέον φοβούμενον. . .

Επίλησε την Μαρίαν.

Οι κώδωνες ήχουν ακόμη εν Θριάμβω, άγγέλλοντες την θείαν θυσίαν του Ανθρώπου της Ολίφως.

Άληθώς Σωτήρ είχε γεννηθῆ δι' αυτούς.

Είς την ερμητικήν φωνάί εκπλήξεως υπαδέχθησαν την επιστροφήν του. Ο χωρικός ήρωτάτο πανταχόθεν περί του κατορθώματός του, έπειτα έλαβε την άμοιβήν και έφυγεν.

Ουδείς έπίστευεν εις τον μύθον αυτόν ότι αδύνατος χωρικός συνέλαβε και έδεσεν ένα γίγαντα.

Ο γενικός επιθεωρητής ανέκρινε τον φυγάδα και μετά πολλάς περιστροφάς τον έκαμε να ημερογήση την άλήθειαν. . . Το συμβάν εξέθεσεν εις τό Υπουργείον της Δικαιοσύνης.

Είς τον καταδικον άπενεμήθη χάρις. Ήξήλην εκ της φυλακής, ελεύθερος ως τό στρουθίον των δασών, και υπήγεν εις τό κτήμα του χωρικού διά να εργαζήται και φέρη πάντοτε τά Χριστούγεννα τό δένδρον της Μαρίας.

[Revue Suisse]

Η ΣΟΥΗΔΙΚΗ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ

[Κατά τον ταγματάρχην Βάλκ, καθηγητήν της Β. Γυμναστικής Σχολής της Στοκχόλμης.]

Ίδιος χαρακτήρ της Σουηδικής Γυμναστικής είναι ότι επιτρέπει εις πάντας, και εις αυτούς τους άσθενούντας, να μετάσχουσιν αυτής κατά τάς δυνάμεις των και να ωφελώνται. Προς τούτο δέ απαιτεί παρά του διδάσκοντος αυτήν να γνωρίζη την αξίαν και επίδρασιν εκάστης κινήσεως.

Η Σουηδική Γυμναστική βασιίζεται επί της

αρχής ταύτης, ότι ή γυμναστική πρέπει να θεωρηται ούχι ως σκοπός, αλλά μέσον προς επίτευξιν του σκοπού. Άλλά διά τούτο δέν απαγορεύεται εις τον γυμναζόμενον να εύρίσκη συνάμα τέρψιν εν αυτή, ήσον είναι δυνατόν πλείονα, ενισχύων αύτως ού μόνον τό σώμα, αλλά και την ψυχήν.

Σπουδαιοτάτη αυτής άπαιτησις είναι να κατέχη ή διδάσκων αυτήν καλήν γενικήν παιδευσιν, μη ύπολειπομένην της των άλλων διδασκάλων Γυμνασίων. Οφείλει δέ πρό πάντος ή μέλων να διδάξη αυτήν ν' ακούση μαθήματα περί της φυσιολογίας και του μηχανισμού εκάστης κινήσεως και να έχη δίπλωμα της κεντρικής Σχολής της Στοκχόλμης, εξ ής εξέρχονται από των αρχών του κλάου πάντες οι εν Σουηδία διδάσκαλοι της Γυμναστικής.

Η Σουηδική Γυμναστική περιλαμβάνει τέσσαρα είδη, την παιδαγωγικήν γυμναστικήν, την στρατιωτικήν, την ιατρικήν και την αίσθητικήν. Η ύπλασκία, θεωρουμένη και αυτή κλάδος της Γυμναστικής, περιλαμβάνεται εις την στρατιωτικήν Γυμναστικήν και διδάσκαται κατά τάς αυτές αρχάς της Σουηδικής Γυμναστικής· γίνονται λοιπόν ή σκοπεύολή π. γ. ού μόνον διά της δεξιάς, αλλά και διά της άριστερας χειρός.

Σκοπός της παιδαγωγικής Γυμναστικής κύριος θεωρείται ή ενίσχυσις της υγείας διά της άρμονικής αναπτύξεως του σώματος και τό καλόν αυτού παράστημα. Ήπιζητείται λοιπόν διά της αναπτύξεως των μυών μόρφωσις νεότητος ισχυράς και θερράς.

Προσπαθεία δέ καταβάλλεται καθημέραι, όπως αι σχολικά παιδικά περιληφθώσιν εις την διδασκαλίαν της Γυμναστικής και δοθῆ έδωσις εις τάς μετρίας άθλητικές άσκήσεις, καθ' ήσον δύναται να χρησιμεύσωσιν ως άσκησις έπαρμεγής των σωματικών δυνάμεων, ών ή ανάπτυξις επιτυγχάνεται διά των σωματικών γυμνασμάτων, και ν' αναπτύξωσι τό πνεύμα της άμιλλης. Έπειδή δέ και αι γυμναστικά άσκήσεις και αι άθλητικά και αι παιδικά φέρουσι τον χαρακτήρα φυσιολογικών άσκήσεων, δέν θεωρείται καλόν να επιδιώχται τις εις εις οίανδήποτε άσκησιν διά τον μόνον λόγον ότι δύναται να εκτελέση αυτήν· διότι πάσα άσκησις απαιτούσα υπέρμετρον καταναλώσιν των συνήθων δυνάμεων του ανθρώπινου οργανισμού δέν ωφελεί ή και επικίνδυνος είναι.

Έκ του μεγάλου αριθμού των δυνατών κινήσεων πρέπει να εισάγονται εις την διδασκαλίαν της Γυμναστικής αι ωφελιμώτεραι, ν' αποφεύγηται δέ επιμελώς πάσα υπερβολή.

Ο διδάσκων αυτήν οφείλει να εκλέγη μετά πολλής προσοχής τάς κινήσεις, καθ' ής ούδεις κίνδυνος υπάρχει. Άλλά δέν πρέπει πάλιν να περιπίπτη εις την έναντίαν υπερβολήν, εκ φόβου

μη φθείρη πέραν του δέοντος τάς δυνάμεις του γυμναζόμενου. Πρό πάντος δέ οφείλει να προσέχη, μη καταστήση την Γυμναστικήν άνιαράν εις τους παίδας· και διά τούτο δέν θεωρείται άμαρτημα αυτού, εάν αναπτύσση τάς μυϊκάς δυνάμεις του παιδός διά γυμναστικής φαιδρίας.

Η Σουηδική Γυμναστική περιλαμβάνει ικανά είδη άσκήσεων, ών εκαστον έχει ύποδιαίρεσις.

Η σειρά αυτών είναι αυτή :

- 1) Άσκήσεις των ποδών.
- 2) Άσκήσεις προς διαμόρφωσιν των ώμων.
- 3) Άσκήσεις αλωρήσεως του σώματος.
- 4) Άσκήσεις ισορροπίας επί του κατωτέρου μέρους του σώματος.
- 5) Άσκήσεις της κοιλιακής χώρας.
- 6) Άσκήσεις των πλευρικών μυών.
- 7) Άσκήσεις των αναπνευστικών οργάνων.

Έν εκάστη τούτων των ειδών αι κινήσεις γίνονται κατά βαθμιαίαν πρόεδον συμφώνως προς την δύναμιν, ήν εκάστη αυτών απαιτεί, και προς την ηλικίαν και την ώρίμην του γυμναζόμενου. Συνίσταται δέ ή πρόοδος αυτή :

- 1) Είς άμετηρίαν βαθμιάδην πλείονα απαιτούσαν δύναμιν.
- 2) Είς εκτέλεσιν συνεχώς πληρεστέραν άσκήσεως τινος.
- 3) Είς διάρκειαν μακροτέραν της άσκήσεως.
- 4) Είς επανάληψιν συχνότεραν αυτής.
- 5) Είς εκτέλεσιν άσκήσεως συνθέτου, απαιτούσης όηλ. σύγχρονον έέργειαν πλείονων μελών του σώματος.

Η Σουηδική Γυμναστική είναι πρό πάντος γυμναστική των πεπτικών και αναπνευστικών οργάνων. Τα δ' εξ αυτής προκύπτοντα αποτελέσματα είναι τοιαύτα, ώστε όλίγοι μαθηται είναι κυφοί, και ή Σουηδικός τύπος, ώριός καθ' έαυτόν, κατέστη έτι ώραιότερος διά γυμναστικής πλαστικής και υγιεινής.

Έχει όμως πολύ τό τεχνικόν και διά τούτο όλιγώτερον είναι τερπνή και άπληλαγμένη άνιας. Ομοιάζει προς μάθημα αναγκαίον και ήφελιμώτατον, τό όποιον ή μαθητής ήφείλει να παρασκευάση, αλλά του όποίου ή έργασία εν τῷ θλίφει είναι ήλίγον εύάρεστος. Και διά τούτο οι γυμναστικοί σύλλογοι εν Σουηδία δέν αριθμούσι τασούτον πλήθος μελών, ήσον θ' άνέμενε τις. Η ανθρώπινη φύσις υπαίκει εις τον νόμον της έλάσσονος ή μάλλον της εύάρεστου και άβιάστου προσπαθείας. Διά τον αυτόν ώσαύτως λόγον αι άθλητικά παιδικά ικανοποιούσιν κάλλιον την φυσικήν ταύτην ανάγκην διαδίδονται νυν μέγਾਲως και εν Σουηδία.

*

Όλίγα τινά ήδη θα προσέσω περί του οργανισμού της Κεντρικής Βασιλικής Σχολής της

Στοκχόλμης, εν ή εκπαιδεύονται πάντες οι εν Σουηδία διδάσκαλοι της γυμναστικής.

Την Σουηδικήν μέθοδον επένησε κατά τάς αρχάς του αιώνος ή Σουηδός Λίγκ (Ling), και διά τούτο καλείται αυτή και μέθοδος Λίγκ. Διά της άκαμάτου δραστηριότητος και της μεγαλοφυίας αυτού ίδρύθη εν Στοκχόλμη τῷ 1813 τῷ άρωγῆ της Κυβερνήσεως ή Κεντρική Σχολή προς μόρφωσιν διδασκάλων μελλόντων να διδάξωσιν αυτήν εις τά σχολεία, εις τό στρατεύμα και τό ναυτικόν. Η Σχολή ύπάγεται εις τό Υπουργείον της Δ. Εκπαιδεύσεως. Περιλαμβάνει δέ πέντε αιώθουσας γυμναστικής, δύο διδασκαλίας, δύο ως βιβλιοθήκας, μιαν διά τάς επί πτώματος ανατομικά παρατηρήσεις και καταλύματα διά τους άνωτέρους καθηγητάς και διά μιαν διδασκαλίαν.

Ματά πολλάς τροποποιήσεις σύν τῷ χρόνῳ επενεχθείσας ή Σχολή έχει σήμερα εν συντόμῳ τοιούτον οργανισμόν.

Τας σκοπός αυτής έρίζεται ή μόρφωσις διδασκάλων γυμναστικής και βπλαστικής διά τον στρατόν και τό ναυτικόν, διά τά σχολεία του Κράτους, και ιατρών γυμναστών άμφοτέρων των φύλων. Η Σχολή επιμελείται πολύ της ιατρικής γυμναστικής, ήτις αποτελεί και πόρον αυτής όχι άσήμαντον.

Η διεύθυνσις αποτελούμενη εξ ενός στρατιωτικού, ενός παιδαγωγού και ενός ιατρού, διορίζεται υπό του Βασιλέως, έχει δέ έργον να επιβλέπη την έργασίαν της Σχολής, να διορίζη τό προσωπικόν και να διευθύνη τά οικονομικά αυτής. Τας δ' έργασίας της Σχολής διευθύνει ή υπό του Βασιλέως διά μιαν πενταετίαν διοριζόμενος διευθύντης, όστις είναι σύναμα και άνώτερος καθηγητής. Υπό του Βασιλέως ώσαύτως διορίζονται και οι τρεις άνώτεροι καθηγηται, οι δέ λοιποί υπό της διευθύνσεως.

Κατ' έτος γίνονται δεκτοί μαθηται, ών ή αριθμός έρίζεται υπό της Κυβερνήσεως. Είναι δέ ούτοι αξιωματικοί του πεζικού ή του ναυτικού, ύπαξιωματικοί και άλλοι νέοι μη στρατιωτικοί ύπιστάμενοι πρώτον δοκιμασίαν. Άνά πέν δεύτερον έτος εισάγεται και αριθμός τις γυναικών. Η περίοδος της διδασκαλίας είναι τριετής. Έν τῇ πρώτῃ τάξει παρασκευάζονται γυμνασται του πεζικού και του ναυτικού, ως και των δημοτικών σχολών. Έν τῇ δευτέρῃ τάξει παρασκευάζονται άνώτεροι καθηγηται Γυμναστικής των Γυμνασίων και των άλλων άνωτέρων σχολών, ως και του στρατού και του ναυτικού. Οι μαθηται της τάξεως ταύτης πάντες διήκουσαν τά μαθήματα της πρώτης τάξεως. Έν δέ τῇ τρίτῃ διδάσκαται ή ιατρική γυμναστική. Στρατιωτικοί και άλλοι μη τοιούτοι επιθυμούντες να γίνωσιν ιατρικοί γυμνασται, φοιτῆται της ιατρικής και γυναίκες γίνονται δεκτοί εν αυτή.

Και εις τὰς τρεῖς δὲ τάξεις ἀπαραίτητα κοινὰ μαθήματα εἶνε ἡ ἀνατομικὴ, ἡ φυσιολογία, ἡ ὑγιεινὴ, γυμναστικὴ παιδαγωγικὴ καὶ πρακτικαὶ ἀσκήσεις ἀναφερόμεναι εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Γυμναστικῆς.

Κατ' ἔτος γίνονται δεκτοὶ μαθηταὶ ἐκ διαφόρων ἐθνῶν κατ' ἀριθμὸν ὠρισμένον· συχνὰ δὲ ἐπισκέπτονται τὴν σχολὴν στρατιωτικοὶ καὶ παιδαγωγοὶ καὶ πρὸ πάντων ἰατροὶ ἐκ πασῶν τῶν χωρῶν, ἵνα μελετήσωσι τὰ κατ' αὐτὴν ἢ καὶ ἀκούσωσι μαθήματα.

ΝΗΣΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΗΤΑΝ ΑΣΑΡΑΝΤΙΣΤΟΣ

— Πράματα ποῦ εἶδα γὼ μὲ τὰ μάτια μου, δὲ θέλω νὰ μοῦ λέγῃ κανεὶς πῶς δὲν τὰ πιστεύει.

Ἔτσι ἔλεγε ἡ γρη῏ Οσιὰ μου, ἡ Μαρία τοῦ Μοσχουδοῦ, μιὰ νυχτιὰ φεγγαρόλουστη ποῦ καθόμασθε στὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ μας. Ἴδιος κι' ἀπαράλλακτος, ὅπως ἦταν ζωντανός, φανερώθηκε μπροστὰ μας.

— Για πὲς μου τὴν Ἱστορία, τῆς εἶπα, γιατί μὲ εἶχε πιάσει μιὰ μεγάλη περιέργεια μὲ τὴν ἐπιμονή της.

Τὸ θυμοῦμαι ὅσα νῆν' αὐτὴ ἡ ὥρα· εἶδα τὸν πατέρα μου, τὸν πάππο σου μ' ἄλλους λόγους, νὰ πηγαινόρχεται μέσα σ' αὐτὴν τὴ σάλα—καὶ μοῦδειξε τὴ σάλα τοῦ σπιτιοῦ μας ποῦ κι' ἐγὼ δὲ ξέρω πόσες γενεὲς ἔχει μετρήσει.

— Ἦτανε Δεκέμβρης μῆνας κι' εἶχαμε κλειστῆ ἀπὸ νωρὶς στὸ σπίτι· δὲν ἦτανε κανένας ἄλλος μέσα, ἐκτὸς ἀπὸ μένα καὶ τὴ μάνα μου.

Ἐίχαμε πάη στὴ σаниδωμένη κάμαρη γιὰ πιδ ζέστη, κι' ἀποσπερίζαμε. Ὁ λύχνος μας μόλις κατῶρθαινε μὲ τὴ δύναμὶ του νὰ μᾶς φέγγη. Δὲν ἐμιλούσαμε γιατί εἴμασθε λυπημένες, δὲν ἦταν οὔτε σαράντα μέρες ποῦ εἶχε πεθάνη ὁ πάππος σου.

Κάπου-κάπου, ἔβλεπα κι' ἓνα δάκρυα στρουγγυλὸ νὰ κυλᾷ ἀπάνω στὰ μάγουλα τῆς μάνας μου· ἤμουν πολὺ μικρὴ μὰ καταλάβαινα πῶς τὸ πρᾶμα εἶνε σοβαρὸ καὶ χωρὶς νὰ ξέρω τὸ γιατί ἐλυπούμουν κι' ἐγὼ δταν ἔβλεπα τὴ μάνα ν' ἀναστενάξῃ.

Ἦταν περασμένη ἡ ὥρα, τίποτα ἄλλο δὲν ἀκούγαμε ἐκτὸς ἀπὸ τὴ βοή ποῦκανε ὁ βραχὺς μὲ τὴν ὀρμὴ ποῦμπαινε ἀπὸ τὸ χλασμένο παραθυράκι τοῦ πύργου, καὶ χοροπηδοῦσε μέσα.

Ἀξαφια ἀκούμε μέσα ἀπὸ τὸ κελλὰρι βήματα· σιγανὰ μετροημένα νὰ βγαίνουν κατὰ τὴν κουζίνα καὶ νᾶρχωνται στὴ σάλα.

Ἐτρόμαξα καθὼς τᾶκουσα καὶ φώναξα.

— Σώπα, μοῦ εἶπε ἡ μάνα, μὴ φοβάσαι, κανένας γάτος θὰ περπατῆ.

Τὰ λόγια τῆς μάνας, τὸ πιδ ἄσφαλο γιατρικὸ τοῦ κόσμου γιὰ τίς πονεμένες ψυχές, μὲ ἠσύχασαν.

Τικ! τὰκ! τικ! τὰκ! ἄκουσα μέσα στὴν κουζίνα.

Τὰ βήματα πλησιάζανε.

Ἔπεσα στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας κι' ἔχωσα τὰ μοῦτρα μου μέσα στὰ στήθια της γιὰ νὰ μὴν βλέπω.

Σὲ λιγάκι, ἀπὸ περιέργεια νὰ δῶ ποῖος εἶνε σηκώθηκα ἀπὸ τὸ σκαμνὶ μου κι' ἐπῆγα ὡς τὴν πόρτα τῆς σаниδωμένης κάμαρας.

Ἐρελλῆ ἀπὸ τὸ φόβο μου, ἔμπηξα μιὰ φωνὴ ποῦ θοαρῶ πῶς τὴν ἄκουσαν κι' οἱ πεθαμένοι στὸν κάτω κόσμο.

— Μάνα! ὁ ἀφέντης...

— Σώπα, παιδάκι μου, μοῦλεγε ἡ συχωρεμένη, δὲν εἶνε τίποτα.

Καὶ γιὰ νὰ μὲ ἠσυχοῖση σηκώθηκε κι' αὐτὴ κι' ἤρθε ἴσα μὲ τὴν πόρτα τῆς κάμαρας· κι' ἐγὼ ἀπὸ πίσω της κίτρινη ἀπ' τὸν φόβο ἐκοίταξα.

Τὸν ξαναεἶδα μὲ τὸ μακρὸ μποξά του καὶ μὲ τὸ κομπολόι του στὰ χέρια· ἐρχοῦντανε κατ' ἀπάνω μας, ἔτοιμος γιὰ νὰ μᾶς μιλήσῃ μὲ τὸ ζαχαρένιο στόμα του, ποῦ ποτὲ στὴ ζῆση του δὲν εἶπε οὔτε γιὰ χωρατὰ κακὸ λόγο.

— Θεὸς συχωρέσει τον, ἔλεγε ἡ μάνα μὲ δάκρυα στὰ μάτια κι' ἔκανε τὸ σταυρὸ της, Θεὸς συχωρέσει τον.

Ἐίχε τρομάξῃ ἡμῶς κι' αὐτὴ γιατί μ' ἐσφιγγε στὴν ἀγκαλιὰ της.

Σὰ νὰ καταλάβῃ ὁ ἀφέντης πῶς τρομάξαμε κι' ἀντὶ νᾶρθῃ στὴν κάμαρη ποῦ εἴμασθ' ἡμεῖς, ἀλλαξοστράτισε καὶ πῆγε στὴν ἄλλη κάμαρη—ποῦ τὴν εἶχε γιὰ κρεβατοκάμαρη, δταν ζοῦσε.

Μὲ τὸ ἴδιο βῆμά του, σὰν ὅταν ἦταν ζωντανός, ἔκατσε στὸ κρεβάτι του, ἀκούσαμε μάλιστα καὶ τὸ τρίξιμο τοῦ κρεβατιοῦ, ἔβγαλε τὰ παπούτσια του, τᾶβαλε στὸ γῦρο καὶ ὑστερα ἔπεσε!

Ἐγὼ καὶ ἡ μάνα ἐκαθοῦμασθε σὰ μαρμαρωμένες στὴν πόρτα τῆς σаниδωμένης κάμαρας, χωρὶς νὰ ξέρουμε τί νὰ κάμουμε.

Τὸν ἀκούσαμε ποῦ μεταγύρισε στὸ κρεβάτι του, τὸν ἀκούσαμε ποῦβῆξε ὅπως ὅταν ἦταν ζωντανός.

Ἐκαθίσαμε κᾶμποσο ἐκεῖ μαρμαρωμένες, μᾶς εἶχε συνεπάρῃ τόσο πολὺ ἡ τρομάρα ποῦ δὲ μιλούσε ἡ μιὰ τῆς ἀλληνῆς.

Σὲ λίγο ἀκούσαμε τὸ ἴδιο τρίξιμο τῆς Καργιόλας, ἐτεντώσαμε ταῦτιά μας κι' ἐκαταλάβαμε πῶς βάζει τὰ παπούτσια του.

Τὴν ὥρα ποῦ ἀκούσαμε πάλι τὸ περπατήμά του, ἐνοιώσαμε κι' οἱ δύο μιὰ ἀνατριχίλα στὸ

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

ΙΔΙΟΤΡΟΠΙΑΙ ΜΕΓΑΛΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ

Ὁ Χάυδν, δούκις ἤθελε νὰ συνθέσῃ, ἐνεδύετο τὰ καλῆτερα τὰ ἐνδύματα, διᾶρθωνεν ἐπιμελέτατα τὴν κόμμωσίν του, καὶ ἔπερα εἰς τὸν δάκτυλὸν τοῦ δακτύλιου δωρηθὲν ὑπὸ Φρειδερίκου τοῦ Β', ἀνευ τοῦ ὁποῦοῦ συνείθιζε νὰ λέγῃ ὅτι δὲν τᾶ ἤρχετο ἡ ἐλαχίστη ἰδέα εἰς τὴν κεφαλὴν.

Ὁ Γκλουκ τόσο πολὺ ἠγάπα τὰς ὠραίας τοποθεσίας, ὥστε διέτασσε καὶ τοῦ μετέφερον τὸ κλειδοκύμβαλον ἐντὸς ὠραίου κήπου.

Ὁ Πασσιέλλος συνέθετεν εἰς τὴν κλίνην καὶ ὁ Κιμαρόζας ἔγραφεν ἐν τῇ μέσῃ εὐθυμοῦντων φίλων.

Ὁ Γκουνὼ ἔλεγεν ὅτι αἱ καλῆτεροι ἐμπνεύσεις τῆ ἤρχοντο, ἐνῷ ἐχαρτοπαίκτηι ἠσύχως μετὰ φίλων.

Ὁ ἄγγλος Σούλλιβαν ἀισθάνεται ὅτι εὐκολώτερον τὸν καταλαμβάνει ἡ ἐμπνευσις, δούκις εὐρίσκειται ἐντὸς σιδηροδρομικῆς ἀμάξης.

Ὁ Ροσσίνης ἦτον εἰς ἐκ τῶν βηνροτέρων ἀνθρώπων, καὶ κατὰ τὰς νεανικὰς του ἡμέρας συνείθιζε νὰ γράφῃ τὰς πλείστας τῶν συνθέσεών του ἐπὶ τῆς κλίνης. Ἡ εἰσαγωγή τῆς «Gazza Lancia» ἐγράφη ὑπὸ πολὺ περιέργους περιστάσεις. Κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν ἡμέραν τῆς παραστάσεως τοῦ μελοδράματος οὐδὲ εἰς μουσικὸς φθόγγος τῆς εἰσαγωγῆς εἶχε γραφῆ, καὶ ὁ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου, συλλαβῶν ἐμπλεῖως ὀργῆς τὸν Ροσσίνην, τὸν ἐνέκλεισεν εἰς τὸ ὑψηλότερον ὑπερῶν τοῦ θεάτρου τῆς Σκάλας, διορίσας συνάμα καὶ τέσσαρας μηχανικοὺς τῆς σκηνῆς ὅπως τὸν ἐπιτηρήσωιν. Οὗτοι, γραφόμενα τὰ μουσικὰ φύλλα, τὰ ἐλάμβανον καὶ τὰ ἐρριπτον ἀπὸ τοῦ παραθύρου κάτω εἰς τοὺς ἀντιγραφῆς, οἱ ὁποῖοι τὰ ἀντέγραφον ἀμέσως, καὶ τοιοῦτοτρόπως κατηρθίθη νὰ δοθῇ αὐθημερὸν πλήρες τὸ μελοδῶμα.

Ὁ Βεετόβεν ἦτο δοῦλος δύο μανιωδῶν ἔξωθεν, τῆς μιᾶς τοῦ διηνεκῶς μετοικεῖν, καὶ τῆς ἄλλης τοῦ περιπατεῖν. Μόλις κατῶκει εἰς μίαν οἰκίαν καὶ ἀμέσως εὐρίσκειν εἰς αὐτὴν σφάλματα καὶ ἐξήγειται ἄλλην. Καθ' ἐκάστην, μετὰ τὸ γεῦμα, εἶτε ἐδρεχεν, εἶτε ἐχόνιζεν, ἤθελε νὰ ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας καὶ κάμῃ μακρὸν καὶ κοπιώδη περίπατον. Ἦμπορεῖ μάλιστα κανεὶς νὰ ὑποθέσῃ καὶ δικαίως, ὅτι αὗται αἱ ἐξωτερικαὶ ἰδιότητες του ἐπέφερον τὰς συχνὰς του μετοικήσεις. Ὁ δούκις συνέθετεν, ἐμυκάτο καὶ ὠρῦετο κατὰ τὸσον ἀπαίσιον τρόπον, ὥστε πολλάκις οἱ κάτοικοι τῆς αὐτῆς οἰκίας, μὴ γνωρίζοντας τῆς συνηθείας του, εἰσώρμων δρομαῖοι εἰς τὸ δωμάτιόν του, νομίζοντες ὅτι ἦτον ἀσθενής. Συνείθιζε νὰ μεταβαίνῃ ἐδῶ κι' ἐκεῖ φορῶν ἓνα παλαιὸν ἰσάκιον, καὶ ἐμβάδας μὲ κατεφαρμένα πέλματα.

Ὁ Βέρδης ἀγαπᾷ πολὺ τοὺς ἴππους· οἱ σταῦλοι του πλησίον τῆς Γενούης ἐγκλείουν τινὰς τῶν καλύτερων ἵππων τῆς Ἰταλίας.

Ὁ Μένδελσον ἠγάπα μανιωδῶς τὰ γλυκίσματα, ἐξαιρετικῶς δὲ τὴν κερασόπηταν, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἔτρωγε σημαντικὰς ποσότητας.

Ὁ Σαίν Σάν, ὁ δούκις Γάλλος μουσουργός, ἀπεχθάνεται πολὺ τὴν ἐπίδειξιν. Μίαν φορὰν, καθ'

κορμὶ, ποῦ σφιχταγκαλιαστήκαμε χωρὶς νὰ σελήσωμε ἀπὸ τῆ ὀέση μας.

Ἡ βροχὴ εἶχε ἀρχίσῃ νὰ πέφτῃ μὲ μεγάλη δύναμι, σὰν ἀπὸ σταμνιοῦ.

Βγήκα ὁ συχωρεμένος ἀπὸ τὴν κάμαρά του, γύρισε καὶ μᾶς εἶδε μὲ μιὰ ματιὰ ποῦ εἶ ὅα τὴν ξεχάσω ποτὲ καὶ πάλι μὲ τὸ σιγανὸ τοῦ βῆμα καὶ βῆχοντας κάπου κάπου πέρασε τὴ σάλα κι' ἔμπηκε στὴν κουζίνα.

Τὰ βήματά του ἀκούγοντανε καθαρά σὰν καὶ πρῶτα· ἀκούστηκε ὁ ἴδιος κρότος ποῦ ἀκούστηκε ὅταν ἐμπαινε, σὰ νᾶνοιξε τὸ παραθυράκι τοῦ κελλαριοῦ καὶ βγήκε.

Ἦσυχια ὑστερα βασιλεψε πάλι ἄτὸ σπίτι μᾶς, ποῦ ἦταν πολὺ καιρὸ βουτηγμένο στὴ θλίψη.

Αὐτὸ ἔγεινε καὶ τὴν ἄλλη βραδυὰ, ἴδια κι' ἀπαράλλαχτα.

Τὴν ὥρα ποῦ ἀνοίγε τὸ παραθυράκι γιὰ νὰ βγῆ ἡ ψυχὴ τοῦ πατέρα μου, ἄκουσα τὴ μάνα νὰ λέγῃ μέσα στὰ δάκρυά της.

— Ἀχ! Ἀποστολιό μου, ποῦ πᾶς μ' αὐτὴ τὴ βροχῇ;

Τὴν τρίτην βραδυὰ, ἀπὸ τὸ φόβο μᾶς ἐφέραμε τὸν κόλιά μας τὸ γέρο-Σίλην καὶ κοιμήθηκε στὴ σάλα γιὰ συντροφιά μας.

Ἦμεῖς ἀκούσαμε καὶ εἶδαμε ὅσα ἔγειναν καὶ τίς ἄλλες βραδυὰς μὲ τὴ διαφορά πῶς τὴν τρίτην βραδυὰ, τὰ μάτια του μᾶς φάνηκαν βρέμένα σὰν ἀπὸ δάκρυα.

Ὁ κόλιας ποῦ κοιμοῦνταν ἐξω στὴ σάλα οὔτε ἄκουσε οὔτε εἶδε τίποτα, καὶ ῥοχάλιζε ἀδιάκοπα, οὔτε ἡμῶς κι' ὁ πατέρας μου γύρισε νὰ τὸν δῆ· αὐτοὶ ἐρχοῦνταν γιὰ μᾶς, ἤθελε νὰ μᾶς ἀποχαιρετίσῃ.

Δὲν εἶχε σαραντίση ἀκόμη ὅταν ἐρχοῦντανε, γιατί ἀπὸ τὴν ἄλλη βραδυὰ ποῦ κλείσαν σαράντα μέρες δὲν εἶδαμε πιδ τίποτα.

ΑΓΓΕΛΟΣ Α. ΚΟΥΜΗΣ

ΣΕ ΜΙΑ ΚΟΠΕΛΛΑ

Ἄλλος σοῦ λέει πῶς οἶμαι σὺ κι' ὄχι ἄλλη,
Ἄλλος ἀπ' τὸν καιρὸ τοῦ πάει νὰ σῶσῃ.
Τρίτος φωνάζει μᾶτε πῶς οἱ Γάλλοι
Δὲ βλέπουν τίποτα χόρμας σὶδ Πιρίσι.

Ἔνας λαθίσθηκα μὲ μιὰ ματιὰ σου,
Ἔνας σκοτίθθηκα μὲ δύο σου χάρια.
Τρίτος φτωχός, σὴ μαγικὴ φωτιὰ σου
Δὲ βιάσασθε, — πῆρε βουνά κι' ἀπλῆδια.

Ἄλλοι φιαδῆς σοῦ κάνουν πιανᾶδες,
Ἄλλοι λουλοῦθια σάνια σὲ φιλιούουν.
Ὅσο γιὰ μέρες πᾶχεις φιλενάδες,
Θεμιάζουνε κι' αὐτὲς, κι' ἄς σὲ ζουλεύουν.

Ἄς σ' ἀχθῶ τᾶρα κι' ἐγὼ — νὰ ἔσῃς,
Ἰσως φολῆ πιδ ἀνερίκια μᾶς γεννήσῃς.

ΑΓΓΕΛΟΣ Α. ΚΟΥΜΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ύψος 500 μέτρων.

Ο περίφημος πύργος "Λίφελ" χάνει πλέον τὰ πρωταία του ὄψους. Εἰς Μονμάρτην τῶν Παρισίων θὰ ἰδρῶθῃ νέος μεταλλικός πύργος ὄψους 500 μέτρων, φέρων ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ κολοσσόιον φάρον φωτισόμενον δι' ἀστυλίνης καὶ ἔχοντα δύναμιν 200,000 κηρίων.

Τὸ βῆρος τοῦ ἐγκεφάλου.

Τὸ ζήτημα τῆς σχέσεως μεταξὺ τοῦ βάρους τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῆς νοημοσύνης ἀπὸ μακρῶν χρόνων ἀπασχολεῖ τοὺς ἐπιστήμονας. Ὑσάχτως δὲ πάλιν ἄγγλος ἱατρός πραγματεύεται τὰ περὶ αὐτοῦ, συναθροίσας ὅλα τὰ μέχρι τοῦδε πορίσματα. Κατὰ ταῦτα ὁ βαρύτερος τῶν γνωστῶν ἐγκεφάλων, 2,400 γραμμ., ἀνήκειν εἰς ἐφημεριδοποιὸν τοῦ Λονδίνου, τόπον βλακῆς ἰ. Δεύτερος ἔρχεται ὁ ἐγκεφαλὸς ἐνὸς ἀθλοῦ Σκανδιναβοῦ χωρικοῦ, 2,340 γραμμ., τρίτος ὁ ἐγκεφαλὸς μιᾶς Ἰνδῆς, 2,200 γραμμ. ἤτοι 70 γραμμ. βαρύτερος τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ Τουρκένιεφ. Τὸ μέσον βῆρος τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγκεφάλου εἶνε κατὰ τινὰς φυσιολόγους 1,500 γραμμ., κατ' ἄλλους δὲ 1,050. Ἐν τούτοις νεώταται ἐρευνῆ ἀποδεικνύουσιν ὅτι τὸ μέσον βῆρος 16 ἐγκεφάλων διασήμων ἀνδρῶν ἤτο 1,510 γραμμ., ἐνῶ ἐπ' ἑτέρου τὸ μέσον βῆρος 15 ἐγκεφάλων ἡλιθίων καὶ μωρῶν ἤτο 1,776 γραμμ.

Ἐκ τούτου καταφαίνεται ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἐγκεφάλων, ὅπως καὶ ἐπὶ πάντων, ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ ποσότητος καὶ ποιότητος καὶ ὅτι ἡ νοημοσύνη δὲν πηγάζει ἐκ τοῦ βάρους μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ εἶδους τοῦ ἐγκεφάλου. Δυστυχῶς δὲ ἡ φυσιολογία δὲν κατώρθωσεν ἀκόμη νὰ ἐπιτείνῃ μέχρι τοῦ σημείου τούτου τὰς ἐρεῦνας τῆς.

Ἐκατονταετηρίς ἐμβολιασμοῦ.

Ἐκπράσθη πρὸ τινος ἐν Πιέννη ἡ ἐκατονταετηρίς τοῦ πρώτου διὰ δαμκλίδος ἐμβολιασμοῦ. Κατὰ τὸ ἔτος 1799 ὁ ἱατρός Κάρρο, καταγόμενος ἐκ Γενεύης, ἀλλ' ἐξασκῶν τὸ ἐπάγγελμα του ἐν Πιέννη, ἔλαβε παρὰ τοῦ Γένερ δλίγην δαμκλίδα, διὰ τῆς ὁποίας ἀνεβολίσε τοὺς δύο υἱοὺς του. Συγχρόνως παρασκευάσα καὶ τὴν πρώτην δαμκλίδα, ἣν ἀπέστειλε πρὸς δοκιμὴν εἰς Ἑλλάδα, Τουρκίαν καὶ Ἀσίαν.

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Εἰς σελ. 240 (ἀρ. 27) παρερμηνεύθη ἡ ἀγγλικὴ λέξις *river*, παρενθετικῶς εἰς τὸ γαλλικὸν κείμενον, ἐξ οὗ μεταφράσθη τὸ ἄρθρον. Πιθανοὶ δὲ περὶ τῶν Σκωτικῶν ἀπαναληπτῶν, οἵτινες ἀπαλίζουν γορπηδιόντες καὶ οὕτω πρέπει νὰ διορθωθῇ τὸ σχετικὸν μέρος.

ἦν στιγμὴν ἐπρόκειτο νὰ παιχθῇ ἐν μελοδραμᾷ του, ἐξηφανίσθη αἴφνης καὶ ἐγένετο ἀφαντος. Τυχαιῶς ὅλως ἀνεκαλύφθη κρυμμένος μέσα εἰς ἓν ταπεινὸν ξενοδοχεῖον, ὅπου κατέφυγεν, ὅπως ἀνακουφισθῇ ἐκ τῆς νευρικῆς ταραχῆς, ἣ ὅποια τὸν κατέλαθεν ὡς ἐκ τῆς προετοιμασίας τῆς παραστάσεως τοῦ ἔργου του.

Ὁ Μασκάνης, ὁ συνθέτης τῆς «Καθ' ἄλλης Πουστικῆς», εἶναι ἐκκεντρικώτατος. Αἱ ἰδιοτροπίαι του εἰς τὴν ἐνδυμασίαν του καὶ τοὺς τρόπους του εἶναι μοναδικαί. Οἱ λαιμοδέται του, τὸ κόψιμον τῶν σάκων του, τὸ χρῶμα τῶν περινημίδων του ἀλλάσσουν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν. Ἦχει τὴν μάσκαν νὰ συλλέγῃ ἠρολόγια, καὶ φέρει πάντοτε μαζὺ του τρία τοιαῦτα, ἐν χρυσοῦν, ἐν ἀργυροῦν καὶ ἐν νικέλιον.

ΜΕΓΑΛΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

ΕΚ ΜΙΚΡΩΝ ΣΥΜΒΑΝΤΩΝ

Μία ἀγγλικὴ δημοσίαια.

Κατὰ τὸν πρὸ δεκαετιῶν ἐτῶν πόλεμον τοῦ Τρανσβάλ μετὰ τῶν Ἀγγλων οἱ Μπούρς κατέρωσαν νὰ κυριεύσουν μίαν ἀγγλικὴν σημελίαν.

Διὰ τὸ κατέρωθαι τοῦτο ὑπερηφανεύοντο καὶ δὲν ἔχοναν εὐκαιρίαν ὅπως ἐπιδείξωσι τὸ τρωπικόν των εἰς πάντα Ἀγγλον, ὅστις μετέδωκεν εἰς Τρανσβάλ.

Ἀλλὰ κατὰ τὸ Ἰωδιτικὸν τῆς Βασίλισσας Πικτωρίας, τῷ 1897, οἱ Μπούρς ἐπέδειξαν φιλοφρονέστατα τὴν γεννησιοφροσύνην των. Ὁ πρόεδρος Κρούγερ ἐν ὄνοματι τῶν συμπολιτῶν του ἀπέδωκε τὴν κυριευθεῖσαν σημελίαν εἰς τὴν ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν.

Αὕτη ἐγένετο δεκτὴ μετ' εὐχαριστιῶν, ἀλλ' ἐδηλώθη μετ' ἀναλόγου φιλόφρονος ὑπερηφανείας πρὸς τοὺς Μπούρς ὅτι, ἐὰν ἐχρηαίζοντο ποτε τὴν σημελίαν αὐτὴν ἠδύνατο νὰ τὴν ζητήσουν ὅπισω.

ΥΓΙΕΙΝΗ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

— Ἐνε ὑπέρλειπον εἰς τὴν χώνευσιν ἐν μικρῶν ποτήριον οἰνοπνεύματος μετὰ τὸ γεῦμα;

— Οἱ ἐπιστήμονες διαφωνοῦσι. Κατὰ τοὺς μὲν τὸ οἰνοπνευμα ἐπιβραδύνει τὸ ἔργον τῆς χώνευσεως· κατὰ τοὺς ἄλλους δὲν ἐπιβραδύνει ἐπὶ αὐτῆς. Εἰς γερμανὸς ἱατρός, ὅπως ἐξακριβίσθη τὸ πρῶμα, ἐκέννησεν τὸν στόμαχόν του δι' ἱατρικοῦ ἔργου μετὰ τὸ γεῦμα καὶ ἀνέλυσε τὸ περιεχόμενον. Ἀπέληξε δὲ εἰς τὸ ἐξῆς συμπέρασμα, ὅτι ἐν μικρῶν ποτήριον κονίκου ἢ ρουμιού ἐνισχύει τὴν χώνευσιν, ἀλλὰ περισσώτερα ποτήριον τὴν ἐπιβραδύνουσι.

Ἡ ΧΩΡΑ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

Ἡ ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

ΥΠΟ

ΔΕΩΝ. ΧΡΥΣΟΒΕΛΩΝΗ

Α'

Ἡ ἀνακάλυψις τῆς Εὐέλπειδος "Ακρας.— Ἀγρικὴ ἀποικία.— Ἡ διοικητικὴ τῶν Ἀγγλων.— Ὑποδοχὴ ἐνδὲς Ἑλλήνων.— Τυχαιὰ ἀνακάλυψις ἀθαμάντων.— Ἐθνολογία εἰς τοὺς ἀποίκους.— Τὸ Νατάλ.— Οἱ Ζουλοῦ.— Ἡ Ὁράγγη καὶ οἱ Μπούρς.

Οἱ φιλόλογοι μας λέγουσι ὅτι τὰ μέρη τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς ἦσαν γνωστὰ εἰς τοὺς Φοίνικας, ἀλλὰ περὶ τούτου βεβαίως ἀποδείξεις δὲν ἔχομεν. Ἐκ τῆς ἱστορίας γνωστὸν εἶναι ὅτι ὁ Πορτογάλος Βαρθολομαῖος Διάζ ἀνεκάλυψε τὴν Ἀκραν τοῦ Εὐέλπειδος τῷ 1489 καὶ ἰσχυρῶς ἐνεκα τῶν ἀκαταπαύστων τρικυμιῶν δὲν ἠδυνήθη νὰ τὴν παρακάμψῃ, τὴν ὠνόμασε Ἰρικυμιῶδες Ἀκρωτήριον.

Ἀκολούθως τῷ 1497 ὁ διάσημος Βάσκο δὲ Γάμα παρέκαμψεν αὐτὴν καὶ εὗρε τὴν πρὸς τὰς Ἰνδίας ἄγρυσαν. Τοῦτο ὤθησε τὸν Βασίλειά τῆς Πορτογαλίας Ἰωάννην Β' νὰ μεταλλάξῃ τὸ ὄνομα εἰς Ἀκρωτήριον Καλῆς Ἑλλάδος.

Ἐπὶ ἓνα καὶ ἡμισυ αἰῶνα οἱ Πορτογάλοι μόνον διὰ σταθμὸν ὑδραύσεως τῶν πλοίων των ἐχρησιμοποίησαν τὴν πολύτιμον ταύτην Ἀκραν. Κατὰ τὸ 1652 οἱ Ὀλλανδοὶ κατέλαβον τὸ μέρος καὶ ἐθεμελίωσαν ἀποικίαν ὀλλανδικήν. Ἰξεδίωξαν ἀπὸ τὴν παραλίαν τοὺς Ἰθαγενεῖς Κάφρους καὶ Ὀγγεντότους καὶ ἐπεδόθησαν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν γαιῶν τῆς παραλίας. Μετὰ τὴν ἀνάκλησιν τοῦ διατάγματος τῆς Νάντης ἀπὸ τὸν Λουδοβίκον 14ον πολλοὶ Οὐγενόττοι μετῴκησαν ἐπίσης φέροντες μεθ' ἑαυτῶν τὰ οἰνοφόρα κλήματα τῆς Γαλλίας καὶ ὄλων τῶν ἄλλων καρπῶν δαυδρύλλια καὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν

καλλιέργειαν τοῦ τόπου καὶ ἰδίως εἰς τὴν παραγωγὴν οἴνων καλητέρων καὶ τῶν τῆς Γαλλίας. Ἐπὶ αἶψα καὶ πλέον οἱ οἶνοι τοῦ ἀκρωτηρίου ἦσαν ὀνομαστοὶ καὶ προσημειώθησαν τῶν Γαλλικῶν καὶ ἦσαν τὸ κυριώτερον εἶδος ἐμπορίου ἐξαγωγῆς.

Τῷ 1795 οἱ Ἀγγλοὶ ἐκυριεύσαν τὴν Ὀλλανδικὴν ταύτην ἀποικίαν, ἀλλὰ τὴν ἐπέστρεψαν μετὰ τὴν συνθήκην τῆς Ἀμιένης τῷ 1802. Ἀκολούθως ἄνω τῷ 1806 τὴν ἀνέκτησαν καὶ ἡ συνθήκη τοῦ 1815 τὴν ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἔκτοτε εὐτυχῶς διὰ τὸν τόπον καὶ διὰ τὸν πολιτισμὸν μένει ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἀγγλίας.

*

Λέγω εὐτυχῶς, διότι οἱ Ἀγγλοὶ εἰσὶ μοναδικοί, ἀμίμητοι εἰς τὸ νὰ διοικῶσι καὶ ἀναπτύσσωσι τὰς ἀποικίας των. Σήμερον ἡ ἀποικία αὕτη τοῦ Cape Colony ἔχει ἔκτασιν 250,000 τετραγων. μιλίων, κατοικεῖται ὑπὸ 1,250,000 Ἰθαγενῶν καὶ ἐποίκων λευκῶν καὶ παράγει προϊόντα: μέταλλα, χρυσόν, ἀδάμαντας βλα βμοῦ ἀξίας ἄνω τῶν 20 ἑκατομμυρίων λιρῶν ἐτησίως. Τὸ κυριώτερον ἐμπόρευμα εἶναι τῶν μαλλίων ὑπάρχουν 20,000,000 περίπου πρόβατα καὶ 8,000,000 αἰγες, αἵτινα παράγουσι μαλλίον Ἀγκύρας (περτικὸν) συναγωνιζόμενον μὲ τὸ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Πρὸ 27 ἐτῶν ἀνεχώρησαν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως δύο ἀτμόπλοια μεταφέροντα 1500 περίπου αἰγας Ἀγκύρας εἰς τὸ Κάπ-Τάουν.

Πρὸ 7 ἐτῶν ὁ Καικίλιος Ρὸδ μετέβη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ Σουλτάνου τὴν ἀδειαν νὰ ἐξαγάγῃ ἀκόμη 200 ζεύγη διὰ τοῦ τρόπου τούτου διατηρεῖται ἡ στιλπνότης τοῦ μαλλίου.

Μεγάλην ἐπίδοσιν ἔχει καὶ ἡ παραγωγή τῶν πτερῶν τῶν στρουθοκαμήλων. Ἐλλοτε αὐτὰ ἐξήγοντο ἀπὸ ἄγρια πτηνά· ἠδὴ δὲ κατέρωσαν νὰ ἐξημερώσωσι αὐτὰ, τὰ ὑποῖα ἀποστρέφονται αἱ ὄρνιθες· ἡ ἀξία τῶν πτερῶν αὐτῶν εἶναι μεγάλη· περιττὸν νὰ εἶπω, ὅτι ἕλα ἐν γένει τὰ ὀνητριακὰ καλλιεργοῦνται καὶ ἐξάγονται εἰς μεγάλα

ποσά· προσέτι ξυλεία, χαλκός, γαιάνθρακες και πάς καρπός εύκράτου ζώνης.

Καθώς ελαί αι άγγλικαί άποικίαι ούτω και ή τής Ευέλπιδος Άκρας, διοικείται συνταγματικώς. Έχει Άρμυστήν διοριζόμενον υπό τής Βασιλείσσης τής Άγγλίας, με Βουλήν ή Νομοθετικόν Συμβούλιον εκλεγόμενον υπό τών κατοίκων, με Έπουργείον υπεύθυνον. Οι Άρμυσταί εισίν άνδρες διακεκριμένοι επί ικανότητι και παιδεία, οι δικασταί άνδρες άμέμπτου διαγωγής και σταθεράς Οαλήσεως. Φροντίζουσι δε να πέμπωσιν εις τας άποικίας τούς πλέον άνεπτυγμένους και άναρέτους Ιερείς, ούτινες και τούς άποίκους να συγκρατώσι και τούς Ιθαγενείς να φέρωσιν εις τήν αληθή πίστιν.

*

Όταν ο υιάς μου έπισκέφθη τό Πόρτ-Έλινσάβητ, έγινετο γνωστόν εν τή πόλει ότι έφθασεν εις Έλλην. Ο Πρωθυερέυς τής συνοικίας τόν προσεκάλεσεν εις τό τέϊον, όπου προσεκάλεσε και πολλούς άλλους. Τόν περιποιήθησαν πατρικώς, τόν ήρώτησαν περι Έλλάδος και περι Άθηνών. Είς δε γέρων σεβάσιμος Ιερεύς προσέρχεται και τῷ λέγει: — Έκνον μου, επάτησας επί τής βαθμίδος, επί τής οποίας Ιστάμενος ο θεϊός Παύλος κατήγγειλεν εις τούς Άθηναίους τόν αληθινόν Θεόν, ούτοι δε άντι να τόν λιθοβολήσωσιν άπεκρίθησαν « άκουσόμεθα εκ δευτέρου »; — έπεπατήσας εις τόν κήπον τής Ακαδημίας του Πλάτωνος; — εισήλθες εις τας φυλακάς του Σωκράτους του παδρόμου αυτού τής αληθούς Ορησκείας; — Αναμφιβόλως, του άπεκρίθη. — Έσαι λοιπόν εύτυχής ΙΙ Βύχομαι να ζήσω, επρόσθεσεν ο σεβάσιμος γέρων, και όταν επανέλθω οικιασε (δηλ. εις Άγγλιαν), να δυνηθώ να επισκεφθώ τήν Έλλάδα και πατήσω τας βαθμίδας του Παύλου επί του Άρείου Πάγου.

Όποιον σθένος και θάρρος δι' ένα νέον Έλληνα εύρισκόμενον εις ξένην γήν δέκα χιλιάδας μιλια μακράν τής φίλης Πατρίδος εις τήν Άλλην άκραν του κόσμου, να άκούση τοιούτους λόγους περι τής Έλλάδος και του μεγαλείου τών προγόνων μας ΙΙ

*

Η Κυβέρνησις τής άποικίας ταύτης εργαζεται ως άλλη μηχανή ωρολογίου. « Έκαστος εν τῷ ιδίῳ τόπῳ και εκαστος εις τά ίδια ». Τα κυριώτερα ύπουργεία εισί τά τής Γεωργίας, του Έμπορίου και τών Δημοσίων έργων.

Όλων τών υπαλλήλων, τής Κυβερνήσεως, τών βουλευτῶν, του λαού ή προσοχή συγκεντρῶται τίνι τρόπῳ ν' αναπτύξουν τούς πόρους του τόπου. Οι βουλευταί εκλέγονται από τούς πληρώνοντας φόρον, και ουχι από καθολικήν ψηφοφορίαν.

Οι σιδηρόδρομοι, περίπου 2,000 μιλια, κατασκευάσθησαν από τήν Κυβέρνησιν, ήτις χάρις εις τήν αγαθήν διοίκησιν έχει τόσην ύπόληψιν, ώστε εύρίσκει και δανείζεται με τόκον μόνον 3 % και καταντᾶ ούτω να ώφελήται τών περισσευμάτων τής εκμεταλλεύσεως. Τα πάντα προοδεύουσιν ένεκα τής συμπνοίας του λαού μετά τής Κυβερνήσεως. Περιττόν να προσθέσω ότι εις όλας τας άποικίας ή μονιρότης τών υπαλλήλων παντός κλάδου είναι θεσπισμένη.

Είς τό βόρειον μέρος τής άποικίας εύρίσκεται ή πόλις Κίμπερλη. Είς τά περιχωρα αυτής κατά τό 1869 έμειναν επί τινας ήμέρας διαβατικόν τι Ιπποδρόμιον. Είς τών διευθυντῶν του Ιπποδρομίου τούτου περιπατῶν εις τά περιχωρα άπήντησε μερικά παιδία Ιθαγενῶν παίζοντα πατροπόλεμον. Έν εξ αυτών έρριψε βώλον χρώματος, ήτις έπεσεν επί βράχου γρανίτου και έθραύσθη από τό κέντρον αυτού του βώλου εξήλθε λίθος στιλπνός, ήτις επέσυρε τήν προσοχήν του Άγγλου τόν παρετήρησε και ενήσεν ότι ήτο άδάμας τόν έβύλαξε και ήρώτησε τά παιδία αν εξ αυτού του λίθου ύπάρχουσι πολλοί εις τά περιχωρα. Αύτά άπήντησαν: τόσοι ύσαι αι τρίχεις τής κεφαλής των. Αναφέρει εκείνος τό γεγονός εις τούς συντρόφους του και άθρούτως άποφασίζουσι ν' αγοράσωσι τά περίξ γήπεδα εις τιμήν άπιστεύτου εύτελείας. (Ο καλότυχος ούτος ήτον εις τών αδελφῶν Πικράτων, ούτινες έχουν ηδη περιουσίαν πολλῶν εκατομ. λιρῶν. Επί δε τών γηπέδων άτινα ήγόρασεν άνηγέρθη άκολούθως τό περιώνυμον άδάμαντωρυχείον του Δέ Πιέρς, τό όποιον από του 1871 μέχρι σήμερα εξώρυξεν άδάμαντας αξίας 70,000,000 και κατ' έτος εξακολουθεϊ να προάγεται. Οθεν εκ τυχαίου τινός περιστατικῶν άνεκαλύφθη τό άδάμαντωρυχείον τούτο, άπαράλλάκτως καθως αι σκωριαί του Ακυρελου άνεκαλύφθησαν από τόν Σερπιέρην από τήν σαβούραν ενός Ιστιοφόρου.

Είς τό όρυχείον τούτο έφηρημόσθη πρό έτών τό σύστημα τής παρακρατήσεως καθως επρά-

ξαμεν και ήμεϊς δια τήν Κορινθιακήν σταφίδα. Δια να μη εκπέση ή τιμή τών άδάμαντων ένεκα τής πληθώρας, ή Διεύθυνσις παρακρατεϊ εν μέγα μέρος και ούτω δέν ρίπτονται εις τήν αγοράν όλα τά ποσά όσα εξέρχονται. Προσέτι δέν ανασκάπτονται όλα τά όρυχεία, αλλά τόσα μόνον όσα άπαιτῶνται όπως άνταποκριθῶσιν εις τήν ζήτησιν. Αν τό μέτρον τούτο δέν έτίθετο εις ένέργειαν, οι άδάμαντες ήθελον τά μέγιστα ύποτιμηθῆ. Αυτό τό πρακτικόν μέτρον ες τεθῆ ως ύπόδειγμα δια τούς σταφιδοπαραγωγούς να μη καλλιεργῶσι τόσην έκτασιν, αλλά μόνον ύση άπαιτεϊται δια τήν κατανάλωσιν, ήτις δέν υπερβλίνει τούς 150,000 τόννους, άλλως ή ύπέρβασις τής παραγωγής συντελεϊ εις τήν έκπτωσιν τών τιμών.

*

Το κλίμα του τόπου είναι λαμπρόν, επειδή δε περιορίζεται υπό τριῶν ώκεανῶν, είναι εύκρέστατον. Το έδαφος καθ' όσον άπομακρύνεται τών παραλλίων, ύψοῦται και σχηματίζονται όροπέδια τό εν εύκρέστερον του άλλου. Από τήν Άγγλιαν πολλοί πάσχοντες μάλιστα από τό στήθος μεταβλίνουσιν εις τό Άκρωτήριον και εύρίσκουσι μάγαν ήφέλειαν. Το εύκρες του κλίματος, ή αγαθή κυβέρνησις, ή μεγάλη ασφάλεια τής ζωής και τής περιουσίας και εν γένει ή εύεξία συντείνουσιν όπως τά ήθη τών κατοίκων ύσιπραεία, αι δε γυναίκες, μάλιστα δε αι γεννηθεϊσαι εις τήν άποικίαν, είναι κομφαί, ζωηραί, αξιόραστοι και γενικώς περιφημοι μουσικαί ή καθαρά άτμόσφαιρα αύξάνει τήν φαντασίαν και πολλούς έχουν ποιητάς, ούτινες άμιλλώνται κατά τήν χάριν προς τούς κλασικούς.

Η άποικία τής Ευέλπιδος Άκρας, καίτοι έχουσα παραλίαν 1800 μιλλιων, δέν έχει πολεμικόν ναυτικόν. Η εν Λονδίνω Κυβέρνησις, ή Μητηρ Πατρις ως τήν άποκαλοῦν ελαί αι άποικίαι, διατηρεϊ πάντοτε υπό τας διαταγάς του Άρμυστου μάραν πολεμικῶν πλοίων αύξανόμενην αναλόγως τών περιστάσεων. Στρατιωτικῆν επίσης δύναμιν έχει πάντοτε εις τήν άποικίαν, καθως και εις όλας τας άλλας, ή άγγλική Κυβέρνησις ουχ ήττον ύπάρχει και άποικιακός στρατός εκ έθελοντῶν και Ιθαγενῶν, άνεξαρτήτως τής χωροφυλακής και άστυνομίας. Η τάξις και ή ασφάλεια εις τήν άποικίαν εισί μοναδικαί και τούτο χρεωστεϊται

εις τήν αύστηρότητα και δικαίαν εφαρμογήν τών νόμων.

Πολλοί και μεγάλοι εύκολοί χορηγοῦνται από τήν άγγλικήν Κυβέρνησιν, καθως και από τούς πράκτορας τής άποικίας εν Άγγλιᾳ, εις τούς βυλομένους να μεταικήσωσιν εις τήν νέαν ταύτην χώραν. Δέν μεταβλίνουσιν εις ξένον τόπον, άλλ' εις χώραν ήμογενῶν. Αμα φθάνουν άποικοι, τυγχάνουν πάσης περιποιήσεως και από τούς κατοίκους και από τήν Κυβέρνησιν. Έπι τούτοις επιτροπή φροντίζει περι αυτών. Η διοίκησις δι' εύτελοῦς τιμήματος τοῖς δίδει τό δικαίωμα εκκαταστάσεως τοῖς χορηγεϊ χάρτας γεωδαιτικῶς τών έθνικῶν γαιῶν και εκλέγουσι ποῦ θέλουσι να εγκατασταθῶσιν εις αὐτούς εύρίσκουσι πάσαν πληροφορίαν, δηλαδή ποῖαι γαίαι είναι δια καλλιέργειαν δημητριακῶν, ποῖαι δια κτηνοτροφίαν, ποῖαι δια άνατροφήν στρουθοκαμήλων και ούτω καθεξής. Αμα άποικος εκλέξη γήπεδόν τι, χρεωστεϊ να περιφράξη αὐτό δια πασσάλων, ν' άνεγειρη φυλακεία τινᾶ, και ν' άνορύξη καθέστας φρέατα αν εις τήν άνασκαφήν τών φρεάτων φανῆ δι τι τό έδαφος είναι χρυσοφόρον, όφείλει να κοινοποιήση τούτο εις τήν κυβέρνησιν εις τό βασιλικόν τμήμα (royalty), αν δε δέν ύπάρχωσι μέταλλα πολύτιμα, ο άποικος εξακολουθεϊ καλλιεργῶν τήν γήν αὐτήν, και όταν αρχίση να παράγη, τότε μόνον πληρώνει τόν έγγειον φόρον. Δι' αυτού του τρόπου ή καλλιέργεια τών έθνικῶν γαιῶν επιτυγχάνεται ταχύτερον.

Ας έλπίσωμεν, ότι μετά τήν άποκατάστασιν τών έθνικῶν ζητημάτων και ή ήμετέρα Κυβέρνησις θα φροντίση να εισαγάγη παρεμφερές τι πρακτικόν σύστημα δια τήν διανομήν τών άχρησιμοποιητῶν έθνικῶν γαιῶν καθως και ότι θα προσελκύση πολλούς εκ τών έξω ήμογενῶν να άποκατασταθῶσιν εν Έλλάδι.

Η Κυβέρνησις μας, καλως ποιούσα, πρό 4 έτών έσύστησεν Έλληνικόν Προξενείον εις Καρι Τάου και διώρισεν εκεί Προξενον τόν κ. Jullien Jorpe έμπορον, Ολλανδόν τήν καταγωγήν, όστις εις πολλὰς περιστάσεις έθνικὰς επέδειξεν έκρον φιλελληνισμόν. Έλπίζεται, ότι εν εύθέτῳ καιρῷ ο' άναγνωρίση ή Κυβέρνησις τόν ζήλον του προξένου τής. Ψυχῆς έργον επίσης είναι να φροντίση ή Κυβέρνησις όπως συστήση Προξενικά Πρακτορεϊα και εις άλλους τούς άλλους λιμένας τής Ευέλ-

πιδος. Προσέτι είναι ανάγκη να διορισθῆ Ἡρό-
ξενος εἰς Τρανσβαλ καθὼς καὶ εἰς λιμένας τῶν
Πορτογαλικῶν κτήσεων, ὅπου πολλοὶ Ἕλληνες
ἤδη παραπιδήμωσι.

*

Βορειοανατολικῶς τῆς Βυέλπιδος Ἄκρας κεῖται
ἡ ἀποικία τοῦ Νατάλ· τὸ μέρος τοῦτο ἀνεκάλυ-
ψεν ὁ περιώνυμος Πάσκος δὲ Γάμμα τὴν ἡμέραν
τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1497 καὶ ὠνόμασεν αὐτὸ
« Terra Natalis ». Ἐνικὴ μικρὰ καὶ ὄρεινὴ
χώρα, ἀλλὰ πολὺ εὐφορὸς, κατάφυτος εἰς βλάστη-
σιν ὡστε καὶ εἰς τὰς ρωγμάς τῶν βράχων φύονται
δένδρα· ἔκτασις περίπου 20,000 μιλίων τετρα-
γωνικῶν· πληθυσμὸς 600,000 — ἐξ ὧν τὸ 1/4
περίπου λευκοί, τὸ πλεῖστον Ἕλλησι παράγει
ὅλα τὰ προϊόντα τῶν δημητριακῶν, ἰδίως δὲ
ἀραβόσιτον, ὅστις εἶναι ἡ κυριώτερη τροφή τῶν
κατοίκων, μαλλία προβάτων, δέρματα, πτερὰ
στρουθοκαμήλων καὶ περὶ πλέον ζάχαριν· ἐν
ἐνὶ λόγῳ ὅλα τὰ ἀφρικανικὰ προϊόντα, ἅτινα
ἀνέρχονται εἰς τὴν ἀξίαν τῶν 5,000,000 περί-
που· ἡ ἰδίᾳ ἡμιαυτόνομος Κυβέρνησις καθὼς ἡ
τῆς Βυέλπιδος, δηλ. ἄρμωσθῆς μὲ νομοθετικὸν
σῶμα, Ἀγγλικὸς στρατὸς καὶ στόλος. Μεταξὺ
τῶν δύο ἀποικιῶν ἐπικρατεῖ εὐγενὴς ἐμιλλία, ποῖα
να ἀναδειχθῆ πρότυπον Κυβερνήσεως. Γὰ οἰκο-
νομικὰ εἰς ἀνθηρὰν κατάστασιν καὶ μὲ 3 τοῖς 10
μόνον δανείζονται χρήματα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν
τῶν δημοσίων ἔργων. — Ὁ κυριώτερος λιμὴν εἶναι
τὸ Δουρβάν, ὅστις εἶναι καὶ τὸ ἐμπορεῖον, ἀφ'
ὅπου ἐξάγονται διὰ τὴν Εὐρώπην τὰ προϊόντα
τῶν ἐσωτερικῶν ἐπικρατειῶν. Πρωτεύουσα τὸ
Πιστρομαριτυβρού, μικρὰ ἀλλὰ ὠραία πόλις·
κλίμα εὐκρατέστατον.

Ὁ ποταμὸς Τεγγέτας χωρίζει τὸ Νατάλ ἀπὸ
τὴν χώραν τῶν Ζουλού, οἵτινες εἶναι φυλὴ ἀν-
δρεία καὶ μάχιμος. Κατὰ τὸ 1879 ἐκήρυξαν πό-
λεμον ἐξ ἀπροόπτου κατὰ τοῦ Νατάλ καὶ αἰφνι-
δίως ἐπιπεσόντες εἰς τὸ Ἰσαάνδουλα ἐναντίον
ἐνὸς ἀγγλικοῦ τάγματος τὸ ἐξηπάτησαν. Εὐρον
δμως ἡρωικωτάτην ἀντίστασιν ὑπὸ ἄλλου ἀγγλι-
κοῦ τάγματος καὶ ἀνεχαιτίσθησαν. Ἐπὶ τέλους
ἀμα ἐφθασαν καὶ ἄλλα στρατεύματα, οἱ Ζουλού
κατετροπώθησαν καὶ ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν συναλή-
φθη αἰχμάλωτος καὶ μετεφέρθη εἰς Ἀγγλίαν,
ὅπου ἐγένετο τὸ ἀντικείμενον γενικῆς περιστολής
ἀλλὰ καὶ πολλῆς περιποιήσεως. Ἐπὶ τέλους τὸν

ἀφῆκαν ἐλεύθερον καὶ ἐπανήλθεν εἰς τὴν χώραν
του, τὴν ὅποιαν διεμοίρασαν μεταξὺ τῶν διαφό-
ρων ἰθαγενῶν ἀρχηγῶν, οἵτινες ἤδη ἐν ἡσυχίᾳ
ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν
των καὶ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Δὲν ἐπιτρέπεται
εἰς Βύρωπαλους ἢ ἐγκατάστασις εἰς τὴν Ζουλου-
λάνδην καὶ τοῦτο ἀποδεικνύει τὴν σύνεσιν τῆς
Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸ ἐφαρμόζειν εἰς ἕκα-
στον μέρος τὴν προσφορωτέραν διοίκησιν.

Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον ἐφρονεῦθη ὁ πρίγκιψ
Λουδοβίκος Ναπολέων, υἱὸς τοῦ Ναπολέοντος Γ',
καὶ ἐτέθη τέρμα εἰς τὴν Ναπολεόντειον δυνα-
στείαν.

Οὗτος ὡς γνωστὸν μετέβη εἰς Ζουλουλάνδην ὡς
ἐθελοντῆς καὶ εἰς κατασκευευστικὴν τινὰ ἐκδρε-
μὴν αἰφνιδίως προσεβλήθη καὶ ἐφρονεῦθη. Ὅλιγα
ἔτη ἔπειτα ἡ Αὐτοκράτειρα Βύγενια μετέβη εἰς
Ἀφρικὴν ὡς ἀπλή ἐπιβάτις ἐπὶ ταχυδρομικοῦ
ἀτμοπλοίου, ἐπισκέψθη τὸ μέρος ὅπου ἔπεσαν ὁ
υἱὸς τῆς καὶ μετέφερε τὰ λείψανά του εἰς τὸ Μου-
σωλεῖον, πλησίον τοῦ πατρὸς του Ναπολέοντος Γ'.

*

Βορειοανατολικῶς τῆς τοῦ Βυέλπιδος ἀποικίας,
κεῖται ἡ μικρὰ Δημοκρατία τῆς Ὁράγγης. ἔχει
ἔκτασιν 38,000 τετραγωνικῶν μιλίων, πληθυ-
σμὸν δὲ 200,000 περίπου. Ἐκ τούτων 80,000
μόνον εἰσὶ λευκοί, τὸ πλεῖστον Ὀλλανδοὶ γεωργοί
— Μπούρς — οἵτινες περὶ τὸ 1844 ἐφυγον ἀπὸ
τὸ Νατάλ, ὅταν ἀνεκηρύχθη ἀποικία Ἀγγλικὴ
καὶ ἀπώλεσαν τὴν καταναγκαστικὴν ἐργασίαν
τῶν μαύρων δούλων Κάφρων. Γνωστὸν βεβαίως
εἶναι ὅτι ὅπου Ἀγγλικὴ ἀρχὴ ἐγκαθίσταται,
ἐκεῖ ὄχι μόνον ἡ δουλεία τῶν ἰθαγενῶν καταρ-
γεῖται ἀλλὰ φροντίς μεγίστη καταβάλλεται
διὰ τὴν ἐξημέρωσιν καὶ μόρφωσιν αὐτῶν. Παν-
ταχοῦ αἱ κυβερνήσεις διατηροῦσι σχολεῖα διὰ
τοὺς Κάφρους καὶ τοὺς διδάσκουσι τὴν Ἀγ-
γλικὴν γλῶσσαν, οἱ δὲ ἱεραπόστολοι ἀόκνως
ἐργάζονται διὰ τὴν ἠθικὴν καὶ χριστιανικὴν
αὐτῶν ἀγωγὴν. Οἱ Κάφροι (ἐκ τῆς Ἀραβικῆς
λέξεως κηφίρ=ἄπιστος) εἶναι φυλὴ καλλιμορ-
φος καὶ ἐπιδεικτικὴ μοσφώσεως, καὶ οἱ ὑπὸ Ἀγ-
γλικὴν διοίκησιν εὐρισκόμενοι αὐξάνουσι, προσ-
δεύουσι καὶ γίνονται καλοὶ κτηνοτρόφοι καὶ χρή-
σιμοι ὑπηρέται.

[*Ἐπεται τὸ τέλος]

ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΑΡΙΘ. 22 — 18 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1899

Η ΧΩΡΑ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ
Η ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

ΥΠΟ

ΔΕΩΝ. ΧΡΥΣΟΒΕΛΟΝΗ

Β'

Ἡ Δημοκρατία τοῦ Τρανσβαλ. — Ἡ ἔνεκα
τοῦ χρυσοῦ πρόδοσις. — Ἡ διοίκησις τοῦ
Τρανσβαλ. — Ἡ Βενεθνα. — Ἡ χώρα τοῦ
Χάμα. — Ροδεσία. — Ὁ ἀφρικανὸς σιδηρό-
δρομος τοῦ μέλλοντος.

Εἰς τὴν Δημοκρατίαν τῆς Ὁράγγης, ἡ κυρία
ἐνασχόλησις εἶναι ἡ κτηνοτροφία, μάλιστα δὲ
τῶν προβάτων, ὅθεν ποσὰ μεγάλα μαλλίων παρά-
γονται, καὶ δέρματα καὶ πτερὰ στρουθοκαμή-
λων. Εἰς τινὰ μέρη εὐρίσκονται ἀδάμαντες καὶ
πολύτιμα μέταλλα εἰς μικρὸν ποσόν, ἀνθρακω-
ρυχεῖα δὲ πλούσια εἰς πολλὰ μέρη. Ἡ Κυβέρ-
νησις συνίσταται ἐξ ἐνὸς Προέδρου καὶ νομοθε-
τικοῦ σώματος ἐκλεγομένου ὑπὸ τῶν Μπούρς
μόνον. Οἱ Ὀλλανδοὶ καθυστεροῦσι πολὺ τῶν
Ἀγγλων ὡς πρὸς τὸ ἐπιχειρηματικὸν καὶ προο-
δευτικὸν πνεῦμα, διὰ τοῦτο τὸ μέρος τοῦτο
δὲν εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένον· μεθ' ὅλα ταῦτα
ἐπικρατεῖ σχετικὴ ἀσφάλεια καὶ εὐτυχία, διότι
ἡ χώρα παράγει, τὸ δὲ κλίμα εἶναι εὐκρατέστα-
τον. Ἡ ἀξία τῶν ἐμπορευμάτων καὶ μετᾶλλων
εἶναι περίπου 2 1/2 ἑκατομμυρίων λιρῶν· οἱ
σιδηρόδρομοι κερδίζουσι ἀρκετὰ ἐκ τῆς διαμετα-
κομίσεως τῶν προϊόντων τῶν ἐσωτερικῶν ἐπι-
κρατειῶν, ἅτινα μεταφέρονται πρὸς φόρτωσιν
εἰς τὸν λιμένα Ἰλισάβητ. Ὁμογενεῖς παρεπιδή-
μοι ὀλίγιστοι.

*

Ὁ ποταμὸς Βαλ χωρίζει τὴν Δημοκρατίαν
τῆς Ὁράγγης ἀπὸ τὴν τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς,
ἣτις εἶναι γνωστοτέρα ὑπὸ τὸ ὄνομα Τρανσβαλ
(=πέραν τοῦ Βαλ). Ἡ ἐπικράτεια αὕτη εἶναι,
καὶ ὑπόσχεται νὰ γείνη μίξ τῶν σημαντικωτέρων
χωρῶν τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς διὰ τὸν πλοῦτον τῶν

χρυσωρυχείων τῆς, ἅτινα τὴν σήμερον παράγουσι
χρυσὸν ἀξίας δεκαπέντε ἑκατομμ. (15,000,000)
λιρ. κατ' ἔτος, καὶ κατὰ τὰ φαινόμενα ἐντὸς ὀλί-
γων ἐτῶν τὸ ποσὸν τῆς παραγωγῆς θὰ φθάσῃ 20,
000,000 λιρῶν. Κατὰ τὰς ἐρεῦνας τῶν γεωλό-
γων ὅλον τὸ ἔδαφος τοῦ Τρανσβαλ ἔχει χρυ-
σὸν καὶ ἐν ὅλῃ ἡ ἔκτασις ἐκμεταλλευθῆ καὶ
ἐξ ἑκάστου τόννου χώματος παραχθῆ 1/2 οὔγκια
(4 1/2 δράμια) χρυσοῦ, ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὰ
ἐγκατα τῆς γῆς χρυσοῦ ἀξίας 1,300,000,000
λιρῶν, ὅστε καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα τὸ Τραν-
σβαλ θὰ γείνη τὸ πραγματικὸν Ἰσδοράδον
τοῦ κόσμου.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1897 ἡ ἀξία τῶν χρεω-
γράφων τῶν ἀξιῶν καὶ μετοχῶν χρυσωρυχείων
τῶν ἐγγραφέντων ἐπισήμως εἰς τὸ χρηματιστή-
ριον τῆς Ἰωαννουπόλεως ἀνῆρχοντο εἰς 350,
000,000 λιρῶν.

Μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος, ἡ
χώρα αὕτη ἦτο σχεδὸν ἄγνωστος εἰς τοὺς Βύρω-
παλους, καὶ κατωκίετο μόνον ἀπὸ ἰθαγενεῖς
Κάφρους καὶ Ὀττεντότους, οἵτινες ἔζων ἐν
τρώγλαις καὶ εἰς ἀκατάπαυστον ἀλληλοσφαγὴν
εὐρίσκοντο. Κατὰ τὸ 1838 πολλοὶ τῶν εἰς τὴν
ἀποικίαν τῆς Βυέλπιδος Ἄκρας Μπούρς ὁσπρε-
στημένοι κατὰ τῆς ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, κυ-
ριως διὰ τὴν κατάργησιν τῆς δουλείας τῶν μαύ-
ρων ἐφυγον καὶ ἐγκατεστάθησαν ἐσωτερικώτερον
καὶ μετέβησαν εἰς μέρη ὅπου ἠδύναντο πατριαρ-
χικῶς νὰ ζήσωσιν ὅπως ἀνεξάρτητοι.

Οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν
μεταξὺ τῶν ποταμῶν Vaal καὶ Limpopo χώ-
ραν τὴν ὅποιαν ὠνόμασαν Τρανσβαλ, ὅπου κα-
τέλαβον ὅσας ἤθελον γαίλας, ἅς τινες ἐκαλλιέρ-
γουν ἔχοντες πάντοτε παρὰ τὸ πλευρὸν των,
ἄνδρες καὶ γυναῖκες, τὰ ὄπλα διὰ νὰ ἀποκρούωσι
τὰς ἐφόδους τῶν ἰθαγενῶν· ἔνεκα τούτου οἱ
Μπούρς, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, διακρίνονται εἰς
τὴν σκοπεβολὴν καὶ τὸν χειρισμὸν τῶν ὄπλων,
ἡ ἀγγλικὴ Κυβέρνησις μὴ θέλουσα νὰ προσ-